دُرُوْسُ اللُّغَة الْعَرَبِّية لغيرالناطقين بها

(مع القواعد النحوية وترجمة النصوص)

الدكتور ف.عبدالرحيم

الجزءالأول

الناشر : الجامعة الإسلامية بالمدينة المنورة

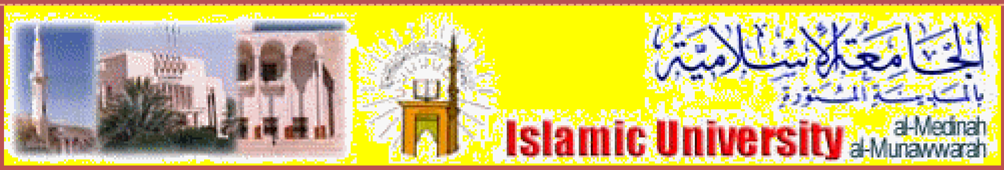

مدير مركز الترجمات بمجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف بالمدينة المنورة

العلامة الدكتور ف. عبدالرحيم

العلامة ف.عبدالرحيم محاضرا

في محاضرته «أوروبا تتحدث العربية» بنادي المدينة المنورة

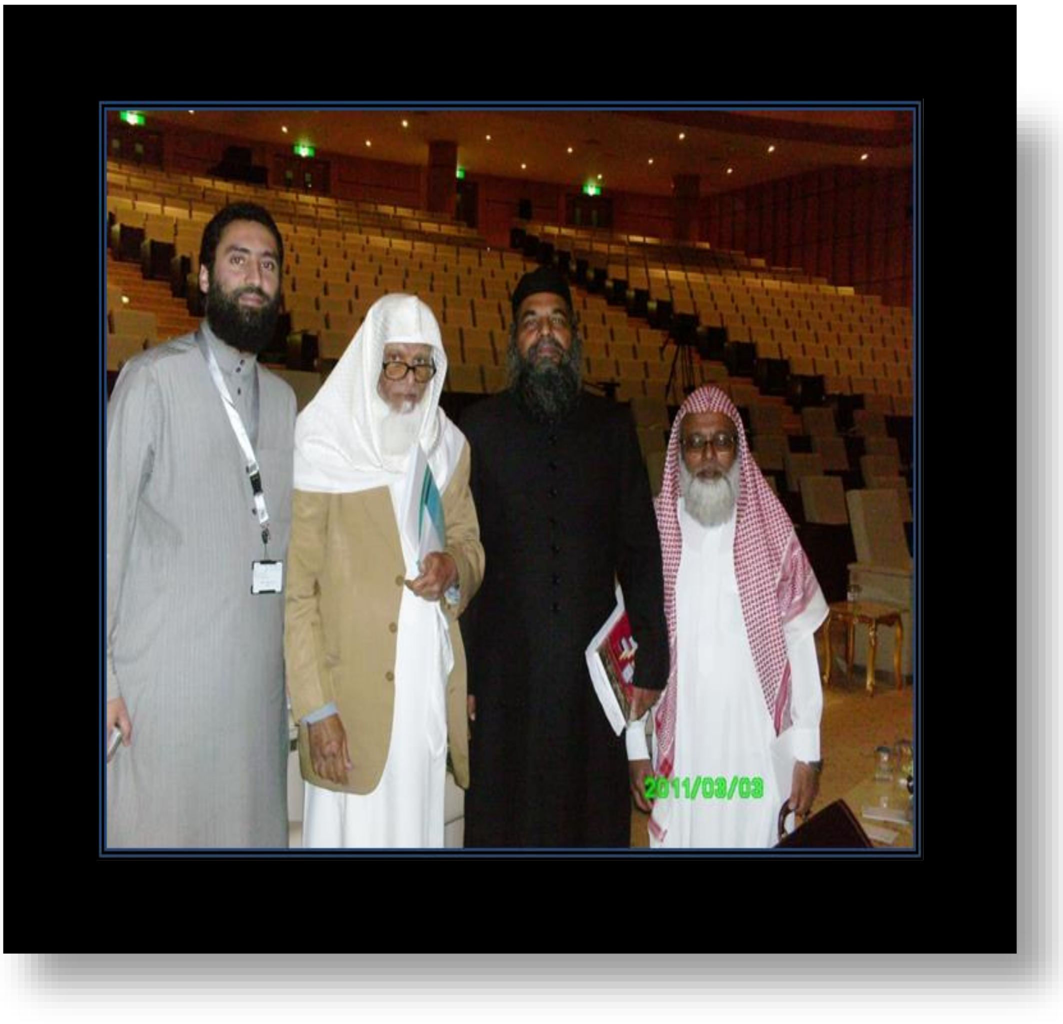

الرجل الثالث من اليمين العلامة الدكتور ف. عبدالرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

أَيُّهَا الطُّلاّبُ!

لِمَاذَا نَدْرُسُ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ؟

نَدْرُسُ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ لِنَفْهَمَ الْقُرْآنَ الْكَرِيْمَ
وَالْحَدِيْثَ النَّبَوِيَّ الشَّرِيْفَ.

الدّال على الخير كفاعله

بسم الله الرحمن الرحيم

ترجمة الدكتور ف. عبدالرحيم

الحمد لله رب العالمين ، والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين ، نبينا محمد وعلى أله وصحبه أجمعين ، أما بعد:

الدكتور فانيامبادي عبد الرحيم مشهور بالدكتور ف. عبدالرحيم (بالإنجليزية: Dr V. Abdul Rahim) مدير مركز الترجمات بمجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف بالمدينة المنورة.

اسمه التام : فانيامبادي عبدالرحيم (Vaniyambadi Abdur Rahim) ، والاسم الذي اشتهر به هو ف . عبدالرحيم

*تاريخ الميلاد : 1933/5/7م (1356هـ)

*محل الميلاد : مدينة فانيامبادي ، بولاية تاملنادو بالهند.

المؤهلات :

*ماجستير في اللغة الانجليزية وآدابها من جامعة مدراس بالهند.

*ماجستير في اللغة العربية وآدابها من جامعة عليكرة الإسلامية بالهند.

*شهادة (أفضل العلماء) في اللغة العربية والعلوم الإسلامية من جامعة مدراس ، وقد ذكر أن هذه الشهادة كانت تمنحها الحكومة البريطانية

أيام الاستعمار بعد اجتياز اختبار تعقده لمن يريد أن يلتحق بوظيفة التدريس ، فدخل هذا الاختبار واجتازه فحصل على هذه الشهادة.

*دكتوراه في أصول اللغة العربية من كلية اللغة العربية بجامعة الأزهر عام 1973م ، وقد كان موضوع رسالته هو تحقيق كتاب المعرب للجواليقي وسيأتي الحديث عنه في مؤلفاته.

اللغات التي يعرفها أو يلم بها:

1. العربية (له فيها مؤلفات).
2. الإنجليزية (له فيها مؤلفات).
3. الأردية (له فيها مؤلفات).
4. الفارسية، وهو يعرفها جيداً.
5. الهندية، وهو يعرفها جيداً.
6. التاميلية.
7. الفرنسية.
8. الألمانية.
9. اليونانية.
10. التركية.
11. العبرية.
12. الإسبرنتو.
13. السنكريتية.
14. السريانية.

الوظائف التي تولاها:

1. محاضر في اللغة الإنجليزية بجامعة مدراس.
2. محاضر في اللغة العربية ببجامعة مدراس.
3. رئيس قسم اللغة الإنجليزية بجامعة أم درمان الإسلامية في السودان.
4. عمل في شعبة تعليم اللغة العربية لغير الناطقين بها بالجامعة الإسلامية بالمدينة المنورة، ووضع معظم مناهجها، وكان مديرها فترة من الزمن.
5. في الوقت نفسه درّس الأصوات واللهجات العربية بكلية اللغة العربية بالجامعة نفسها، وأشرف على عدة رسائل جامعية، كما ناقش عدة رسائل جامعية. كانت مدة العمل بالجامعة الإسلامية 26 سنة (1389هـ ـ 1415هـ).
6. مدير مركز الترجمات بمجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف (منذ 1415هـ).

المؤلفات

(أ) في مجال فقه اللغة :

1. تحقيق «المعرب» للجواليقي نشرته دار القلم.
2. القول الأصيل فيما في العربية من الدخيل.
3. سواء السبيل إلى ما في العربية من الدخيل.
4. الإعلام بأصول الأعلام.

5. الدخيل في اللغة العربية الحديثة ولهجاتها.
6. معجم الدخيل في اللغة العربية الحديثة ولهجاتها (قيد الطبع في دار القلم).
7. پرده اٹھادون اگر چهره الفاظ سي (باللغة الأردية في أصول الكلمات).
8. Europe Speaks Arabic («أوربا تتحدث بالعربية»، يعالج الكتاب ـ بصورة حوار بين بريطاني وعربي ـ الكلمات العربية الدخيلة في اللغة الإنكليزية وفي عدة لغات أوربية أخرى).

(ب) في مجال تعليم اللغة العربية لغير الناطقين بها :

1. دروس اللغة العربية لغير الناطقين بها (ثلاثة أجزاء) نشرته الجامعة الإسلامية بالمدينة المنورة، كذلك نشرته عدة دور نشر في بلاد مختلفة بإذن المدرس وبدونه. كتب الله لهذا الكتاب القبول، فيدرس في جميع أنحاء العالم.
2. مفتاح دروس اللغة العربية لغير الناطقين بها باللغة الإنكليزية (ثلاثة أجزاء)، وقد ترجم إلى لغات منها : الأردية، والتاملية، والفرنسية.
3. حلّ التمارين الواردة في دروس اللغة العربية لغير الناطقين بها.
4. معجم الكلمات الواردة في دروس اللغة العربية لغير الناطقين بها.
5. كتاب المعلِّم لدروس اللغة العربية لغير الناطقين بها.

6. دروس اللغة العربية (موزعة على ثمانية أجزاء حسب المنهج الدراسي المتبع في الولايات المتحدة الأمريكية، وفي بعض بلاد أخرى)، صدر منها خمسة أجزاء، والجزء السادس قيد الطبع.
7. دروس اللغة العربية لغير الناطقين بها للأطفال (في جزءين).
8. أحاديث سهلة.
9. نصوص من الحديث النبوي الشريف.
10. نصوص إسلامية.
11. أربعون حديثاً.
12. الباحث عن الحق (حديث سلمان الفارسي رضي الله عنه مع شرح لغوي. ينبني هذا الكتاب والكتب التالية على رأي المؤلف في ضرورة توظيف النصوص الإسلامية لتعليم اللغة العربية).
13. في بلاط هرقل (حديث أبي سفيان رضي الله عنه مع شرح لغوي).
14. إنهما من مشكاة واحدة (حديث هجرة المسلمين إلى الحبشة مع شرح لغوي).
15. أبشر بخير يوم (حديث كعب بن مالك رضي الله عنه مع شرح لغوي).
16. المسعف في لغة وإعراب سورة يوسف.
17. Selections From the Glorious Quran
(مختارات من القرآن الكريم باللغة الإنكليزية, ومع الكتاب ستة ديفيديهات تحتوي على تدريس المؤلف لهذا الكتاب).

18. Surat al_Hujurat (سورة الحجرات مع ترجمة معانيها وشرحها اللغوي باللغة الإنكليزية).
19. Both These Lights Emanate From the Same Niche (إنهما من مشكاة واحدة باللغة الإنكليزية).
20. From Esphahan To Madina in Search of Truth (من إصفهان إلى المدينة بحثاً عن الحقّ).
21. Let's Begin To Read Arabic («لنبدأ قراءة اللغة العربية » كتاب لتدريس الحروف العربية بطريقة مبتكرة) نشر في لندن.
22. التبيان لحروف لغة القرآن (باللغة التاملية لغة ولاية تاملنادو في جنوب الهند، كتاب في تعليم حروف اللغة العربية بصورة مبتكرة).
23. التبيان لحروف لغة القرآن (باللغة الإنكليزية، كتاب في تعليم حروف اللغة العربية بصورة مبتكرة).
24. التبيان لحروف لغة القرآن (باللغة الأردية، كتاب في تعليم حروف اللغة العربية بصورة مبتكرة).

(ج) في المجال الإسلامي :

1. دليل الحيارى في تسمية كتب اليهود والنصارى.
2. Hajj, Umrah and Ziyarat (الحج والعمرة والزيارة).

3. كيا يه كتاب ديني درسكاهون مين برهاني كي قابل هي؟ (أيليق هذا الكتاب أن يدرس في المعاهد العربية؟ نقد كتاب كليلة دمنة).

إقامة دورات للغة العربية :

1. أقام المترجم له دورات للغة العربية في عدة بلدان من قبل الجامعة الإسلامية بالمدينة المنورة، منها :
2. المركز الإسلامي بواشنطن دي سي بالولايات المتحدة الأمريكية.
3. أقام دورات للغة العربية في ألمانيا لمدة عشر سنوات متتالية.
4. أقام دورة لتعليم اللغة العربية للقضاة والمحامين في باكستان.
5. اشترك في إقامة دورة للغة العربية في الفلبين مرتين.
6. أقام دورة في لندن مرة.
7. أقام دورة في كندا مرتين.
8. وفي غيانا البريطانية مرتين.
9. في الهند عدة مرات.

تعريف تفصيلي ببعض كتبه[عدل]

(1) تحقيق المُعَرّب للجواليقي، ط. دار القلم بدمشق 1410هـ، هذا الكتاب كان موضوع رسالته للدكتوراه من جامعة الأزهر، وكلمة «تحقيق» التي كتبت على كعب غلاف الكتاب توهم القارئ، فإن تحقيق كتاب المعرب بالمعنى المتعارف قد قام به العلامة أحمد محمد شاكر رحمه الله خير قيام من حيث جمع النسخ المخطوطة، والتعليق على النص

بما يكشف غوامضه ونحو ذلك مما يقتضيه عمل المحقق النابه، أما عمل الدكتور ف. عبدالرحيم في الكتاب فقد اعتمد على الطبعة التي حققها أحمد شاكر، وانطلق في عمله منها، وقام بتحقيق الكلمات التي أوردها الجواليقي وعددها **730** كلمة، منها **130** هي أعلام للأشخاص والمواضع، فوقف مع كل كلمة من الكلمات الواردة في الكتاب، وقام بـ :

- عزو كل كلمة إلى لغتها الأصلية،إذ وقع خطأ في كلام اللغويين في هذا الصدد بالنسبة إلى بعض الكلمات، مثل كلمة الأستار، والإسفنط، والبند، والروشم، والفندق، فقد ذكر اللغويون أنها من الفارسية، وهذا ليس بصحيح.
- ذكر أصل الكلمات الدخيلة مكتوباً بحروفه الأصلية، فإن اللغويين لم يفعلوا ذلك إلا بالنسبة إلى بعض الكلمات الفارسية، كما صنع صاحب كشاف أصطلاحات الفنون في بعض الكلمات.
- ذكر المعنى الأصلي لبعض الكلمات، مع ذكر ما قيل خطأ في أصلها. مثل كلمة (الديوان) ، فقد قيل إن أصل معناها (الجن)
- ذكر التغييرات التي طرأت على حروف الدخيل وبنائه عند التعريب، وتعليلها من الناحية الصوتية.

وطريقته في ذلك هي أنه يذكر عبارة الجواليقي كما في الكتاب المحقق ثم يشير إلى مصدر المؤلف، وإن كان الجواليقي قد تصرف في العبارة المنقولة تصرفاً غير يسير فإنه يورد العبارة الأصلية بتمامها، وإلا اكتفى

بعبارة الجواليقي. ويذكر أقوال اللغويين الآخرين فيما يتعلق بأصل الكلمة ومدلولها، واللغات المختلفة للكلمة، ثم يذكر أصل الكلمة بحروفها في لغتها الأصلية، مع ذكر ما طرأ عليه من تغيير في البنية الصوتية للكلمة. وقد قدم بين يدي الكتاب بمقدمة تحدث فيها عن :

- معنى المعرّب والدخيل والمولد، والفرق بين هذه المصطلحات الثلاثة.
- ضوابط لمعرفة الدخيل.
- اللغات التي أخذت منها العرب.
- أنواع التغيير التي طرأت على الدخيل عند التعريب.

ولذلك فإن عمل الدكتور ف. عبدالرحيم في الكتاب، يتجاوز معنى التحقيق المتعارف عليه، وهو كتاب مستقل عن كتاب المعرب للجواليقي، وإن كان قد دار حوله.

(2) الإعلام بأصول الأعلام الواردة في قصص الأنبياء عليهم السلام، ط.دار القلم بدمشق **1413**هـ . وهذا الكتاب دراسة تأصيلية للأعلام الواردة في قصص الأنبياء عليهم السلام في القرآن الكريم ، وتشتمل :

- الأعلام الواردة في القرآن الكريم.
- الأعلام الواردة في كتب السير والتاريخ والتفسير لأزواج بعض الأنبياء وأولادهم ، وللملوك المعاصرين لهم، وللموالين والمعاندين لهم، ولرجال صالحين وغيرهم، وذلك لأنه قد وقع في أسماء الكثير منهم تصحيف وتحريف، وتعددت صيغ كثير منها.

(3) القول الأصيل فيما في العربية من الدخيل، ط.مكتبة لينة بدمنهور بمصر 1411هـ. وهو يشتمل على تحقيق نحو 500 كلمة مما فات الجواليقي ذكره في كتابه «المعرّب».

(4) سواء السبيل فيما في العربية من الدخيل، ط.دار المآثر بالمدينة المنورة. 1419هـ. يشتمل على تحقيق 400 كلمة مما فاته في كتابه السابق «القول الأصيل» الذي وعد فيه أن يواصل البحث للكلمات التي فاتته.

أنشطة أخرى

- له مدونة على الشبكة العالمية يدرس من خلالها اللغة العربية لغير الناطقين بها باللغة الإنكليزية، وعنوان المدونة : **www.drvaniya.com**
- يشرف على معهد تعليم لغة القرآن بمدينة تورنتو بكندا.
- رئيس مركز القرآن بالهند، وقد قام المركز بإعداد مصحف مصفوف بالحاسوب باستخدام أقل عدد من أشكال الحرف الواحد لتسهيل قراءة القرآن الكريم على الجيل الجديد من المسلمين غير العرب.
- المشاركة في تحكيم الأبحاث.
- الإشراف على رسائل علمية ببعض الجامعات السعودية.
- مناقشة رسائل علمية داخل السعودية وخارجها.
- مشاركة في ندوات علمية داخل المملكة وخارجها.
- كان له عمود ثابت في ملحق التراث لعدة سنوات.

- حاز على جائزة رئيس جمهورية الهند لخدمة اللغة العربية لعام 1996م.

الدرس الأول (1)

هـــذا

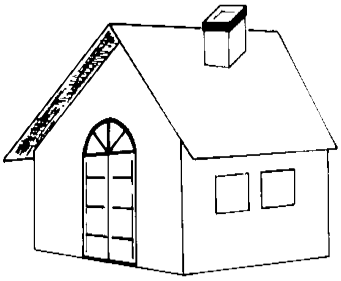
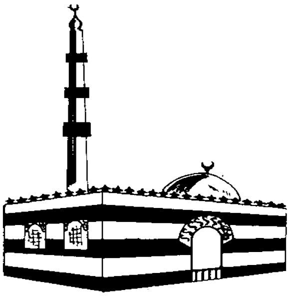
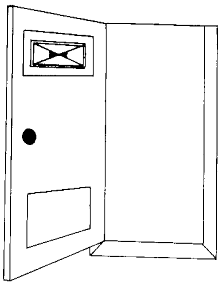

هذا بَيْتٌ ــ بۆ ئۆي

هذامَسْجِدٌ ــ بۆ مەسجد

هذا بَابٌ ــ بۆ ئشك

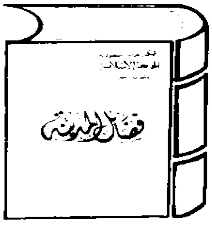
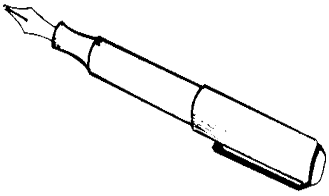
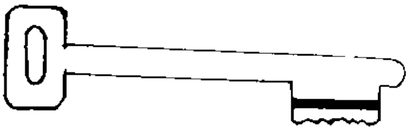

هذا كِتَابٌ ــ بۆكتاب

هذا قَلَمٌ ــ بۆ قەلەم

هذا مِفْتَاحٌ ــ بۆئاچقۇچ

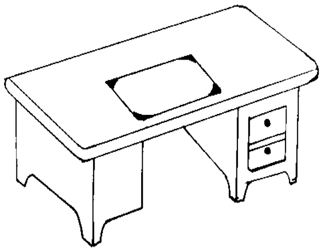
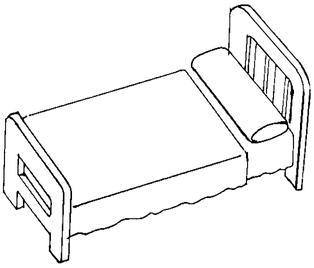
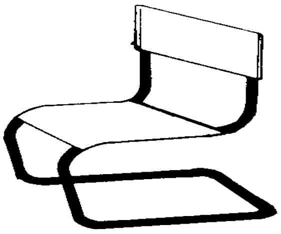

هذا مَكْتَبٌ ــ بۆئۇستەل

هذا سَرِيْرٌ ــ بۆ كارۋات

هذا كُرْسِيٌ ــ بۆ ئۇرۇندۇق

مـا هــذا ؟

ما هذا ؟ ـ بۇ نىمە؟

هذا بَيْتٌ ـ بۇ ئۆي

أهذا بَيْتٌ؟ ـ بۇ ئۆيمۇ؟

نَعَمْ ، هذا بَيْتٌ ـ ھەئە ، بۇئۆي

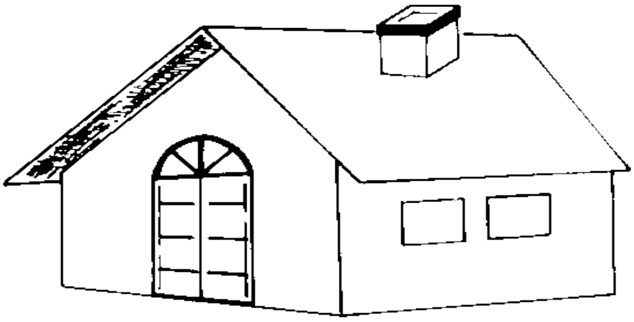

ما هذا ؟ ـ بۇ نىمە؟

هذا قَمِيْصٌ ـ بۇكۆينەك

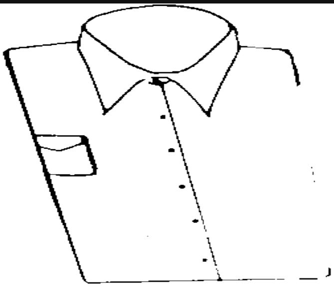

أهذا سَرِيْرٌ ؟ ـ بۇ كارۋاتمۇ؟

لا ، هذا كُرْسِيٌّ ـ ياق، بۇ ئورۇندۇق

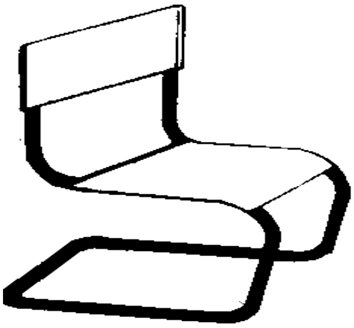

أهذا مِفتَاحٌ ـ بۇ ئاچقۇچمۇ؟

لا ، هذا قَلَمٌ ـ ياق، بۇ قەلەم

ما هذا ؟ـ بۇ نىمە؟

هذا نَجْمٌ ـ بۇ يۇلتۇز

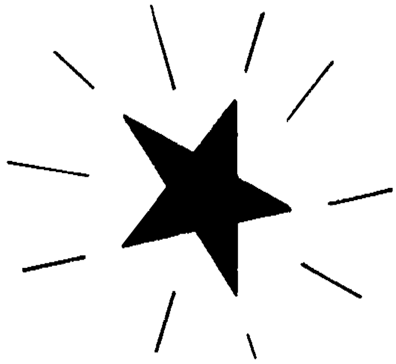

بۇ دەرستىكى گرامماتىكىلىق قائىدىلەر:

1ـ مەزمۇن: «هٰذَا» توغرىسىدا

مەنىسى: «بۇ».
ئاتىلىشى: ئەرلىك بىرلىك يېقىننى كۆرسىتىش ئالمىشى.
ئىشلىتىلىشى: يېقىن ئورۇندىكى ئەرلىك جىنىس بىرلىك ساندىكى شەيئىلەرنى ئىشارەت قىلىپ كۆرسىتىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.
خاراكتېرى: قاتتىق ئىسىم بولۇپ، ئاخىرىنىڭ ھەرىكەت ئۆزگىرىشى (ئىئرابى) شەكىلدە ئاشكارا ئىپادىلەنمەيدۇ.
ۋەزىپىسى: كۆپىنچە ئىسىملىق جۈملىدە ئىگە (مبتدأ) بولۇپ كېلىدۇ.
مەسىلەن:

هٰذَا بَيْتٌ (بۇ ئۆي)
هٰذَا مسجد (بۇ مەسجىد)
دىققەتكە ئوخشاش.َ

2ـ مەزمۇن: جۈملە توغرىسىدا

جۈملە دېگىنىمىز ـــ ئىككى ياكى ئۇنىڭدىن ئۇنىڭدىن ئارتۇق سۆزدىن تۈزۈلۈپ تولۇق ئاياغلاشقان بىر ئوي-پىكىرنى ئىپادىلەيدىغان سۆز بىرىكمىسىدىن ئىبارەت. مەسىلەن:

هٰذَا كِتَابٌ (بۇ كىتاب)
هٰذَا قَلَمٌ (بۇ قەلەم)
دېگەنگە ئوخشاش.

جۈملە ــ ئىسىملىق جۈملە ۋە پېئىللىق جۈملە دەپ ئىككى چوڭ تۈرگە بۆلىنىدۇ (بۇنىڭ تەپسىلاتى توغرىسىدا كېيىن ئايرىم توختىلىمىز).
ئىسىملىق جۈملە ــ ئىسىم بىلەن باشلانغان جۈملە بولۇپ، ئىگە ۋە خەۋەردىن تەركىب تاپىدۇ. مەسىلەن:

هٰذَا باَبٌ
ئىگە خەۋەر

ئىسىملىق جۈملە ــ بايان جۈملە ۋە سوراق جۈملە دەپ ئىككى تۈرگە بۆلىنىدۇ.
بايان جۈملە ــ مەلۇم ئىش ياكى نەرسە توغرىسىدا ئېنىق بىر ئوي-پىكىرنى ئىپادىلەيدىغان جۈملىدىن ئىبارەت. مەسىلەن:

هٰذَا مَكْتَبٌ (بۇ ئۈستەل)
هٰذَا سَرِيرٌ (بۇ كارىۋات)
دېگەنگە ئوخشاش.

سوراق جۈملە ــ مەلۇم ئىش ياكى نەرسە توغرىسىدىكى سوراقنى ئىپادىلەيدىغان جۈملىدىن ئىبارەت. مەسىلەن:

مَا هٰذَا (بۇ نېمە)
مَنْ هذَا (بۇ كىم)
أَهٰذَا بيتٌ (بۇ ئۆيمۇ)
دېگەنگە ئوخشاش.

3- مەزمۇن: ھەمزە «أ» توغرىسىدا

مەنىسى: «... مۇ؟».
ئاتىلىشى: سوراق قوشۇمچىسى.

ئىشلىتىلىشى: سوراقنى ئىپادىلەش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ. ئادەتتە جۈملىنىڭ بېشىدا كېلىدۇ.
مەسىلەن:

أَهٰذَا بَيْتٌ (بۇ ئۆيمۇ)
أَهٰذَا سرير (بۇ كارىۋاتمۇ)

دېگەنگە ئوخشاش.

4- مەزمۇن: «نَعَمْ» ۋە «لا» توغرىسىدا

بۇ ئىككىسى جاۋاب قوشۇمچىسى بولۇپ، «نَعَمْ» ـــ «ھەئە»، «شۇنداق» دېگەن مەنىدە؛ «لا» ـــ «ياق» دېگەن مەنىدە.
ئاتىلىشى: «نعم» ـــ بولۇشلۇق جاۋاب قوشۇمچىسى، «لا» ـــ بولۇشسىز جاۋاب قوشۇمچىسى.
ئىشلىتىلىشى: «نَعَمْ» بولۇشلۇق جاۋاب ئۈچۈن، «لا» بولۇشسىز جاۋاب ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.
مەسىلەن:

أَهٰذَا بَيْتٌ؟ (بۇ ئۆيمۇ؟)
نَعَم، هٰذَا بيتٌ . (ھەئە، بۇ ئۆي.)
أَهٰذَا كُرسِيٌّ؟ (بۇ ئورۇندۇقمۇ؟)
لا ، هٰذَا سَرِير . (ياق، بۇ كارىۋات.)

دېگەنگە ئوخشاش.

5- مەزمۇن: بولۇشلۇق ۋە بولۇشسىز جاۋاب جۈملە توغرىسىدا

بولۇشلۇق جاۋاب جۈملە ـــ سوراق جۈملىنىڭ جاۋابىنىڭ بېشىغا بولۇشلۇق جاۋاب قوشۇمچىسى «نعم» كىرگۈزۈلگەن جۈملىدىن ئىبارەت. مەسىلەن:

أَهٰذَا بَيْتٌ؟ (بۇ ئۆيمۇ؟)
نعم، هٰذا بيت . (ھەئە، بۇ ئۆي.)

أَهٰذَا قَمِيصٌ؟ (بۇ كۆڭلەكمۇ؟)
نَعم، هٰذَا قَمِيص .(ھەئە، بۇ كۆڭلەك.)

دېگەنگە ئوخشاش.

بولۇشـــسز جاۋاب جۈملە ــ سـوراق جۈملىنىڭ جاۋابىنىڭ بېشـغا بولۇشـسـز جاۋاب قوشۇمچىسى «لاَ» كىرگۈزۈلگەن جۈملىدىن ئىبارەت. مەسىلەن:

أَهذا كَلْبٌ ؟ (بۇ ئىتمۇ؟)

لا ، هذا قطٌّ . (ياق، بۇ مۈشۈك.)

أَهٰذَا حمَارٌ ؟ (بۇ ئېشەكمۇ؟)

لا ، هذَا حَصان . (ياق، بۇ ئات.)

6- مەزمۇن: «مَا» ۋە «مَنْ» توغرىسىدا

«مَا» ــ «نېمە؟» دېگەن مەنىدە، «مَنْ» ــ «كىم؟» دېگەن مەنىدە.

ئاتىلىشى: سوراق ئالمىشى.

ئىشلىتىلىشى: «ما» ئەقىلسىز نەرسىلەر توغرىسىدا سوراش ئۈچۈن، «مَنْ» ئەقىللىق نەرسىلەر توغرىسىدا سوراش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:

مَا هذَا ؟ (بۇ نېمە؟)

هذَا قَلَمٌ . (بۇ قەلەم.)

مَنْ هٰذَا ؟ (بۇ كىم؟)

هذَا طَالبٌ. (بۇ ئوقۇغۇچى.)

دېگەنگە ئوخشاش.

تمرين (1ـمەشق)

ما هذا؟

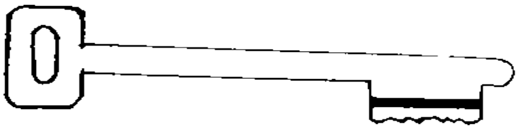

ما هذا

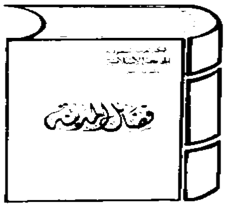

ما هذا؟

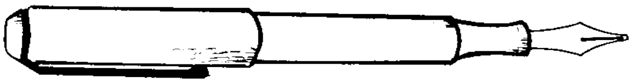

ما هذا؟

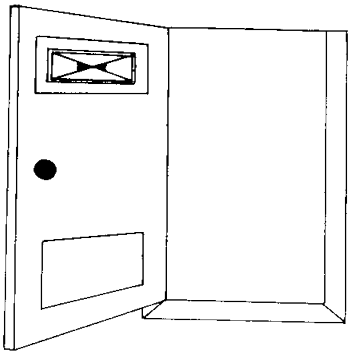

ما هذا؟

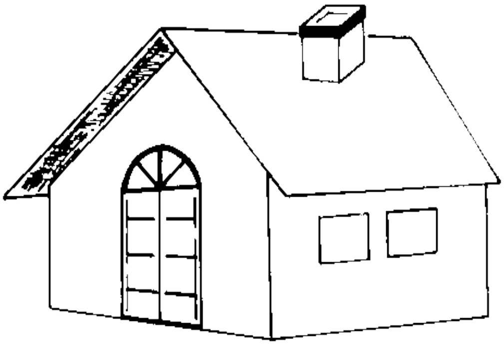

ما هذا؟

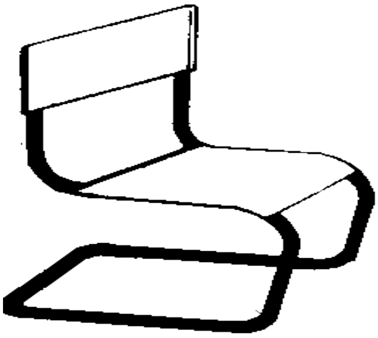

تمرين (2ـمهشق)

أهذا بَيْتٌ ؟

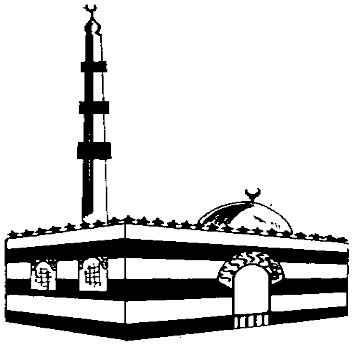

أهذا مِفْتَاحٌ ؟

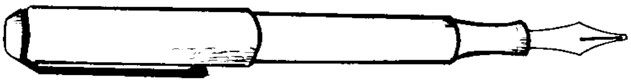

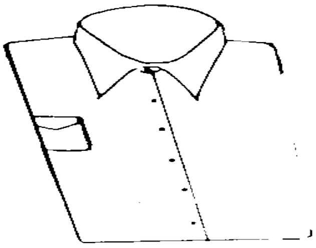

أهذا قَمِيْصٌ ؟

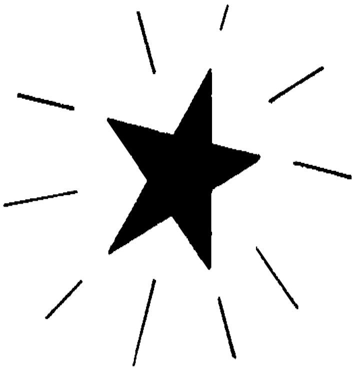

أهذا نَجْمٌ

تمرين (3ـ مەشىق)

اِقْرَأْ وَاْكْتُبْ (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

هذا مكتب . هذا مسجد. هذا قلم .

هذا سرير . ما هذا ؟ هذا كرسيّ .

أهذا بيت؟ لا هذا مسجد . ما هذا ؟ هذا مفتاح .

من هذا ؟

من هذا ؟

بۆ کم؟

هذا طَبيبٌ

بۆ دوختۆر

من هذا ؟

بۆ کم؟

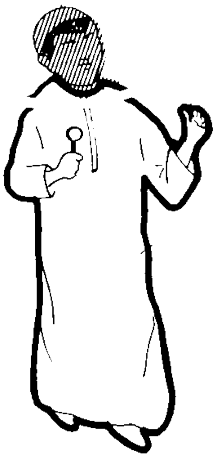

هذا وَلَدٌ

بۆ بالا

من هذا ؟

بۆ کم؟

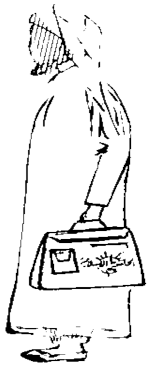

هذا طَالِبٌ

بۆ ئوقوغۆچی

أهذا وَلَدٌ ؟

بۆ بالمۆ؟

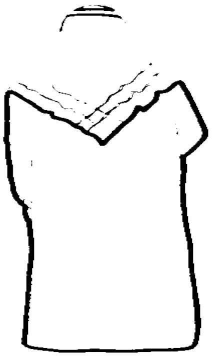

لا ، هذارَجُلٌ

ياق، بۆ

ئەرکشی

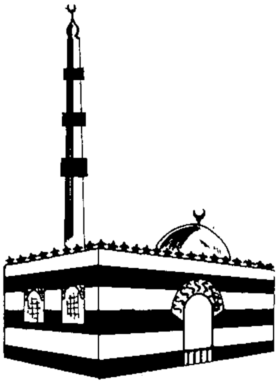

ما هذا ؟ـ بۆ نمه؟

هذا مسجدا ـ بۆ مەسجد

من هذا ؟ ـبۆ كم؟

هذا تَاجرٌ ـ بۆ

سودىگەر

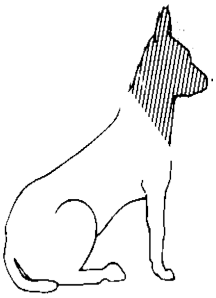

هذا كَلْبٌ ـ بۆ ئت

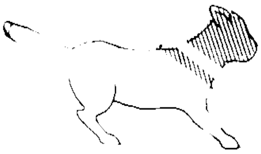

أهذا كَلْبٌ ؟ـ بۆ ئتموٚ؟

لا ، هذا قِطٌّ ـ ياق،

بۆموٚشوٚك

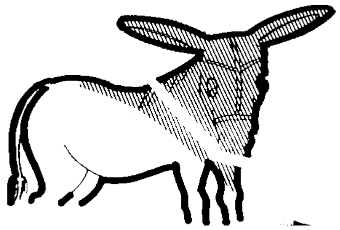

هذا حِمَارٌ ـ بۆ ئشهك

أهذا حِمَارٌ ؟

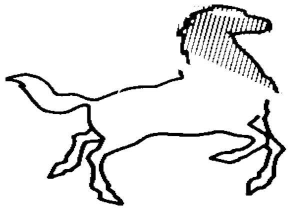

بۆ ئشهكمۆ؟

لا ، هذا حِصَانٌ

ياق، بۆ ئات

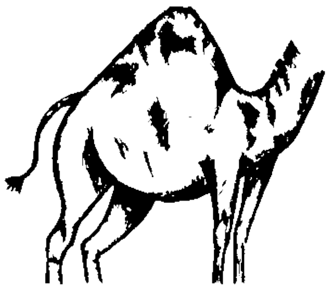

ومَا هذا ؟ـ بۆ نمه؟

هذا جَمَلٌ ـ بۆ تۆگه

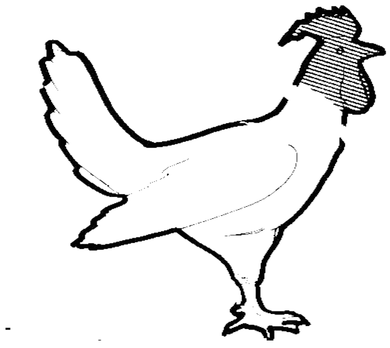

ما هذا ؟ـ بۆ نمه؟

هذا دِيْكٌ ـ بۆ خوراز

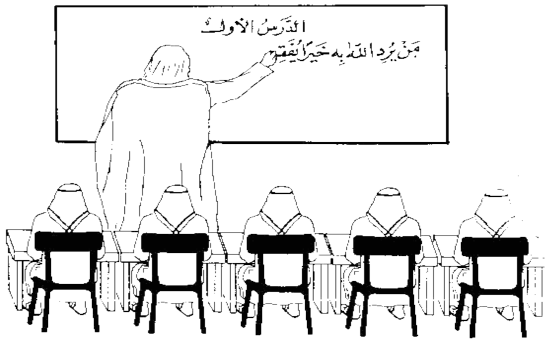

من هذا ؟ـ بۇ كىم؟

هذا مُدَرَّسٌ

بۇ ئوقۇتقۇچى

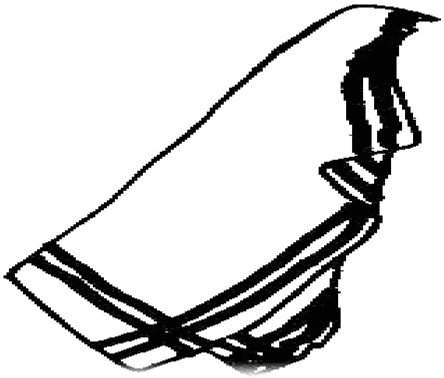

أهذا قَمِيْصٌ ؟

بۇ كۆينەكمۇ؟

لا هذا مِنْدِيلٌ

ياق، بۇلۆڭگە

تمـرين (4ـمەشىق)

اِقْرَأواكتُبْ: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)ما هذا ؟ هذا قلم

(2)هذا كلب

(3)من هذا ؟ هذا طبيب

(4)هذا جمل

(5)أهذ كلب ؟ لا هذا قط

(6)أهذا ديك ؟ نعم

(7)أهذا حصان ؟ لا هذا حمار

(8)هذا منديل

(9)أهذا ولد ؟ نعم

(10)من هذا ؟ هذا رجل

(2) الدَرْسُ الثَانِي

ذَلِــكَ

ما ذلكَ؟ـ ئاۆۆ نمه ؟

ذِلكَ نَجْمٌ ـ ئاۆۆيۆلتۆز

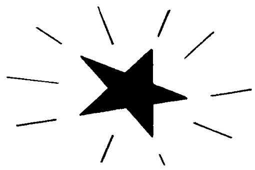

هـذا مَسْجِـدٌ ـ بۆ مەسجد

وذلك بيـتٌ ـ ئاۆۆ ئۆي

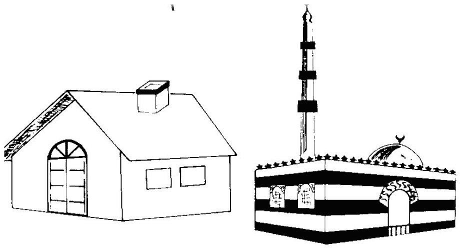

هذا حِصَانٌ ـ بۆ ئات

وذلك حِمَارٌ ـ ئاۆۆ ئشەك

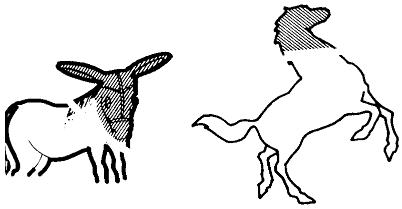

أذلك كَلْبٌ ؟

ئاۋۇ ئتموُ؟

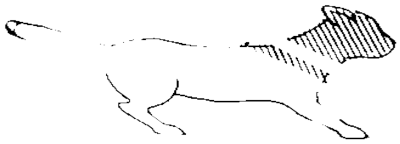

لا، ذلك قِطٌّ

ياق ، ئاۋۇ مۇشۇك

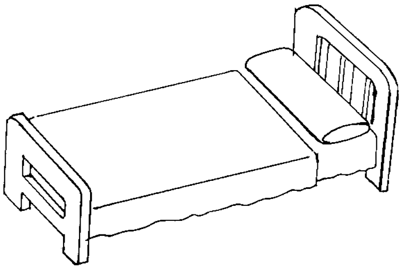

ما ذلك؟ـ ئاۋۇ نمه ؟

ذلك سَرِيرٌـئاۋۇ كارۋات

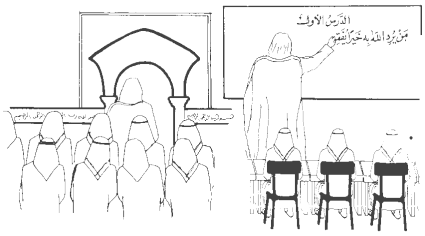

مَنْ هـذا ومَـن ذلك؟

بۇ كم ۋە ئاۋۇ كم؟

هـذا مُـدرِّسٌ ـ بۇ ئۇقۇتقوچى

وذلك إمَـامٌ ـ ئاۋۇ ئىمام

ما ذلك؟ـ ئاۋۇ نمه ؟

ذلك حَجَرٌ ـ ئاۋۇ تاش

هذا سُكَّرٌ ـ بۇشكەر

وذلك لَبَنٌ ـ ئاۋۇ سۈت

بۇ دەرستىكى گراممatikىلىق قائىدىلەر:

1- مەزمۇن: «ذٰلِكَ» توغرىسىدا

مەنىسى: «ئاۋۇ».
ئاتىلىشى: ئەرلىك بىرلىك يىراقنى كۆرسىتىش ئالمىشى.
ئىشلىتىلىشى: يىراق ئورۇندىكى ئەرلىك جىنس بىرلىك ساندىكى شەيئىلەرنى ئىشارەت قىلىپ كۆرسىتىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.
خاراكتېرى: قاتتىق ئىسىم بولۇپ، ئاخىرىنىڭ ھەرىكەت ئۆزگىرىشى شەكلىدە ئاشكارا ئىپادىلەنمەيدۇ.
ۋەزىپىسى: ئىسىملىق جۈملىدە ئىگە بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

ذٰلِكَ نَجْمٌ (ئاۋۇ يۇلتۇز)
ذٰلِكَ سرير (ئاۋۇ كارىۋات)
دېگەنگە ئوخشاش.

2- مەزمۇن: «و» توغرىسىدا

مەنىسى: «ۋە»، «ھەم»، «بىلەن»، «بىللە» ...
ئاتىلىشى: باغلاش قوشۇمچىسى (باغلىغۇچى).
ئىشلىتىلىشى: كەينىدىكى سۆز ياكى جۈملىنى ئالدىدىكى سۆز ياكى جۈملىگە باغلاش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.
ۋەزىپىسى: ئىگىنى ئىگىگە، خەۋەرنى خەۋەرگە ۋە جۈملىنى جۈملىگە باغلاشتىن ئىبارەت.
بۇلاردىن «و»دىن كېيىنكى سۆز ياكى جۈملە باغلانغۇچى، «و»دىن ئىلگىرىكى سۆز ياكى جۈملە باغلىنىلغۇچى دەپ ئاتىلىدۇ. مەسىلەن:

هٰذَا حِصَانٌ	وَ	ذٰلِكَ حمَارٌ
باغلىنىلغۇچى	باغلىغۇچى	باغلانغۇچى

تمـريــن (مەشق)

اِقرَأْ واْكتُب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)هذا سكر وذلك لبن (2) من ذلك؟ ذلك إمام.

(3)أذلك قط؟ لا، ذلك كلب (4) ما هذا؟ هذا حجر.

الكَلِمَاتُ الجَدِيْدَةُ: (يېڭى سۆزلەر)

إِمَامٌ ـ ئىمام	حَجَرٌ ـ تاش	سُكَّرٌ ـ شېكەر	لَبَنٌ ـ سۈت

(3)الدَرْسُ الثَالثُ

(أ)

بيتٌ ـئۆي	اَلْبَيْتُ ـ هلىقى ئۆي
كِتَابٌ ـ كىتاب	اَلْكِتَاب:هىلقى كىتاب
قَلَمٌ ـقەلەم	اَلْقَلَمُ ـ هىلقى قەلەم
جَمَلٌ ـ تۆگە	اَلْجَمَلُ ـ هىلقى تۆگە

اَلْقَلَمُ مَكْسُوْرٌ ـ

قەلەم سۇنۇق

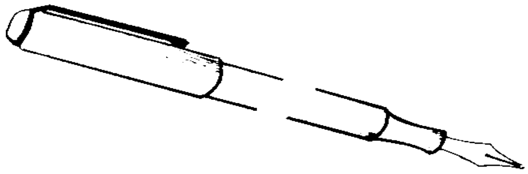

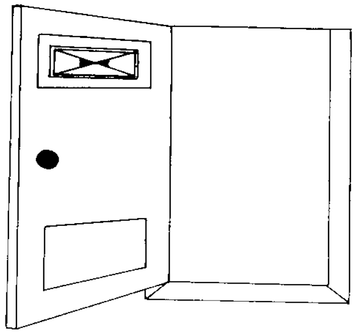

اَلْبَابُ مَفْتُوْحٌ ـ

ئشك ئۇچۇق.

الولد جالس ـ بالا ئولتۇرىدۇ
والمدرس واقف ـ ئوقۇتقۇچى ئۆرە تۇرىدۇ

(1)الكتاب جديد ـ كىتاب يېڭى   والقلم قديم ـ قەلەم كونا
(2)الحمار صغير: ئىشەك كىچىك   والحصان كبير ـ ئات چوڭ
(3)الكرسي مكسور ـ ئورۇندۇق سۇنۇق
(4)المنديل وسخ ـ لۆڭگە كىر
(5)الماء بارد ـ سۇ سوغۇق
(6)القمر جميل ـ ئاي گۈزەل
(7)البيت قريب ـ ئۆي يېقىن   والمسجد بعيد ـ مەسجىد يىراق
(8)الحجر ثقيل تاش ئېغىر   والورق خفيف ـ قەغەز يەڭگىل
(9)اللبن حار ـ سۈت ئىسسىق
(10)القميص نظيف ـ كۆينەك پاكىز

بۇ دەرستىكى گراممانىكىلىق قائىدىلەر :

1- مەزمۇن: ئېنىقسىز ئىسىملارنى ئېنىقلىقا ئايلاندۇرۇش توغرىسىدا

ئىسىم ئەلىف لامنىڭ قوشۇلۇپ كېلىشى ياكى قوشۇلماي كېلىشى بىلەن ئىككىگە بۆلىنىدۇ. قوشۇلۇپ كەلسە ئېنىق ئىسىم، قوشۇلماي كەلسە ئېنىقسىز ئىسىم بولىدۇ .

ئېنىقسىز ئىسىم ـــ بَيْتٌ، كِتَابٌ، قَلَمٌ، جَمَلٌ ... لارغا ئوخشاش ئىسىملارنى كۆرسىتىدۇ.

بۇنداق ئىسىملارنى ئېنىق ئىسىمغا ئايلاندۇرماقچى بولساق، ئالدىغا «الـــ» (ئەلىف لام) قوشۇلىدۇ.

بۇنداق «الـــ» بىلەن ئېنىقلىقتا ئايلاندۇرۇلغان ئىسىملارنىڭ ئاخىرىنى تەنۋىن (قوش ھەرىكەت بىلەن نۇنلاشتۇرۇش) بىلەن ئوقۇشقا بولمايدۇ. مەسىلەن:

بَيْتٌ ← اَلْبَيْتُ

كِتَابٌ ← اَلْكِتَابُ

دېگەنگە ئوخشاش.

1- مەزمۇن: ئىگە-خەۋەر توغرىسىدا

ئىسىملىق جۈملە ئىگە ۋە خەۋەردىن تەركىب تاپقان بولۇپ، بۇلارسىز ئىسىملىق جۈملە بولمايدۇ.ئىگە بىلەن خەۋەر پەش ئوقۇلىدۇ . ئەگەر ئاشكارە پەش ئوقۇلمىسا ئورۇن جەھەتتىن پەش ئوقۇلىدۇ.
ئىگە ـــ جۈملىدىكى ئوي-پىكىرنىڭ كىم ياكى نېمە توغرىسىدا ئىكەنلىكىنى ئۇقتۇرىدىغان جۈملە بۆلىكىدۇر.

خەۋەر ـــ ئۇنىڭ بىلەن جۈملىدە ئىپادىلەنمەكچى بولغان ئوي-پىكىر تولۇقلىنىدىغان جۈملە بۆلىكىدۇر. مەسىلەن:

اَلْقَلَمُ	مكسُورٌ	اَلْبَابُ	مفْتُوحٌ
ئىگە	خەۋەر	ئىگە	خەۋەر

3- مەزمۇن: ئاي ۋە قۇياش ھەرپلىرى توغرىسىدا

ئەرەب تىلى ئېلىپبە ھەرپلىرى ئالدىغا «الـــ» قوشۇلغاندا تەشدىدلىك ئوقۇلۇش-ئوقۇلماسلىقىغا ئاساسەن ئاي ھەرپلىرى (حروف الْقمرية) ۋە قۇياش ھەرپلىرى (حروف الشّمسية)دىن ئىبارەت ئىككى تۈرگە ئايرىلىدۇ.

ئاي ھەرپلىرى دېگىنىمىز ـــ ئېنىقسىز ئىسمنىڭ بېشىغا «الـ» قوشۇلـغاندا، ئۇنىڭغا (يەنى «الــــ»غا) ئۇچراشـــــا، ئۇرۇلۇپ تەشـدىدلىك ئوقۇلمايدىغان ھەرپلەردىن ئىبارەت. مەسـلەن: «اَلْقمر» ۋە «اَلْباب»دىكى «ق» ۋە «ج» ھەرپلىرىگە ئوخشاش. بۇلار مۇنۇ 14 ھەرپتۇر:

أ	ب	ج	ح	خ	ع	غ
ف	ق	ك	م	و	ھ	ي

قۇياش ھەرپلىرى دېگىنىمىز ـــ ئېنىقسىز ئىسمنىڭ بېشىغا «الــ» قوشۇلـــغاندا، ئۇنىڭغا (يەنى «الــ»غا) ئۇچراشسا، ئۇرۇلۇپ تەشدىدلىك ئوقۇلىدىغان ھەرپلەردىن ئىبارەت. مەســلەن: «اَلشــمس» ۋە «اَلتَّاجِر»دىكى «ش» ۋە «ت» ھەرپلىرىگە ئوخشاش. بۇلار مۇنۇ 14 ھەرپتۇر:

ت	ث	د	ذ	ر	ز	س
ش	ص	ض	ط	ظ	ل	ن

تـمـــارين

تمرين (1)

(1)اِقرَأْ واكتب مع ضبطِ أَواخِرِ الكلِماتِ: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

مَسْجِد .المسجد. الماء. ماء. البَيْت. باب. قَلَم .القلم. الكَلْب. كلب. قَمِيص.

وَلَد .الحَجَر. الولد. حِمار. الحمار. الحِصان .حصان.

(2)اِقرأْ وا ُكتب: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)المكتب مكسور. (2)المدرس جديد.

(3)القميص وسخ. (4)اللبن بارد.

(5)المسجد مفتوح. (6)الحجر كبير.

(7)اللبن بارد والماء حار. (8)الإمامُ جالس والمدرس واقف.

(9)القمر بعيد. (10)المنديل نظيف.

(3)املأ اِلْفراغ فِيمايلِي بوضع الْكلِمةِ الْمناسِبةِ مِن الْكلِماتِ التَّالِيةِ: (تۆۋەندىكى سۆزلەردىن مۇناسىپ سۆزلەرنى قويۇپ تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلارنى تولدۇرۇڭ)

جَمِيْلٌ . وَسِخٌ . مَفْتُوحٌ. حَارٌّ . ثَقِيْلٌ . خَفِيْفٌ.

(1)الحجر........................ (2)الباب........................

(3)القمر........................ (4)الورق........................

(5)المنديل...................... (6)اللبن.......................

(4)اِملأ اَلْفراغ فِيمايلِي بوضع الْكلِماتِ التَّالِيةِ: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى قويۇپ تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلارنى تولدۇرۇڭ) :

(1)......................نظيف. (2)..................مكسور.

(3) ....بارد.　　(4)...................قريب.

(5)............. ......بعيد.　　(6)...................واقف.

(7) ....جالس.　　(8)......................كبير.

(9) ....قديم.　　(10) ....جديد.

ا الكَلِمَاتُ الجْدِيْدَةُ: (يېڭى سۆزلەر)

القمر ـ ئاي	جديد ـ يېڭى	قديم ـ كونا	وسخ ـ مەينەت
نظيف ـ پاكىزە	حار ـ قىزىق	بارد ـ سوغۇق	صغير ـ كىچىك
كبير ـ چوڭ	مفتوح ـ ئوچۇق	مكسور ـ سۇنۇق	ثقيل ـ ئېغىر
خفيف ـ يەڭگىل			جميل ـ چىرايلىق
واقف ـ ئۆرە تۇرغۇچى			جالس ـ ئولتۇرغۇچى

(ب)

نجم ـ يۇلتۇز　　　النجم ـهلىقى يۇلتۇز
رجل ـ ئەركىشى　　　الرجل ـ هلىقى ئەركىشى
دِيك ـخوراز　　　الديك ـهلىقى خوراز
طالِب ـ ئوقوغۇچى　　　اَلطَّالِب ـ هلىقى ئوقوغۇچى

1. النجم بعِيد　　　(يۇلتۇز يىراق)
2. اَلرجل واقِف　　　(ئەر كىشى ئۆرە تۇرغۇچى)
3. اَلسُّكَّر حلْو　　　(شىكەر تاتلىق)
4. اَلطَّالِب مريض　　　(ئوقوغۇچى ئاغرىق)
5. الديك جمِيل　　　(خوراز چىرايلىق)
6. اَلدفْتر جدِيد　　　(دەپتەر يىڭى)
7. اَلتاجِر غني　　　(سودىگەر باي)
8. اَلدُّكَّانُ مفتوح　　　(دۇكان ئوچۇق)
9. اَلولَد فَقِير　　　(بالا نامرات)
10. اَلتُّفَّاح لَذِيذ　　　(ئالما لەززەتلىك)
11. اَلطَّبِيب طَوِيل والمريض قَصِير(دوختۇر ئىگىز ۋە كىسەل پاكار)

تمـرين (2)

(1)اِقْرأ واَكْتُبْ مَعَ ضَبْطِ أواخِرِ الكَلِمَاتِ: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

البـاب .الـتـاجـر. الـنجْم. القَمَـر. الـديك .الماء. السرير. الـبيت. المسجـد. الـرجُـل .السكَّـر. الورَق.

(2)اِمْلأ الفراغ فيما يلي بوضع كلمةٍ مناسبةٍ: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى قويۇپ تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلارنى تولدۇرۇڭ)

(1)...............غني (2).....................حلو

(3)..................مريض (4).....................لذيذ

(5)..................طويل (6)......................قصير

(3)اِختر كلِمَّة مِن القَائِمةِ (ب) تناسِب الْكلِمَة الَّتي فِي القائِمةِ (أ):
((أ) گۇرپىدىكى سۆزگە مۇناسىپ كېلىدىغان سۆزنى (ب) دىكى سۆزدىن تاللاڭ)

(ب)	(أ)
لَـذيذٌ	الطَّـالبُ
مَكْسُورٌ	الدُّكَّانُ
ثَقِيلٌ	اَلتُّفَّاحُ
مَفتـوحٌ	المَـاءُ
مَـرِيضٌ	الحَجَـرُ
حَـارٌّ	القَلَـمُ

الكلمات الجديدة: (يېڭى سۆزلەر)

حُلْوٌ ـ تاتلىق	مَرِيْضٌ ـ كېسەل	الدُّكَّانُ ـ دۇكان	غَنِيٌّ ـ باي
طَوِيْلٌ ـ ئېگىز	فَقِيرٌ ـ نامرات	قَصِيرٌ ـ پاكار	التُّفَّاحُ ـ ئالما

اَلْحُرُوفُ الْقَمَرِيَّةُ واَلْحُرُوفُ الشَّمْسِيَّةُ

قۇياش ھەرپلىرى ۋە ئاي ھەرپلىرى

اَلْحُرُوفُ الْقَمَرِيَّةُ	اَلْحُرُوفُ الشَّمْسِيَّةُ
(1)أ : اَلأبُ	(1)ت : اَلتَّاجِر
(2)ب : اَلْبَابُ	(2)ث : اَلثَّوبُ
(3)ج : اَلْجَنَّةُ	(3)د : اَلدِّيْكُ
(4)ح : اَلْحِمَارُ	(4)ذ : اَلذَّهَبُ
(5)خ : اَلْخُبْزُ	(5)ر : اَلرَّجُلُ
(6)ع : اَلْعَينُ	(6)ز : اَلزَّهْرَةُ
(7)غ : اَلْغَدَاءُ	(7)س : اَلسَّمَكُ
(8)ف : اَلْفَمُ	(8)ش : اَلشَّمْسُ
(9)ق : اَلْقَمَرُ	(9)ص : اَلصَّدْرُ

(10)ك : اَلْكَلْبُ	(10)ض : اَلضَّـيْفُ
(11)م : المَاءُ	(11)ط : اَلطَّالِبُ
(12)و : اَلْوَلَد	(12)ظ : اَلظَّهْرُ
(13)هـ: اَلْهوَاءُ	(13)ل : اَللَّحْمُ
(14)ى : اَلْيَدُ	(14)ن : اَلنَّجْمُ

تمـرين (3)

اِقْرأ الكلمات الآتية واكتبها مراعياً قواعد نطق الحروف القمرية والشمسية:

(تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ ھەمدە ئۇ سۆزلەرنى ئاي ھەرپلىرى ۋە قۇياش ھەرپلىرىنىڭ سۆزلەش قائىدىسىگە رئايە قىلغان ئاساستا يېزىپ چىقىڭ)

البيت .الديك. المدرِّس. الباب. الطالب. السكَّر .الدفتر. الأَخ. الرَسول.
الوَجْه .الصَدِيْق. القُرآن . الصَلاة . الكَعْبَة .الرَ أْس. الإِصْبَع. الصَابُون .
الظُفْر. الفَجْر. الظُهْر. العَصْر.المَغْرب .العِشاء.

(4) اَلدَّرْسُ الرَّابِعُ

(أ)

البيت ـ ئۆي	فى البيت ـ ئۆيده
المسجد ـ مەسجىد	فى المسجد ـ مەسجىدده.
المكتب ـ ئۈستەل	على المكتب ـ ئۈستەل ئۈستىدە
السرير ـ كارۋات	على السرير ـ كارۋاتنىڭ ئۈستىدە

أين محمد؟ـ مۇھەممەت قەيەردە؟ هو فى الغرفة ـ ئۇ ياتاقتا .

وأين ياسر؟ ـ ياسىر قەيەردە ؟ هو فى الحمام ـ ئۇ خالادا

وأين آمنة ؟ ـ ئامىنە قەيەردە ؟ هي فى المطبخ ـ ئۇ ئاشخانىدا.

أين الكتاب؟ـ كىتاپ قەيەردە؟ هو على المكتب ـ ئۇئۈستەل ئۈستىدە

وأين الساعة ـ سائەت قەيەردە ؟هي على السرير ـ ئۇ كارۋات ئۈستىدە

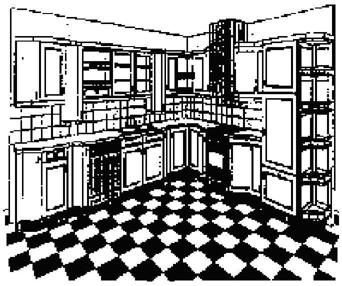

اَلْمطْبخ ـئاشخانا

بۇ دەرستىكى گرامماتىكىلىق قائىدىلەر :

1- مەزمۇن: ئاخىرىنى زىر قىلغۇچى قوشۇمچىلار توغرىسىدا

اَلْبَيْتُ، اَلْمَسْجِدُ، اَلْمَكْتَبُ ... لارغا ئوخشاش ئىينىق ئىسىملارنىڭ بېشىغا ئاخىرىنى زىر قىلغۇچى قوشۇمچى (حرف جرّ)لار كىرگۈزۈلسە، ئاخىرقى ھەرپىنىڭ ھەرىكىتى (ئىئرابى)نى زىرلىك ھالەتتە ئوقۇتىدۇ.

بۇ خىل قوشۇمچىلار بىلەن بىرىككەن سۆز بىرىكمىلىرى ئالدى قوشۇمچىلىق تولۇقسىز سۆز بىرىكمىسى دەپ ئاتىلىدۇ.

ئىسىمنىڭ ئاخىرىنى زىر قىلىدىغان قوشۇمچىلار كۆپ بولۇپ بۇ دەرستىكى ئاخىرىنى زىر قىلغۇچى قوشۇمچىلار ۋە ئۇلارنىڭ ئۇقتۇرىدىغان مەنىلىرى تۆۋەندىكىچە:

1) فِي ـــ «ئىچىدە»، «... دا، ...تا، ... دە، ... تە» دېگەن مەنىدە.

2) عَلَى ـــ «ئۈستىدە» دېگەن مەنىدە.

3) مِن ـــ «... دىن، ... تىن» دېگەن مەنىدە.

4) إِلَى ـــ «... غا، ... قا، ... گە، ... كە» دېگەن مەنىدە.

مەسىلەن:

فِي الْبَيْتِ (ئۆيدە)

عَلَى الْمَكْتَبِ (ئۈستەل ئۈستىدە)

دېگەنگە ئوخشاش.

2- مەزمۇن: «أَيْنَ» توغرىسىدا

مەنىسى: «قەيەردە؟»، «نەدە؟».

ئاتىلىشى: سوراق ئالمىشى ياكى ئورۇن تولدۇرغۇچى (رەۋىش).

ئىشلىتىلىشى: ئورۇننى سوراش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.

خاراكتېرى: قاتقان ئىسىم بولۇپ، ئاخىرىنىڭ ھەرىكەت ئۆزگىرىشى شەكلىدە ئاشكارا ئىپادىلەنمەيدۇ.

ۋەزىپىسى: ئىسىملىق جۈملىدە ئىلگىرى كەلگەن خەۋەر، پېئىللىق جۈملىدە ئورۇن تولدۇرغۇچى (ئورۇن رەۋىشى) بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

أَيْنَ مُحَمَّدٌ (مۇھەممەد قەيەردە)

أَيْنَ ذَهَبَ (ئۇ قەيەرگە كەتتى)

دېگەنگە ئوخشاش.

3- مەزمۇن: تولۇق تۈرلىنىدىغان ۋە تۈرلىنىشتىن چەكلەنگەن خاس ئىسىملار توغرىسىدا

مُحَمَّدٌ، خَالِدٌ، يَاسِرٌ ... لارغا ئوخشاش ئىسىملار ئۈچ ھەرىكەت بىلەن تولۇق تۈرلىنىدىغان ۋە تەنۋىننى قوبۇل قىلىدىغان ئەرلىك جىنسىتىكى خاس ئىسىملاردۇر.
بۇ ئىسىملارنىڭ ئاخىرى قوش ھەرىكەت بىلەن نۇنلاشتۇرۇش (تەنۋىن)نى ۋە زەبەر، پىش ۋە زىردىن ئىبارەت ئۈچلى ھەرىكەتنى قوبۇل قىلىدۇ ۋە تۆۋەندىكىدەك ھالەتتە تۈرلىنىپ كېلىدۇ:

مُحَمَّدٌ	مُحَمَّدًا	فِي مُحَمَّدٍ
يَاسِرٌ	يَاسِرًا	فِي يَاسِرٍ

فَاطِمَةُ، عَائِشَةُ، مَرْيَمُ، خَدِيجَةُ ... لارغا ئوخشاش ئىسىملار تولۇق تۈرلەنمەيدىغان ۋە تەنۋىننى قوبۇل قىلمايدىغان ئاياللىق جىنسىتىكى خاس ئىسىملاردۇر.
بۇ ئىسىملارنىڭ ئاخىرى قوش ھەرىكەت بىلەن نۇنلاشتۇرۇش (تەنۋىن)نى ۋە زىر ھەرىكەتنى قوبۇل قىلمايدۇ، بەلكى تاق پىش ۋە تاق زەبەرلىكلا ئوقۇلىدۇ، زىرلىك ئوقۇلىدىغان ئورۇندا زەبەرلىك ئوقۇلىدۇ ۋە تۆۋەندىكىدەك ھالەتتە تۈرلىنىپ كېلىدۇ:

آمِنَةُ	آمِنَةَ	فِي آمِنَةَ
مَرْيَمُ	مَرْيَمَ	فِي مَرْيَمَ

4- مەزمۇن: پېئىللىق جۈملە توغرىسىدا

پېئىللىق جۈملە ــ پېئىل بىلەن باشلانغان جۈملەپ بولۇپ، ئۇ پېئىل، پائىل (پېئىل ئىگىسى) ۋە تولدۇرغۇچىدىن تەركىب تاپىدۇ.
بۇنىڭدىكى پائىلنىڭ ئاخىرى ھەردائىم پىشلىك ئوقۇلىدۇ، تولدۇرغۇچىنىڭ ئاخىرى ھەردائىم زەبەرلىك ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

عَلِيٌّ	ذَهَبَ	أَيْنَ
پائىل	پېئىل	تولدۇرغۇچى

دېگەنگە ئوخشاش.

پېئىللىق جۈملىنىڭ تولدۇرغۇچىسىز تۈزۈلۈشى مۇمكىن بولسىمۇ، لېكىن پائىلسىز تۈزۈلۈشى مۇمكىن بولمايدۇ. پائىلى ئاشكارا بولمىغانلىرىنىڭ پائىلى پېئىلنىڭ ئاستىغا يوشۇرۇنغان بولىدۇ. مەسىلەن:

خَرَجَ (ئۇ چىقىپ كەتتى)
دېگەنگە ئوخشاش.

5- مەزمۇن: كىشىلىك ئالماش توغرىسىدا

ئالماش ــ جۈملىدە ئىسىمنىڭ ئورنىغا ئالمىشىپ كېلىپ، ئۇنىڭ ئورنىدا ۋەزىپە ئۆتەيدىغان سۆزدىن ئىبارەت.

ئالماشنىڭ بىر تۈرى كىشىلىك ئالماش بولۇپ، ئۇمۇ مۇستەقىل كىشىلىك ئالماش ۋە ئۇلانما كىشىلىك ئالماش دەپ يەنە ئىككى تۈرگە بۆلىنىدۇ.

بۇ دەرستە بۇنىڭدىن مۇستەقىل كىشىلىك ئالماش چۈشەندۈرۈلىدۇ.

مۇستەقىل كىشىلىك ئالماش ــ باشقا سۆزلەرگە قوشۇلماي مۇستەقىل ئىشلىتىلىدىغان ئالماشلاردىن ئىبارەت. ئۇلار مۇنۇلار:

1) هُوَ ــ III شەخس ئەرلىك بىرلىك مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشى (مەنىسى: ئۇ).
2) هِيَ ــ III شەخس ئاياللىق بىرلىك مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشى (مەنىسى: ئۇ).
3) أَنْتَ ــ II شەخس ئەرلىك بىرلىك مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشى (مەنىسى: سەن).
4) أَنْتِ ــ II شەخس ئاياللىق بىرلىك مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشى (مەنىسى: سەن).
5) أَنَا ــ I شەخس ئەر-ئاياللارغا ئورتاق بىرلىك مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشى (مەنىسى: مەن).

(ئەسكەرتىش: مەزكۇر ئالماشلارنىڭ ئىككىلىك ۋە كۆپلۈك شەكىللىرى ئاللاھ خالىسا بۇنىڭدىن كېيىنكى دەرسلەردە سۆزلىنىدۇ).

تَمارِيْنُ

(1)أجِبْ عَنِ الأَسْئَلةِ الآتِيَةِ: (تۆۋەندىكى سۇئاللارغا جاۋاب بېرىڭ)

(1) أين الكتاب؟ ....

(2)أين محمد؟ ....

(3)أين الساعة؟ ....

(4)أين ياسر؟ ....

(5)أين آمنة؟ ....

(6)أ آمنةُ في الغرفة؟ ....

(7)أ ياسر في المطبخ؟ ....

(8)من في الغرفة؟ ....

(9)ومن في الحمّام؟ ....

(15)ماذا على المكتب؟ ....

(11)ماذا على السرير؟ ....

(2)اِقْرأ واكْتُبْ مَعَ ضَبْطِ أَواخِرِ الكَلِمَاتِ: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

المدرسة، في المَدْرَسَة، في البيت، البيت، الغرفة، الحمام، في المطبخ، المكتب، على المكتب، على الكرسي، السرير، على الكتاب، في المسجد.

(3)ـاِقْـرأْ واكتبْ: (توّۋەندىكىلەرنى ئوقۇپ ۋە يېزىڭ)

(1)الطالب في الجامعة
(2)الرجل في المسجد
(3)أين التاجر؟ هو في الدكان
(4)القلم على المكتب
(5)أين زينبُ؟ هي في الغرف
(6)أين الورق؟ هو على المكتب
(7)أين المدرس؟ هو في الفَصْل.
(8)أين ياسر؟ هو في المِرْحَاض.
(9)الشمس والقمر في السِّمَاء.
(10)من في الفصل؟

(أ)

محمدٌ	آمِنَةُ
خالدٌ	زَيْنَبُ
حامدٌ	فاطِمَةُ
ياسِرٌ	مريم
عَمَّارٌ	عَائِشَةُ
سَعِيْدٌ	خَدِيْجَةُ
عَلِيٌّ	صَفِيَّةُ
عَبَّاسٌ	رُقَيَّةُ

(4)اِقْرأ واَكْتُبْ مَعَ ضَبْطِ أَواخِرِ الكَلِمَاتِ: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

حامد، زينب، آمنة، عـمّار، سعيد، فاطمة، مريم، عليّ، خالد، عباس، عائشة، محمد، صَفِيّـة، خديجة.

(ب)

البيـتُ :ئۆي — **مِنَ البيتِ: ئۆيدىن**

المسجدُ : مەسجىد — **إلىَ المسجدِ : مەسجىدكە**

المدرس :مِنْ أَيْنَ أَنْتَ؟

ئوقۇتقۇچى: سەن قەيەردىن؟

محمد :أنا مِنَ اليَابَانِ.

مۇھەممەد:مەن ياپونىيەدىن

المدرس :ومِنْ أَيْنَ عَمَّارٌ ؟

ئوقۇتقۇچى : ئەممار قەيەردىن؟

محمد :هُوَ مِنَ الصِّين.

مۇھەممەد: ئۇ جۇڭگودىن

المدرس :ومِنْ أَيْنَ حَامِدٌ ؟

ئوقۇتقۇچى : هامىد قەيەردىن؟

محمد :هُوَ مِنَ الْهِنْدِ.

مۇھەممەد: ئۇ ھىندىستاندىن

المدرس : أَيْنَ عَبَّاسٌ ؟

ئوقۇتقۇچى : ئاببا‌س قەيەردە؟

محمد :خَرَجَ.

مۇھەممەد: ئۇ چىقىپ كەتتى

المدرس : أَيْنَ ذَهَبَ؟

ئوقۇتقۇچى: ئاباس قەيەرگە كەتتى؟

محمد :ذَهَبَ إلى الْمُدِيْر.

مۇھەممەد: ئۇمۇدىرنىڭ قىشىغا كەتتى

المدرس :و أيْنَ ذَهَبَ عَلِيٌّ ؟

ئوقۇتقۇچى: ئەلى قەيەرگە كەتتى؟

محمد :ذَهَبَ إلى الْمِرْحَاض.

مۇھەممەد: ئۇ خالاغا كەتتى

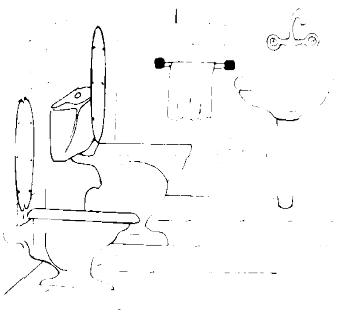

المِرْحَاضُ (خالا)

تَمارِيْنُ

(1) أَجِبْ عَنِ الأَسْئِلَةِ الآتِيَةِ: (تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بىرىڭ)

(1)من أين أنت؟ ....

(2)أأنت من الفِلِبِّيْنْ ؟ ....

(3)مَنْ مِنَ الصّين ؟ ....

(4)من أين حامد ؟ ....

(5)أين ذهب عباس ؟ ....

(6)أذهب عليّ إلى المدير ؟ ....

(2)اقرأ واكتب مع ضبط أواخر الكلمات: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

الغرفة، من الغرفة، من الحمام، المرحاض، إلى المرحاض، اليابان، الفلبين، من الهند، إلى الصين.

(3)اقرأ واكتب: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)من أين فاطمة؟ هي من الهند.

(2)خرج المدرس من الفصل وذهب إلى المدير

(3)ذهب التاجر إلى الدكان.

(4)خرج حامد من الغرفة وذهب إلى الحمام.

(5)من خرج من الفصل؟.

(6)خرج الطالب من المدرسة وذهب إلى السُّوْقِ.

(7)خديجة من الصين وخالد من اليابان.

(4)ضع في الفراغ فيما يلي حرفَ جرٍّ مُنَاسِبًا: (مۇناسىپ زىر قىلىش قوشۇمچىسىنى تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلارغا قويۇڭ)

(من - إلى - في - على)

(1)الكتاب..........المكتب.   (2)الطالب.................الفصل

(3)ذهب حامد......الجامعة.   (4)خرج المدير........مدرسة

(5)ذهب محمد.............الصين........................اليابان

الكلمات الجديدة: (يېڭى سۆزلەر)

اَلْمَدْرَسَةُ: مەكتەپ	الْفَصْلُ :سىنىپ	الْحَمَّام: مۇنچا	اَلْمِرْحَاضُ: خالا
اَلْمَطْبَخُ: ئاشخانا	اَلْغُرْفَةُ: ياتاق	اَلْجَامِعَةُ: ئونىۋرستېت	السُّوْقُ: بازار
اليَابَان: ياپونىيە	الصِّيْنُ: جۇڭگو	الهِنْدُ: ھىندىستان	الفِلِبِيْنُ: فىلىپىن
اَلْمُدِيْرُ: مۇدىر	ذهب: كەتتى	خَرَجَ: چىقىپ كەتتى	

« فِـيْ .عَلَـى. مِـنْ. إِلَـى »

مِنْ حُرُوْفِ الْجَرّ

(5)الدرس الخامس

سعيد: أكتاب محمد هذا يا ياسر ؟

سعيد: ئى ياسر بۇ مۇھەممەتنىڭ كتابىمۇ؟

ياسر: لا , هذا كتاب حامد ؟

ياسر : ياق ، بۇ ھامدنىڭ كىتابى .

سعيد: أين كتاب محمد ؟

سعيد: مۇھەممەتنىڭ كىتابى قەيەردە ؟

ياسر :هو على المكتب هناك

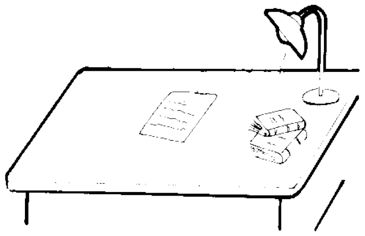

ياسر: ئۇ ئاۋۇ يەردىكى ئۈستەل ئۈستىدە ؟

سعيد : أين دفتر عمار ؟

سعيد: ئەممارنىڭ دەفتىرى قەيەردە ؟

ياسر: هو على مكتب المدرس

ياسر : ئۇ ئۇقۇتقۇچىنىڭ ئۈستىلى ئۈستىدە .

سعيد: قلم من هذا يا علي ؟

سعيد : ئى ئەلي بۇ كىمنىڭ قەلىمى؟

علي : هذا قلم المدرس .

علي : بۇ ئۇقۇتقۇچىنىڭ قەلىمى

سعيد: أين حقيبة المدرس؟

سعيد : ئوقۇتقۇچىنىڭ سومكىسى قەيەردە؟

علي : هي تحت المكتب

علي : ئۇ ئۈستەلنىڭ ئاستىدا

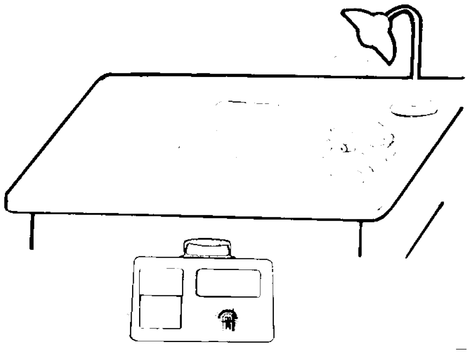

بۇ دەرستىكى گىرامماتىكىلىق قائىدىلەر:

1- مەزمۇن: ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسى توغرىسىدا

ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسى ــ ئىككى ئىسىم قوشۇلۇپ تەۋەلىك ھاسىل قىلغان سۆز بىرىكمىسىدىن ئىبارەت.
ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسى ئىنىقلىغۇچى ۋە ئىنىقلانغۇچىدىن تەركىب تاپىدۇ.
بۇ سۆز بىرىكمىسىنى تەرجىمە قىلغاندا ئالدى بىلەن ئىككىنچى بۆلىكى (يەنى ئىنىقلىغۇچى)نى، ئاندىن بىرىنچى بۆلىكى (يەنى ئىنىقلانغۇچى)نى تەرجىمە قىلىپ ئىككىسىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئىگىلىك كېلىش قوشۇمچىسى «...نىڭ» قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:

كِتَابُ مُحَمَّدٌ (مۇھەممەدنىڭ كىتابى)
ئېنىقلانغۇچى ئېنىقلىغۇچى
دېگەنگە ئوخشاش.

ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسىنىڭ ئۈچ خىل خۇسۇسىيىتى بار:

1) بىرىنچى بۆلىكى (يەنى ئېنىقلانغۇچى) «الـــ» (ئەلىف لام) ۋە تەنۋىننى قوبۇل قىلمايدۇ ۋە ئاخىرى جۈملىدىكى ئورنىغا ئاساسەن تاق زەبەر، تاق پېش ۋە تاق زىرلىك ھالەتتە ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

كِتَابُ عمارٍ (ئەممارنىڭ كىتابى)
عَلَى مَكْتَبِ الْمُدَرِّسِ (ئوقۇتقۇچىنىڭ ئۈستىلى ئۈستىدە)
دېگەنگە ئوخشاش.

2) ئىككىنچى بۆلىكى(يەنى ئېنىقلىغۇچى)نىڭ ئاخىرى ھەردائىم زىرلىك ئوقۇلىدۇ. ئەگەر ئۇ ئاخىرى زىر ھەرىكەت بىلەن تۈرلىنىشنى قوبۇل قىلمايدىغان ئىسىم بولسا، زىرنىڭ ئورنىدا زەبەرلىك ئوقۇلىدۇ. ئەمما، بىز ئۇنى يەنىلا ئورۇن جەھەتتىن زىرلىك ئوقۇلغان دەپ قارايمىز. مەسىلەن:

كِتَابُ مُحَمَّدٍ (مۇھەممەدنىڭ كىتابى)
كِتَابُ فَاطِمَةَ (پاتىمەنىڭ كىتابى)
دېگەنگە ئوخشاش.

3) ئىككىنچى بۆلىكى ئېنىق ئىسىم بولسا، ئۇ بىرىنچى بۆلىكنى ئېنىقلىققا ئايلاندۇرىدۇ. مەسىلەن:

كِتَابُ عَمَّارٍ (ئەممارنىڭ كىتابى)
قَلَمُ الْمُدَرِّسِ (ئوقۇتقۇچىنىڭ قەلىمى)
دېگەنگە ئوخشاش.

2- مەزمۇن: قاراتما سۆز بىرىكمىسى توغرىسىدا

قاراتما سۆز بىرىكمىسى ـــ كۆز ئالدىدىكى مەلۇم شەخسنى ئۆزىگە قارىتىش مەقسىتىدە ئىشلىتىلىدىغان چاقىرىش قوشۇمچىسى بىلەن ئىسىمدىن بىرىككەن سۆز بىرىكمىسىدىن ئىبارەت.

ئۇ چاقىرىش قوشۇمچىسى ۋە چاقىرىلغۇچىدىن ئىبارەت ئىككى بۆلەكتىن تەركىب تاپىدۇ.
بۇ سۆز بىرىكمىسىنىڭ ئاخىرىمۇ تەنۋىننى قوبۇل قىلمايدۇ. مەسىلەن:

يَا ياسِرُ (هەي ياسىر!)

چاقىرىش قوشۇمچىسى چاقىرىلغۇچى

دېگەنگە ئوخشاش.

3- مەزمۇن: «تَحْتَ» توغرىسىدا

مەنىسى: «ئاستىدا»، «تېگىدە».
ئاتىلىشى: ئورۇن رەۋىشى.
خاراكتېرى: قاتقان ئىسىم بولۇپ، ئاخىرىنىڭ ھەرىكەت ئۆزگىرىشى شەكلىدە ئاشكارا ئىپادىلەنمەيدۇ.
ۋەزىپىسى: ئىسمىلىق جۈملىدە خەۋەر بولۇپ كېلىدۇ، پېئىللىق جۈملىدە ئورۇن تولدۇرغۇچى بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

هِيَ تَحْتَ الْمَكْتَبِ (ئۇ جوزىنىڭ ئاستىدا)
وَضَعْتُ الْحَقِيبَةَ تَحْتَ الْمَكْتَبِ (سومكىنى جوزىنىڭ ئاستىدا قويدۇم)
دېگەنگە ئوخشاش.

4- مەزمۇن: ئۇلانما ھەمزىلىك ئىسىملار توغرىسىدا

اِسْمٌ، اِبْنٌ ... لارغا ئوخشاش باش ھەرپى ئۇلانما ھەمزە بىلەن باشلانغان ئىسىملار ئۇلانما ھەمزىلىك ئىسىملار دېيىلىدۇ.
ئۇلانما ھەمزىلىك ئىسىملار جۈملىنىڭ بېشىدا كەلسە بېشىدىكى ھەمزە يېزىلىدۇ ھەم ئوقۇلىدۇ؛ ئەگەر جۈملىنىڭ ئارىسىدا كەلسە بېشىدىكى ھەمزە يېزىلىدۇ، ئەمما ئوقۇلمايدۇ. مەسىلەن:

اِسْمُ الْوَلَدِ مُحَمَّدٌ ، وَاسْمُ الْبِنْتِ زَيْنَبُ .
(ھېلىقى) بالىنىڭ ئىسمى مۇھەممەد، (ھېلىقى) قىزنىڭ ئىسمى زەينەب.

اِبْنُ الْمُدَرِّسِ فِي الْفَصْلِ ، أَيْنَ ابْنُ الْمُدِيرِ ؟
ئوقۇتقۇچىنىڭ ئوغلى سىنىپتا، مۇدىرنىڭ ئوغلى قەيەردە؟

دېگەنگە ئوخشاش.

مُضَافٌ إِلَيْهِ	مُضَافٌ
↓	↓
ئېنىقلىغۇچى (ئىككىنچى بۆلىكى)	ئېنىقلانغۇچى (ئىزاپەتنىڭ بىرىنچى بۆلىكى)

تَمارِيْنُ

(1)أجب عن الأسئلة الآتية: (تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭ)

(1)أين كتاب محمد؟

(2)أين كتاب عمّار؟

(3)أين حقيبة المدرس؟

---

(2)أضف الكلمة الأولى إلى الثانية : (بىرىنجى سۆزنى ئىككىنجى سۆزگە قوشۇپ ئىزاپەلىك بىرىكمە ھاسىل قىلىڭ)

كتابٌ، محمدٌ	كتابُ محمدٍ	مَكْتَبٌ، المدرسُ	:مكتبُ المدرسِ
قلمٌ، حامدٌ	....	مفتاحٌ، البيتُ	....
بيتٌ ،عبّاس	....	دكّانٌ ، التاجرُ	....
غُرفةٌ ، عليٌّ	....	بيتٌ ، المهندسُ	....

دفترٌ ، سعيدٌ	اِسْمٌ ، الولدُ ....
منديلٌ، ياسرٌ	كتابٌ ، اللّه ....
قميصٌ ،عمّار	بِنْتٌ ، الطبيبُ ....
سريرٌ ،خالدٌ	مفتاحٌ ، السَّيارَةُ ....

(3)اقرأ واكتب مع ضبط أواخر الكلمات. (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

باب المدرسة، حمار الرجل، بيت حامد، سيارة المدير
منديل عمّار، اسم الطالب، بيت اللّه، في كتاب الله ،
من بيت المدرس، على مكتب المدير.

(4)اقـرأ؟ (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ)

(1)أين بيت المدرس؟ هو بَعِيدٌ.
(2)القُرآن كتاب الله.
(3)الكعبة بيت اللّه.
(4)محمدٌ صلى اللّه عليه وسلم رسُوْل اللّه .

(5)خرج المدرس من غرفة المدير.

(6)هذا بيت حامد وذلك بيت خالد.

(7)ابْنُ عمّار طالب وابْنُ ياسر تاجر.

(8)بيت المدرس بَعِيدٌ وبيت التاجر قَرِيبٌ.

(9)هذا مفتاح السيارة. أين مفتاح البيت؟

(10)من أنت يا ولد؟ أنا ابن عباس.

(11) وابْنُ مَنْ هو؟ هو ابْن خالد.

(12) أين مسجد رسول اللّه صلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وسَلَّمَ؟ هو في المَدِيْنَة المُنَوَّرةِ.

(13)بنت حامد في المدرسة وبنت محمد في الجامعة.

(14)إِسم المدرس سعيد واسم المهندس خالدٌ.

(15)عَمّ الطالب غَنِيٌّ.

(16)باب المسجد مفتوحٌ وباب المدرسة مُغْلَقٌ

(17)خال حامد فَقِيرٌ.

(18)سيارة عبّاس في الشَّارِعِ.

(19)ابْنُ مَنْ أنتَ؟ أنا ابنُ المدرس.

(20) أ ين الكلب؟ هو تحت السيارة.

---

(5)كون جملاً مفيدة بمل ء الفراغ فيما يلي: (تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلارنى تولدۇرۇپ تولۇق جۈملە شەكىللەندۈرۈڭ)

(1).............. البيتِ مُغْلَقٌ (2)أين .... السيَّارة؟.

3)محمد صلى الله عليه وسلم رسول................ (4) .... الطبيبِ بعيدٌ

(5)القرآن كتاب .... (6)خديجة................ حامدٍ

(7)أنا .... المدرسِ. (8)................الطالبِ مكسورٌ

(9)باب .... مفتوح. (10)خرج المدرسُ من..... المدير.

---

(6)صَحِّحْ التركيبات التالية: (تۆۋەندىكى بىرىكمىلەرنى توغرىلاڭ)

القلم الطالبِ................. باب السيارةُ.....................

بنتُ حامدُ...................... الرسولُ اللّٰه..................

اِسمُ الولدَ...................... اِبْن المدرسِ.....................

---

(7)محمدٌ : يا محمدُ أُسْتاذٌ : يا أُسْتَاذُ

خالـدٌ : يا خالدُ ولـدٌ : يا ولدُ

اِقْرأ واَكْتُبْ مَعَ ضَبْطِ أواخِرِ الكَلِمَاتِ: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

يا عليّ .يا عبّاس. شيخ. يـا شيخ. يا رجل. يـاسر.

يا عمّار. دُكْتُور. يا دُكْتُور.

---

(8)اِقرَ أْ المثال الآتي ثم كَوِّنْ أَسْئِلَةً مِثْلَهُ مُشِيرًا إلى الصور التالية:

(تۆۋەندىكى مىسالنى ئوقۇڭ ئاندىن تۆۋەندىكى سۈرەتلەرگە ئىشارەت قىلىپ ئۇنىڭغا ئوخشاش سۇئاللارنى شەكىللەندۈرۈڭ)

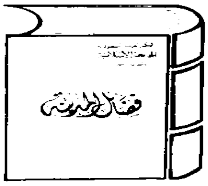

كتابُ مَنْ هـذا؟

.... ؟

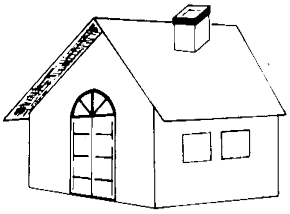

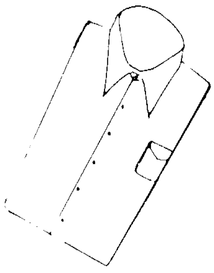

؟.............

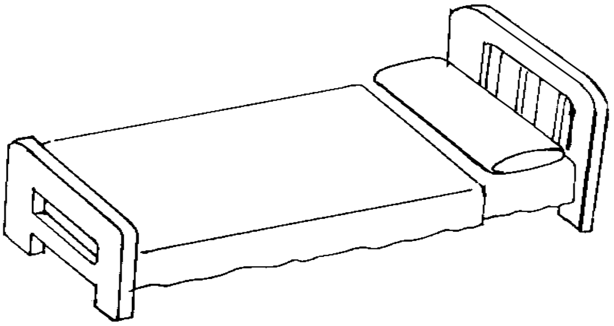

؟.............

؟.............

(9)اِسمٌ :اِسْمُ الولد محمدٌ واسْمُ البنت زينب.

اِسْمُ المدرس حامد. ما اسْمُ المدير؟

اِبْنٌ : اِبْنُ خالد في المدرسة وابْنُ حامد في الجامعة.

ابْنُ المدرس في الفصل .أينَ ابْنُ المدير؟

اقرأ ما يلي مراعيا قواعد نطق همزة الوصل: (تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ھەمزى ۋەسلى(ئۇلانماھەمزە)نىڭ سۆزلەش قائىدىسىگە رىئايە قىلغان ئاساستا ئوقۇپ چىقىڭ)

(1)ابن محمد في العراق وابن حامد في الهند.

(2)خرج ابن الطبيب من البيت.

(3)ذهب ابن التاجر إلى السوق.

(4)اسم المُهَنْدِسِ فَيْصَلٌ واسم الطبيب مَسْعُودٌ.

(5)ما اسم الرجل؟.

(6)ابن من أنت؟ أنا ابن الوزير.

الكلمات الجديدة: (يېڭى سۆزلەر)

الرسول ـاللهنىڭ ئەلچىسى	الكعبة ـكەئبە	الاسْمُ ـ ئىسىم
الابْنُ ـئوغۇل	العَمّ ـتاغا ئاكا(دادىسىنىڭ ئەر بىر تۇققىنى)	
الحَقِيبَةُ ـ سومكا	الخَالُ ـ تاغا ئاكا(ئانىسىنىڭ ئەر بىر تۇققىنى)	

السَّيارَةُ ـ ماشىنا	الشَّارِعُ ـ كوچا	مُغْلَقٌ ـ تاقاقلىق
تَحْتَ ـ ئاستىدا	هُناكَ ـ ئاۋۇ يەردە	اَلْمُهَنْدِس ـ ئىنژىنىر

سيُّارة

↓

مُضَافٌ

↓

ئېنىقلانغۇچى

(ئىزاپەتنىڭ بىرىنچى بۆلىكى)

المدرِّس

↓

مُضَافٌ إِلَيْهِ

↓

ئېنىقلىغۇچى

(ئىزاپەتنىڭ ئىككىنچى بۆلىكى)

الدرس السادس

هـــــذه

هذا ابْنُ حامدٍ وهذه بِنْتُ يَاسِرٍ.

بۇ ھامىد نىڭ ئوغلى ۋە بۇياسىرنىڭ

قىزى.

ابْنُ حامد جالِسٌ وبنت ياسر واقفة

ھامىدنىڭ ئوغلى ئولتۇرىدۇ ۋە

ياسىرنىڭ قىزى ئۆرە تۇرىدۇ.

من هذه؟ بۇ قىز كىم ؟

هذه أُخْتُ المهندس

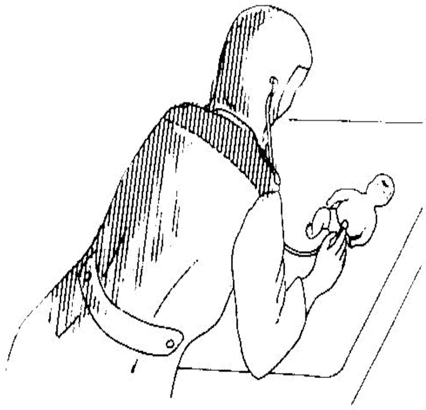

بۇ ئىنژېنېرنىڭ ھەمشىرىسى

أهِيَ أيْضاً مهندسة؟

ئۇمۇ ئىنژېنېرمۇ ؟

لا، هي طَبِيْبَةٌ: ياق، ئۇ دوختۇر.

سيارة من هذه؟

بۇ كىمنىڭ ماشىنىسى؟

هذه سيارة المدير.

بۇ مۇدىرنىڭ ماشىنىسى.

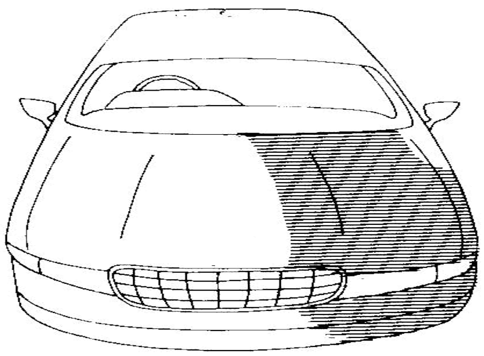

ما هذه؟: بۇ نىمە ؟

هذه مِكْواةٌ: بۇ دەزمال.

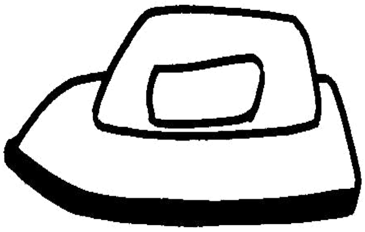

لِمَنْ هذه؟: بۇ كىمنىڭ ؟

هذه لِخَالِدٍ : بۇ خالىدنىڭ.

أدَرَاّجةُ أَنَسٍ هذه؟

بۇئەنەسنىڭ ۋېلسىپىتمۇ؟

لا، هذه دَرَّاجة عَمّار.

ياق، بۇ ئەممارنىڭ ۋېلسىپىتى.

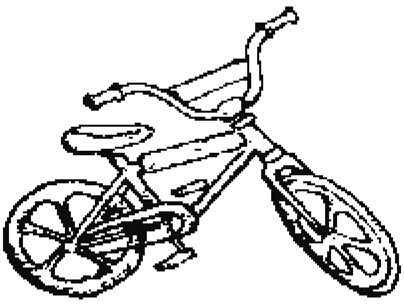

هذه جديدةٌ : بۇ يېڭى.

ودرّاجة أنس قديمةٌ.

ئەنەسنىڭ ۋېلسىپتى كونا.

هذه سَاعَة عليٍّ . هي جميلةٌ جِداً.

بۇ ئەلىينىڭ سائىتى . ئۇ بەك چىرايلىق.

هذه مِلْعَقَةٌ وهذه قِدْرٌ .

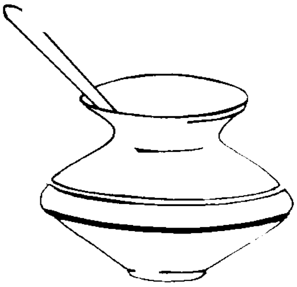

بۇ قوشۇق ۋە بۇ قازان.

المِلْعَقَة في القدر.

قوشۇق قازاندا.

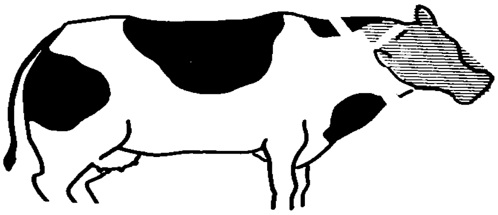

هذه بَقَرَةُ الفَلاّح.

بۇ دېھقاننىڭ كالىسى.

هذا أَنْفٌ وهذا فَمٌ.

بۇ بۇرۇن ۋە بۇ ئېغىز.

هذه أُذُنٌ وهذه عَينٌ .

بۇ قۇلاق ۋە بۇ كۆز .

وهذه يَدٌ وهذه رِجْلٌ.

بۇ قول ۋە بۇ پۇت.

بۇ دەرستىكى گرامماتىكىلىق قائىدىلەر:

1- مەزمۇن: «هٰذِه» توغرىسىدا

مەنىسى: «بۇ».
ئاتىلىشى: ئاياللىق بىرلىك يېقىننى كۆرسىتىش ئالمىشى.
ئىشلىتىلىشى: يېقىن ئورۇندىكى ئاياللىق جىنس بىرلىك ساندىكى شەيئىلەرنى ئىشارەت قىلىپ كۆرسىتىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.
خاراكتېرى: قاتقان ئىسىم بولۇپ، ئاخىرىنىڭ ھەرىكەت ئۆزگىرىشى شەكىلدە ئاشكارا ئىپادىلەنمەيدۇ.
ۋەزىپىسى: كۆپىنچە ئىسىملىق جۈملىدە ئىگە بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

هٰذِه سَاعَةُ عَلِيٍّ (بۇ ئەلىنىڭ سائىتى)
هٰذِه قِدْرٌ (بۇ قازان)

2- مەزمۇن: لام «لِ» توغرىسىدا

مەنىسى: «... نىڭ»، «ئۈچۈن».
ئاتىلىشى: ئاخىرىنى زىر قىلىش قوشۇمچىسى.
ۋەزىپىسى: ئۆزىدىن كېيىن كەلگەن ئىسىمنىڭ ئاخىرىنى زىرلىك ئوقۇتۇشتۇر. مەسىلەن:

هٰذِه لِخَالِد (بۇ خالىدنىڭ)
دېگەنگە ئوخشاش.

3- مەزمۇن: بەدەندىكى جۈپ ۋە تاق ئەزالار توغرىسىدا

ئادەم ۋە ھايۋانلارنىڭ بەدىنىدىكى جۈپ ئەزالارنىڭ ئىسىملىرى ئايالللىق جىنسىتىكى ئىسىملار قاتارىدىن ھېسابلىنىدۇ. شۇڭا، بۇلارنى كۆرسىتىش ئۈچۈن «هٰذِه» ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:

هٰذِه أُذُنٌ (بۇ قۇلاق)
هٰذِه عَيْنٌ (بۇ كۆز)

ئادەم ۋە ھايۋانلارنىڭ بەدىنىدىكى تاق ئەزالارنىڭ ئىسىملىرى ئەرلىك جىنسىتىكى ئىسىملار قاتارىدىن ھېسابلىنىدۇ. شۇڭا، بۇلارنى كۆرسىتىش ئۈچۈن «هٰذَا» ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:

هٰذَا أَنْفٌ (بۇ بۇرۇن)
هٰذَا فَمٌ (بۇ ئېغىز)
دېگەنگە ئوخشاش.

4- مەزمۇن: ئايالللىق جىنسىتىكى ئىسىملار توغرىسىدا

ئەرلىك جىنسىتىكى ئىسىملارنى ئايالللىق جىنسىتىكى ئىسىملارغا ئۆزگەرتمەكچى بولساق، ئاخىرىغا «ة» ئۇلىنىدۇ. مەسىلەن:

طَالِبٌ ← طَالِبَةٌ طَبِيبٌ ← طَبِيبَةٌ

ئەرەب تىلىدا يەنە ئاياللىق جىنسىقا تەۋە ئىكەنلىكىگە ئائىت بىرەر ئالامەت بولمىسىمۇ ئايالىق جىنستىكى ئىسىم ھېسابلىنىدىغان بىر تۈركۈم سۆزلەر بار. مەسىلەن: اَلْقِدرُ، اَلشَّمْس، عَين ... دېگەنگە ئوخشاش.

تَمارِيْن

(1)اِقرأ واكتب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

1ـ هذا مسجد وهذه مدرسة

2ـ من هذه؟ هذه أخت عبّاس.

3ـ هذا ديك وهذه دجاجة

4ـ هذا ابْن المدير و هذه بنت المدرس.

5ـ هذه أمّ ياسر.

6ـ أين قدر اللحم؟ هي في الثلاَّجة.

7ـ هذا باب وهذه نافِذَةٌ

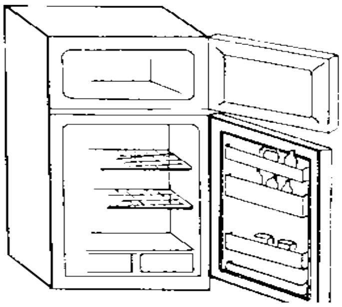

(2)ما هـــــذا و ما هـــذِهِ؟

(3)اِقرأ المِثالَ وكوِّنْ جُمَلاً على غِراره(مسالنى ئوقۇك ئاندىن مسالدىكىگه ئوخشاش قىلىپ جۈمله تۈزۈڭ)

(1)محمدٌ طالبٌ	آمنةُ طالبةٌ.
(2)حامدطَبِيْب	فاطمة......................
(3)هو مُسْلِمُ	هي......................
(4)الباب مُغْلَق.	النافِذَة..................
(5)المنديل وَسِخ.	اليد......................
(6)اَلشَّاي حارّ.	القَهْوَة..................
(7)المسجد بعيد.	المدرسة..................
(8)الطالب مريض.	الطالبة....................
(9)الحصان سَرِيْعُ	السيارة..................
(10)القمر جميل.	الشمس..................
(11)الأب جالِس.	الأُمّ......................

(4)صَحِّحْ الجُمَلَ الآتيـة (تۆۋەندىكى جۈمللەرنى توغرىلاڭ)

(1)حقيبةُ مَنْ هذا؟	....
(2)الغرفة مفتوح.	....
(3)هذا سيارة الطبيب.	....

(4)هذه مفتاح السيارة. ....

(5) أين السيارة؟ هو في الشارع. ....

(5)اقرأ واكتب مع ضبط أواخر الكلمات: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)هذا لمحمد وذلك لحامد.   (2)لمن هذه؟ هذه لياسر.

(3)الحمد لله.   (4)للّه المَشْرِقُ والمَغْرِبُ.

الكلمات الجديدة: (يېڭى سۆزلەر)

المِكْواة ـ دەزمال	الدرَّاجَةُ ـ ۋېلسىپىت	المِلْعَقَةُ ـ قوشۇق	القِدْرُ ـ قازان
البَقَرَةُ ـ كالا	الفَلاَّحُ ـ دېھقان	الأَنْفُ ـ بۇرۇن	الفَمُ ـ ئېغىز	الأُذُنُ ـ قۇلاق
اليَدُ ـ قول	الرجْلُ ـ پۇت	الشَّاي ـ چاي	الأُمُّ ـ ئانا	الثَّلاَّجَةُ ـ توڭلاتقۇ
القَهْوَة ـ قەھۋە	سريع ـ تېز	النَّافِذَةُ ـ دېرىزە	جِداً ـ بەك

أُخْت ـ ھەمشىرە، قىز بىر تۇققان

(7)الدَّرْسُ الَّسابِعُ

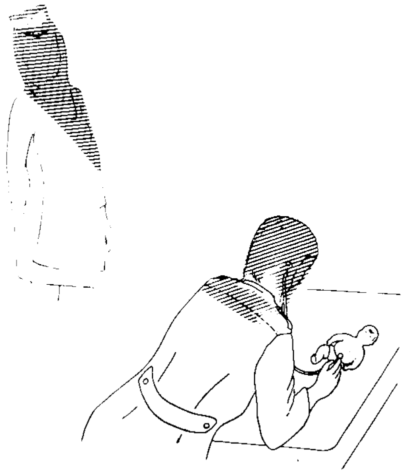

من هـذه؟ـ بۇ كىم ؟

هـذه آمنـة ــ بۇ ئامىنە .

ومن تِلْـكَ؟ـ ئاۋۇ كىم ؟

تِلْكَ فاطمـةُـ ئاۋۇ فاتىمە.

هذه طبيبة وتِلْكَ مُمَرِّضَةٌ.

بۇ فاتىمەۋە ئاۋۇ سېستىرا.

هذه من الهِنْد وتلك من اليابان.

بۇھىندىستاندىن، ئاۋۇياپونىيىدىن

هذه طَوِيْلَةٌ وتلك قَصِيرَةٌ.

بۇ ئېگىز ۋە ئاۋۇ پاكار.

من هـذا؟ـ بۇ كىم ؟

هذا حامـدٌ ـ بۇ ھامىد.

ومـن ذلـك؟ـ ئاۋۇ كىم ؟

ذلـك علـيٌّ ـ ئاۋۇ ئەلى.

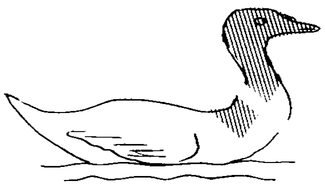

أتلك دجاجـةٌ ؟ـ ئاۋۇ تۇخۇمۇ؟

لا. تلكَ بَطَّـةٌ ــ ياق، ئاۋۇ ئۆدەك.

ما تِلْكَ؟ـ ئاۋو نمه؟

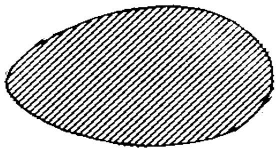

تِـلْكَ بَيْضَـةٌ ـ ئاۋو توخوم.

هذه سيّارة المدرِّس وتلك سيّارة المدير.

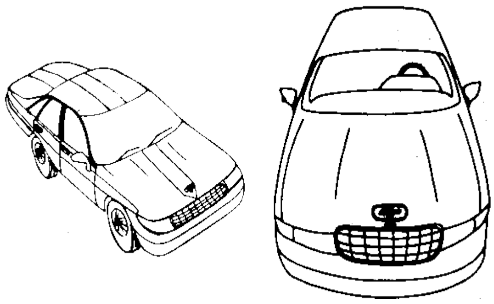

بۇ ئوقۇتقۇچىنىڭ ماشىنىسى ۋە ئاۋو مۇدىرنىڭ ماشىنىسى.

أساعةُ عبّاس هـذه؟

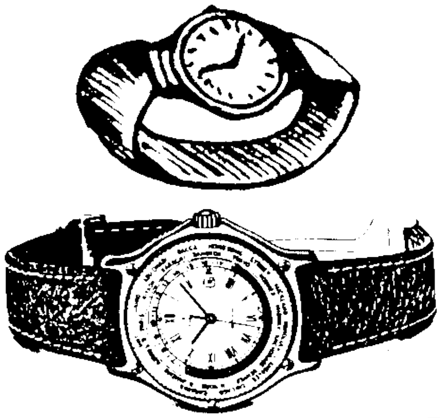

بۇ ئابباسنىڭ سائىتىمۇ؟

لا. هذه ساعةُ حامدٍ ، تلك ساعة عبّاس.

ياق . بۇ هامىدنىڭ سائىتى،ئاۋو ئابباسنىڭ سائىتى .

ذلك ديكٌ وتلك دَجاجَـة.

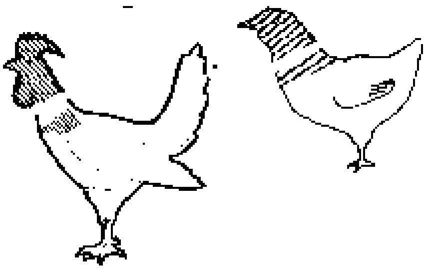

ئاۋو خوراز ۋە ئاۋو مىكيان

بۇ دەرستىكى گرامماتىكىلىق قائىدىلەر:

«تِلْكَ» توغرىسىدا

مەنىسى: «ئاۋۇ».
ئاتىلىشى: ئاياللىق بىرلىك يىراقنى كۆرسىتىش ئالمىشى.
ئىشلىتىلىشى: يىراق ئورۇندىكى ئاياللىق جىنس بىرلىك ساندىكى شەيئىلەرنى ئىشارەت قىلىپ كۆرسىتىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.
خاراكتېرى: قاتقان ئىسىم بولۇپ، ئاخىرىنىڭ ھەرىكەت ئۆزگىرىشى شەكلىدە ئاشكارا ئىپادىلەنمەيدۇ.
ۋەزىپىسى: كۆپىنچە ئىسىملىق جۈملىدە ئىگە بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

تِلْكَ فَاطِمَةُ (ئاۋۇ پاتىمە)
تِلْكَ بَيْضَةٌ (ئاۋۇ تۇخۇم)

دېمەك، كۆرسىتىش ئالماشلىرىدىن «هٰذَا» بىلەن «ذٰلِكَ» ئەرلىك جىنس بىرلىك ساندىكى شەيئىلەرنى ئىشارەت قىلىپ كۆرسىتىشكە، «هذه» بىلەن «تلك» ئاياللىق جىنس بىرلىك ساندىكى شەيئىلەرنى ئىشارەت قىلىپ كۆرسىتىشكە ئىشلىتىلىدۇ.

تَمارِيْنُ

(1)اِقرَ أْ واكتب: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)هذه مَدْرَسة وتلكَ جامِعَة. (2)ذلك حمار وتلك بَقَرَة.

3) أذلك مسجد؟ لا. تلكَ مدرسة (4)هذا جمل وتلك نَاقَة.

(5)هذه مدرسة وتلك طالبة. (6)هذا كلب وذلك قط.

(7)هذا بيت المؤذِّنِ وتلك حديقة التاجر

(2)أشر إلى الكلمات الآتية باسم إشارة للبعيد (ذلك، تلك): ((ذلك، تلك)دىن ئىبارەت يىراقنى كۆرسىتىش ئالمىشى بىلەن تۆۋەندىكى ئىسىملارغا ئىشارەت قىلىڭ)

(1) .... أُم.	(2) .... أَب.	(3) ....قَلَم.
(4) ......مِلْعقة.	(5) ......عَين	(6) ....حَجَر.
(7) .....قميص.	(8) ....قِدْر.	(9) ....نافذة
(10) ....بَقرة	(11) .... مكتب	(12) ....ناقة
(13) ....مهندس	(14) ......مُؤَذِّن.	(15) ....مُمَرِّضة
(16) ......سرير	(17) .....حديقة	(18) ....طالبة
(19) ....جمل	(20) ......بطّة.	

الكَلِمَاتُ الجّدِيْدَةُ: (يىڭى سۆزلەر)

الْمَرِّضَـةـسستىرا	الحدِيقَةـباغچا	البَطَّةـئۆردەك
الْمُؤَذِّنـمۇئەززىن	النَاقَـةُـتۆگە	البَيْضَـةُـتۇخۇم

أسماء ا الإشارة للقريب يقىنقى كۆرستىش ئالماشلىرى	أسماء ا الإشارة للبعيد يىراقنى كۆرستىش ئالماشلىرى
هذا محمد	ذلك حـامدٌ
هذِهِ آمِنَـة	تِلْكَ زينـبُ

(8)الدَّرْسُ الثَّامِنُ

هذا الرَّجُلُ تاجر وذلك الرَّجُلُ طبيب.

بۇ ئەر سودىگەر ۋە ئاۋۇ ئەر دوختۇر .

اِسْمُ التاجر محمود واسْم الطبيب سعيد.

سودىگەرنىڭ ئىسمى مەھمۇد ۋە دوختۇرنىڭ ئىسمى سەئىد .

هذا البيتُ لِلتَّاجِرِ وذلك البيتُ لِلطَّبِيب.

بۇ ئۆي سودىگەرنىڭ ۋە ئاۋۇ ئۆي دوختۇرنىڭ .

بيتُ التاجر أمامَ المسجدِ وبيتُ الطبيبَ خَلْفَ المَدْرسةِ.

سودىگەرنىڭ ئۆيى مەسجىدنىڭ ئالدىدا ۋە دوختۇرنىڭ ئۆيى مەكتەپنىڭ كەينىدە .

لِمَنْ هذه السيَّارة ولِمَنْ تلكَ؟

بۇماشىنا كىمنىڭ ۋە ئاۋۇ كىمنىڭ .

هذه السيارة للطبيب وتلك للتاجر.

بۇماششىنا دوختۇرنىڭ ۋە ئاۋۇ سودىگەرنىڭ .

هذه السيارة من اليابان وتلك من أمريكا.

بۇماشىنا ياپونىيىنىڭ ۋە ئاۋۇ ئامرىكىنىڭ .

بۇ دەرستىكى گىرامماتىكىلىق قائىدىلەر:

1- مەزمۇن: ئىزاھلىق سۆز بىرىكمىسى توغرىسىدا

ئىزاھلىق سۆز بىرىكمىسى ـــ كۆرسىتىش ئالمىشىدىن كېيىن بىر ئەلىف-لام «الـــ»لىق ئىسىم ئۇلىنىپ كېلىپ بۇ ئالماشنى ئىزاھلىغان سۆز بىرىكمىسىدىن ئىبارەت. مەسىلەن:

هٰذَا الرَّجُلُ تَاجِرٌ (بۇ كىشى سودىگەر)
ذٰلك الرَّجل طَبِيْبٌ (ئاۋۇ كىشى دوختۇر)
دېگەنگە ئوخشاش.

ئىزاھلىق سۆز بىرىكمىسى ئىزاھلانغۇچى ۋە ئىزاھلىغۇچىدىن تەركىب تاپقان بولۇپ، بۇلار تۆۋەندىكى بىر قانچە جەھەتلەردە ئۆزئارا ماسلىشىپ كېلىدۇ:

1) سان (يەنى بىرلىك، ئىككىلىك ۋە كۆپلۈك) جەھەتتە ماسلىشىدۇ.
2) جىنس (يەنى ئەرلىك ۋە ئاياللىق) جەھەتتە ماسلىشىدۇ.
3) ئىئراب (يەنى ئاخىرىنىڭ زەبەر، پىش ۋە زىرلىك ئوقۇلۇشى) جەھەتتە ماسلىشىدۇ.
4) ئېنىق ۋە ئېنىقسىز بولۇش جەھەتتە ماسلىشىدۇ.

(قالغان تەپسىلاتى ئاللاھ تەئالا خالىسا كېيىنكى دەرسلەردە سۆزلىنىدۇ.)

2- مەزمۇن: «أَمَامَ» ۋە «خَلْفَ» توغرىسىدا

«أَمَامَ» ـــ «ئالدىدا»، «خَلْفَ» ـــ «ئارقىسىدا» دېگەن مەنىدە.
ئاتىلىشى: ئورۇن رەۋىشى.
خاراكتېرى: قاتتىق ئىسىملار.
ۋەزىپىسى: كۆپىنچە ئىسىملىق جۈملىدە خەۋەر بولۇپ كېلىدۇ، پېئىللىق جۈملىدە ئورۇن تولدۇرغۇچى (يەنى ئورۇن رەۋىشى) بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

بَيْتُ التَّاجِرُ أَمَامَ الْمَسْجِد (سودىگەرنىڭ ئۆيى مەسجىدنىڭ ئالدىدا)
بَيْتُ الطَّبِيْبِ خلف المدرسة (دوختۇرنىڭ ئۆيى مەكتەپنىڭ كەينىدە)
جَلَسْتُ أَمَامَ حامد (مەن ھامىدنىڭ ئالدىدا ئولتۇردۇم)
دېگەنگە ئوخشاش (ئاستىغا سىزىلغانلىرى ئورۇن رەۋىشى).

3- مەزمۇن: ئاخىرىدا «ا» بولغان ئىسىملار توغرىسىدا

ئاخىرىدا «ا» (ئەلىف) ياكى «ى» سۈرەتلىك ئەلىف بولغان ئىسىملارنىڭ ئىئرابى پەرەزىي (تەقدىرەن) بولىدۇ، يەنى زەبەر، پىش ۋە زىر ئاشكارا ئوقۇلمايدۇ، بەلكى ئورۇن جەھەتتىن ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

پىشلىك ئوقۇلغىنى: أَمْرِيكَا دَوْلَةٌ يَهُودِيَّةٌ (ئامېرىكا يەھۇدىي دۆلىتى)

زىرلىك ئوقۇلغىنى : أَنَا مِنْ أَمْرِيكَا (مەن ئامېرىكىدىن)

فِي الْمُسْتَشْفَى إِلَى الْمُسْتَشْفَى

دېگەنگە ئوخشاش. يەنى بۇ مىساللاردىكى ئاستى سىزىلغان ئىسىملارنىڭ ئاخىرى ئورۇن جەھەتتىن پىش ۋە زىرلىك ئوقۇلدى.

تَمَارِيْنُ

(1) أَجِبْ عن الأسئلة الآتية :(تۆۋەندىكى سۇئاللارغا جاۋاب بېرىڭ)

(1) من هذا الرجل ومن ذلك الرجل؟

(2) ما اسم التاجر؟

(3) ما اسم الطبيب؟

(4) من أين سيارة الطبيب؟

(5) من أين سيارة التاجر؟

(6) أين بيت التاجر؟

(7) أين بيت الطبيب؟

(2)اِقـرأ واكتـب: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇپ ۋە يېزىڭ)

(1) هذا الولد خالد وذلك الولد محمد.

(2) هذا الرجل مدرس وذلك الرجل مهندس.

(3) هذا الكتاب جديد وذلك الكتاب قديم.

(4) هذه السيّارة لعلي وتلك لخالد.

(5) هذا الباب مفتوح وذلك الباب مُغْلَق.

(6) لمن هذه الساعة؟ هي لعبّاس.

(7) أهذا البيت للطبيب؟ لا. هو للمدرس.

(8) أهذه الدرّاجة لابن المؤذّن؟ نعم.

(9) من هذا الولد؟ هو طالب من الصين.

(10) أذلك البيت جديد؟ لا. هو قديم جدًّا.

(11) هذه السيارة من اليابان وتلك من أَمْريكَا.

(12) هذا السِّكِّينٌ من أَلَمانيا وتلك الملعقة من إنكلَترّا.

(3)اِقرأ المثال الآتي ثم حوّل الجُمَلَ الآتية مِثْلَهُ: (مسالنى ئوقۇپ ئاندىن تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئۇنىڭغا ئوخشاش ئۆزگەرتىڭ)

مثال :هذا كتابٌ. هذا الكتابُ لمحمدٍ.

(1)هذا طبيب. .... من الهند.

(2)هذه سيّارة .... للمدير.

(3)ذلك ولد. .... ابن المدرس.

(4)تلك ساعة. .... من سُويِسْرا.

(5)هذا بيت. .... للمهندس.

(6)هذا قلم. .... لعبّاس.

(7)ذلك رجل. .... مؤذّن.

(8)هذه بَيْضَة. .... كبيرةٌ.

(9)هذا منديل. .... وَسِخ.

(10)هذه حقيبة. .... للمدرس.

(4)اِقرأ المثال الآتي ثم كوّن أسئلةً وأجوبةً مثله :(تۆۋەندىكى مسالنى ئوقۇڭ ئاندىن ئۇنىڭغا ئوخشاش سۇئاللار ـ جاۋابلارنى شەكىللەندۈرۈڭ)

مثال : لِمن هذا الكتابُ 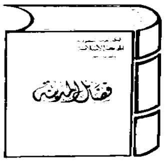 هذا الكتاب لمحمد. (محمد)

(1)............... 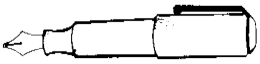 ....(عباس)

(2)............... 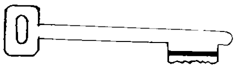 ....(عليّ)

(3)................ 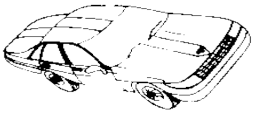 ....(المدير)

(4)................ 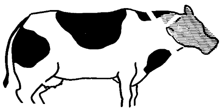 ....(الفلاّح)

(5)................ 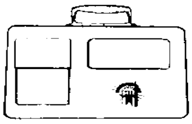 ....(المدرس)

(6)................ 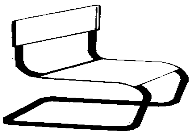 ....(عمّار)

(7)................ 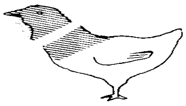 ....(بنت الفلاّح)

(8)................ 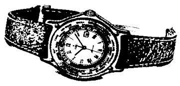 ....(ابن المدير)

(9)................ 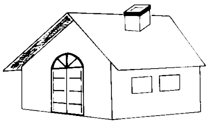 ....(الطبيب)

(10)............ 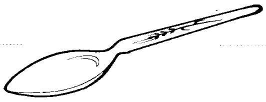 ....(الطالب)

(5)تأملْ الأمثلة الآتيـة: (تۆۋەندىكىلەرنى ئويلىنىڭ)

البيتُ	في البيتِ	من البيتِ	إلى البيتِ
المُسْتَشْفَى	في المُسْتَشْفَى	من المُسْتَشْفَى	إلى المُسْتَشْفَى
أَمْريكا	في أمريكا	من أمريكا	إلى أمريكا
أَلمانِيَا	في ألمانيا	من ألمانيا	إلى ألمانيا

(6)اِقـرأ واكتـب: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1) هذا الطبيب من إنكلترّا.
(2) ذهب حامد إلى فَرَنْسا.
(3) محمود مريض. هو الآن في المستشفى.
(4) ذهب عبد الله من ألمانيا إلى إنكلترّا.
(5) هذا الكتاب لعِيسَى وذلك الكتاب لِموسَى.
(6) هذا المهندس من أمريكا.

(7)اقـرأ: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ)

(1) السبورة أمامَ الطالبِ وهي خَلْفَ المدرسِ.
(2) أين سيّارة المدرسِ؟ هي أمامَ المدرسةِ.
(3) أين بيت الإمامِ؟ بيت الإمامِ خَلْفَ المسجدِ.
(4) أين جَلَسَ حامد؟ جلس خلف محمودٍ.

(5) ذَهَبَ عـمّار إلى المسجدِ وجلس أمام المِحْرابِ.

الكَلِمَاتُ الجَدِيْدَةُ: (يىڭى سۆزلەر)

المستشفى ـ دوختۇرخانا	ألمانيا ـ گرمانيه	إنكلترا ـ ئەنگليه
سويسرا ـ شۋىتساريه	السكين ـ پىچاق	فرنسا ـ فرانسيه
أمام ـ ئالدى		خلف ـ كەينى

(9)الدَّرْسُ التَّاسِعُ

(أ)

مَنْ هذا الرَّجل؟ـبۇئەر كىم ؟

هو عباسـئۇ ئاباباس .

عبّاس تاجرٌ ـئاباباس سودىگەر .

عبّاس تاجر غَنِيٌّ ـئاباباس باي سودىگەر .

حامد مدرِّسٌـهامىد ئۇقۇتقۇچى .

حامد مدرِّسٌ جَدِيدٌـهامىد يېڭى ئۇقۇتقۇچى .

ما هذا؟ـبۇ نىمە ؟

هذا تفاحـبۇ ئالما .

التفاح فاكِهَةٌ لَذِيْذَةٌـئالما لەززەتلىك مىۋە .

ما ذلك؟ـئاۋۇ نىمە ؟

ذلك عُصفُوْرٌ ـئاۋۇ قۇچقاچ .

العُصْفُوْرُ طائِرٌ صغِيرٌ ـقۇچقاچ كىچىك ئۇچارلىق .

العربية لُغَةٌ سَهْلَةٌ ـئەرەپ تىلى ئاسان تىل .

العربية لُغَةٌ جَمِيْلَةٌ ـئەرەپ تىلى گۈزەل تىل.

عمَّار طالب مُجْتَهِدٌ ، ومحمودٌ طالبٌ كَسْلانُ

ئەممار تىرىشچان ئۇقۇغۇچى ۋە مەھمۇد هورۇن ئۇقۇغۇچى .

مَنْ أنتَ؟ـسىز كىم ؟

أنا طالبٌ ـمەن ئوقۇغۇچى .

أ أنتَ طالبٌ جديدٌ ؟ـ سىز يېڭى ئوقۇغۇچىمۇ .

نعم. أنا طالبٌ جديدٌ ـ ھەئە. مەن يېڭى ئوقۇغۇچى .

بۇ دەرستىكى گراماتىكىلىق قائىدىلەر:

1- مەزمۇن: سۈپەتلىك سۆز بىرىكمىسى توغرىسىدا

سۈپەتلىك سۆز بىرىكمىسى ـــ بىر ئىسىمنىڭ ئارقىسىدىن يەنە بىر ئىسىم كېلىپ ئۇنى سۈپەتلىگەن سۆز بىرىكمىسىدىن ئىبارەت. مەسلەن:

أَنَا طَالِبٌ جَدِيْدٌ (مەن يېڭى ئوقۇغۇچى)
هِيَ الطَّالِبَةُ الْجَدِيْدَةُ (ئۇ يېڭى قىز ئوقۇغۇچى)
دېگەنگە ئوخشاش.

سۈپەتلىك سۆز بىرىكمىسى سۈپەتلەنگۈچى بىلەن سۈپەتلىگۈچىدىن تەركىب تاپقان بولۇپ، ئۇلار مۇنداق تۆت جەھەتتىن بىر-بىرىگە ماسلىشىپ كېلىدۇ:

1) ئىئراب (يەنى ئاخىرىنىڭ ھەرىكىتى) جەھەتتە ماسلىشىدۇ. مەسلەن:

هٰذَا كِتَابٌ جَدِيْدٌ (بۇ يېڭى كىتاب)
قَرَأْتُ كِتَابًا جدِيْدًا (مەن يېڭى كىتابنى ئوقۇدۇم)
هٰذَا اسمُ كِتَابٍ جَدِيدٍ (بۇ يېڭى كىتابنىڭ ئىسمىدۇر)

2) جىنس (يەنى ئەرلىك ۋە ئاياللىق) جەھەتتە ماسلىشىدۇ. مەسلەن:

أَحْمَدُ لَهُ ابْنٌ كَبِيرٌ وَبِنْتٌ صَغِيْرَةٌ
(ئەھمەدنىڭ بىر چوڭ ئوغلى ۋە بىر كىچىك قىزى بار)

3) سان (يەنى بىرلىك، ئىككىلىك ۋە كۆپلۈك) جەھەتتە ماسلىشىدۇ. مەسىلەن:
لَنا مُدِيرٌ صالِحٌ (بىزنىڭ بىر ياخشى مۇدىرىمىز بار)
4) ئېنىق ۋە ئېنىقسىز بولۇش جەھەتتە ماسلىشىدۇ. مەسىلەن:
هِيَ الطَّالِبَةُ الْجَدِيدَةُ (ئۇ يېڭى قىز ئوقۇغۇچى)
اَلْعَرَبِيَّةُ لُغَةٌ سَهْلَةٌ (ئەرەب تىلى ئاسان تىلدۇر)
دېگەنلەرگە ئوخشاش.

2- مەزمۇن: تۈرلەنمەيدىغان سۈپەتداش ئىسىملار توغرىسىدا

كَسْلانُ، جَوْعَانُ، عَطْشَانُ، غَضْبَانُ، مَلآنُ ... لارغا ئوخشاش ئىسىملار تولۇق تۈرلەنمەيدىغان ۋە تەنۋىننى قوبۇل قىلمايدىغان سۈپەتداش ئىسىملاردۇر.

بۇ ئىسىملارنىڭ ئاخىرى تەنۋىن ۋە زىر ھەرىكەتنى قوبۇل قىلمايدۇ، بەلكى تاق پىش ۋە تاق زەبەرلىكلا ئوقۇلىدۇ، زىرلىك ئوقۇلىدىغان ئورۇندا زەبەرلىك ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

أَنَا جَوْعَانُ (مېنىڭ قورسىقىم ئاچ)
أَأَنْتَ باكِيَةٌ مِنْ عَطْشَانَ (سىز ئۇسسۇزلۇقتىن يىغلىدىڭىزمۇ)
دېگەنگە ئوخشاش.

3- مەزمۇن: «اَلآنَ» ۋە «عِنْدَ» توغرىسىدا

«اَلآنَ» ـــ «ھازىر» دېگەن مەنىدە؛ «عِنْدَ» ـــ «قېشىدا»، «يېنىدا» دېگەن مەنىدە.
ئاتىلىشى: «اَلآنَ» ـــ ۋاقىت رەۋىشى؛ «عِنْدَ» ـــ ئورۇن رەۋىشى.
ئىشلىتىلىشى: «اَلآنَ» ـــ ۋاقىتنى ئۇقتۇرۇش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ؛ «عِنْدَ» ـــ ئورۇننى ئۇقتۇرۇش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.
ۋەزىپىسى: جۈملىدە رەۋىش بولۇپ كېلىدۇ.

4- مەزمۇن: نىسبىي ئالماش (اِسْمُ الْمَوْصُولِ) توغرىسىدا

نىسبىي ئالماش ـــ ئۆز ئالدىغا مۇستەقىل بىر مەنانى ئۇقتۇرالمايدىغان، پەقەت ئۆزىدىن كېيىنكى تولۇقلىغۇچىنىڭ ۋاسىتىسى بىلەن قوشۇمچە مەنە ئىپادىلەيدىغان باغلىغۇچى سۆزدىن ئىبارەت.
«اَلَّذِي» .. گە ئوخشاش نىسبى ئالماشنىڭ كەينىدىن چوقۇم جۈملە كېلىشى كېرەك.

كەيندە كەلگەن جۈملە ئىسىملىق جۈملە بولسا (دىكى ، تىكى) دەپ تەرجىمە قىلىمىز .
كەيندە كەلگەن جۈملە پېئىللىق جۈملە بولسا (غان ، قان ،گەن ، كەن) دەپ تەرجىمە قىلىمىز .
نىسبىي ئالماش كەيندىكى جۈملە بىلەن قوشۇلۇپ بىر بۆلەكلىك رولنى ئوينايدۇ، ئايرىم جۈملە بولالمايدۇ.

نىسپى ئالماش توغرىسىدىكى مەزمۇنلار كىتابنىڭ 12- دەرسىدە تەپسىلى سۆزلىنىدۇ (ئاللاھ تەئالا خالىسا.)

تَمارِيْنُ

(1)اِقرأ واكتب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)محمد طالب قديم.

(2)أذلك الرجل مدرس جديد؟ لا. هو طبيب جديد.

(3)هذا درس سهل. (4)عباس تاجر شَهِير.

(5)بلال مهندس كبير. (6)الإِنْكِلِيْزِيَّةَ لغة صعبة.

(7) أ أنت رجل غنيّ؟ لا. أنا رجل فقير.

(8)القَاهِرَةُ مَدِينَةٌ كبيرة.

(9)أ أنت مدرس قديم؟ لا. أنا مدرس جديد.

(10)أحامد طالب كسلان؟ لا. هو طالب مجتهد.

(2)ضع في الفراغ في الجمل الآتية نَعْتاً مناسباً (تۆۋەندىكى جۈمللەردىكى بوش ئورۇندا مۇناسىپ كەلىدىغان سۈپەتنى قويۇڭ)

(1)خديجة طالبة............. (2)خالد تاجر.......................

(3)العربية لغة................ (4)العصفور طائر................

(5)التفاح فاكهة............. (6)أنا مدرس......................

(7)محمد طبيب............. (8)الإنكليزية لغة................

(9)أ أنت طالب............. (10)القاهرة مدينة.............

(3)ضع في المكان الخالي في الجمل الآتية منعوتاً مناسباً: (تۆۋەندىكى جۈمللەردىكى بوش ئورۇندا مۇناسىپ كەلىدىغان سۈپەتنى قويۇڭ)

(1)العربية......... سهلة. (2)أنا .... قديم.

(3)عمّار............غني. (4)هـذا .... مكسور

(5) فيصل .... كسلان.

(4)اِقْـرَ أْ : (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ)

كَسْلانُ .جَوْعَانُ. عَطْشَانُ. غَضْبَانُ. ملآن.

(1)أنا جوعان (2)أ أنت جوعـان؟ لا ، أنـا عطشـان.

(3)لماذا المدرس غضبان اليوم؟ (4)الـكـوب ملآن.

الكَلِمَاتُ الْجَدِيْدَةُ: (يېڭى سۆزلەر)

اللغـةـتىل	شهيرـمەشهۇر	المدينـةـشەھەر	الطـائرـئۇچارلىق
اليـومـبۈگۈن	كسـلانـھورۇن	جوعـانـئاچ	عطشـانـئۇسسۇز
ملآنـتوق	غضبـانـغەزەپلەنگۈچى	العصفـورـقۇچقاچ	اليَـوْمَـبۈگۈن

(ب)

أين المـدرسُ؟ـ ئوقۇتقۇچى قەيەردە؟

هو في الفصـل ـ ئۇ سىنىپتا.

وأين المدرسُ الجديدُ؟ـ يېڭى ئوقۇتقۇچى قەيەردە؟

هو عِنْدَ المدير ـ ئۇ مۇدىرنىڭ يېنىدا.

أين الطالبُ الجديدُ؟ـ يېڭى ئوقۇغۇچى قەيەردە؟

ذهب إلى الـمَكْتَبَةِـ ئۇ كۇتۇپخانىغا كەتتى.

مَنْ ذلِكَ الرَّجلُ الطويلُ الذي خَرَجَ الآنَ من المدرسة؟

ھازىرمەكتەپتىن چىققان ئاۋۇ ئېگىز بويلۇق كىشى كىم؟

هو المديرُ الجـديدُـ ئۇ يېڭى مۇدىر.

ومن الولدُ الصغيرُ الذي خرج الآن من الفصل؟

ھازىرسىنىپتىن چىققان كىچىك بالا كىم؟

هو ابن المدير الجديدـ ئۇ يېڭى مۇدىرنىڭ ئوغلى.

لِمَنْ تلك السيارةُ الجْميلةُ؟ـ ئاۋۇ چىرايلىق ماشىنا كىمنىڭ؟

هي للمدير الجـديـدِـ ئۇ يېڭى مۇدىرنىڭ.

لِـمَنْ هذا الكتابُ الكبيرُ؟ أهو للمدرسِ؟

بۇ چوڭ كىتاب كىمنىڭ؟ ئۇ ئوقۇتقۇچىنىڭمۇ؟

لا، هو للطالب الجديدِـ ياق،ئۇ يېڭى ئوقوغۇچىنىڭ.

أين الملعقةُ الصَغيرةُ؟

كىچىك قوشۇق قەيەردە؟

هي في الكُـوبـ ئۇ ئىستاكاندا.

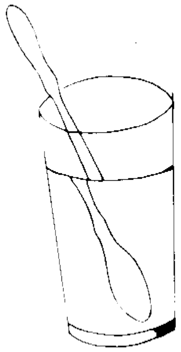

أين الكرسيُّ المكسـورُ؟ـسۇنۇق ئورۇندۇق قەيەردە؟

هو   هنـاكـ ئۇ ئاۋۇ يەردە.

تَمـارينُ

(1) اِقـرأ واكتـب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)الطبيبُ الجديدُ في المستشفى والطبيب القديم في المُسْتَوْصَف.
(2)القلم المكسور على المكتب.
(3)المِرْوَحَةُ الجديدة في الغرفة الكبيرة.
(4)اللغة العربية سهلة.
(5)الولد الطويل الذي خرج من الفصل الآن طالب من الهند.
(6)أنا في المدرسة الثانوِيَّة.
(7)ذهب الرجل الفقير إلى الوزير.
(8)جلس الطالب الجديد خَلْفَ حامد.
(9)السكين الكبير حاد جداً.
(10)من هذا الولد الصغير؟ هو آبن المدرس الجديد.

---

(2)إملأ في الفراغ فيما يلي بالنعت الذي بين قوسين بعد تحليته بـ عند اللزوم.
(ئىككى تىرناق ئارىسىدىكى سۆيەت بىلەن لازىم بولغاندا ئەلىف ـ لام(ال)نى قوشقاندىن كىيىن تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلارنى تولدۇرۇڭ)

(1)أين المدرس ....؟ (جديد)
(2)التاجر.. في السوق . (كبير)
(3)أنا طالب..(قديم)
(4)جلس الطالب .... خلف محمد. (جديد)

(5)من الولد....................... الذي خرج الآن من الفصل؟ (طويل)

(6)عمار ولد...... .. ..(قصير)

(7)فيصل طبيب ....(شهير)

(8)لمن هذا السرير.................................... ؟ (مكسور)

(9)هذا قلم ....(مكسور)

(10)أين السكين ....؟ (حاد)

(11)لمن هذه السيارة.................................. ؟ (جميلة)

(3) اِقـرأ: (تۆوەندبكلەرێ ئوقۆك)

(1)الطالب الذي خرج من الفصل الآن من إندونيسيا.

(2)الكتاب الذي على المكتب للمدرس.

(3)لمن هذا القلم الجميل الذي على المكتب؟

(4)البيت الكبير الذي في ذلك الشارع للوزير.

الكلمات الجديدة (پىڭى سۆزلەر)

الْمَكْتَبَةُ ـ كۇتۇپخانا   الآنَ ـ هازىر   المِرْوَحَةُ ـ شامالدۇرغۇچ

الْمُسْتَوْصَفُ ـ دوراخانا   الْمَدْرَسَةُ الثانَوِيَّةُ ـ تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپ

الوَزِيْرُ ـ مىنىستىر   شَهِيْرٌ ـ مەشهۇر   حَادٌّ ـ ئۆتكۈر

(10)الدَّرْسُ الْعَاشِـرُ

حامد : من أنت ؟

هامد : سىز كىم ؟

محمد :أنا طالب بالجامعة .

مۇھەممەد : مەن ئۇنۋېرسىتېت ئوقۇغۇچىسى .

حامد : أأنت طالب جديد ؟

هامد : سىز يېڭى ئوقۇغۇچىمۇ ؟

محمد :نعم أنا طالب جديد .

مۇھەممەد : ھە ئە مەن يېڭى ئوقۇغۇچى .

حامد :من اين أنت ؟

هامد : سىز قەيەردىن ؟

محمد : أنا من الهند .

مۇھەممەد : مەن ھىندىستاندىن .

حامد :مااسمك ؟

هامد : سىزنىڭ ئىسمىڭىز نىمە ؟

محمد :إسمي محمد .

مۇھەممەد : ئىسمىم مۇھەممەد .

حامد :ومن هذا الفتي الذي معك ؟

هامد : يېنىڭىزدىكى قىز كىم ؟

محمد :هو زميلي .

مۇھەممەد : ئۇ مىنىڭ ساۋاقدىشىم .

حامد :أهو ايضا من الهند ؟

هامد : ئۇمۇ ھىندىستاندىنمۇ ؟

محمد : لا . هو من اليابان .

مۇھەممەد : ياق ، ئۇ ياپونىيەدىن .

حامد : مآاسمه ؟

هامد : ئۇنىڭ ئىسمى نىمە ؟

محمد : إسمه حمزة .

مۇھەممەد : ئۇنىڭ ئىسمى ھەمزە .

حامد : مالغتك يامحد ؟

هامد : تىلىڭىز نىمە ؟

محمد :لغتي الأردية .

مۇھەممەد: تىلىم ئوردا تىلى .

حامد : أهي لغة سهلة؟

هامد : ئۇ ئاسان تىلمۇ ؟

محمد : نعم. هي لغة سهلة .

ھەئە. ئاسان تىل .

حامد :وحمزة, مالغته؟

هامىد: ھەمزە ، ئۇنىڭ تىلى نىمە ؟

各部の名称と使いかた **محمد : لغته اليابانية وهي لغة صعبة**

مۇھەممەد : ئۇنىڭ تىلى ياپۇن تىلى ۋە ئۇ قىيىن تىل .

حامد :اين أبوك يامحمد ؟

هامىد : ئى مۇھەممەد! دادىڭىز قەيەردە ؟

محمد : أبي في الكويت, هوطبيب شهير .

مۇھەممەد : دادام كۇۋەيتتە ،ئۇ داڭلىق دوختۇر .

حامد : وأين أمك ؟

هامىد : ئانىڭىز قەيەردە ؟

محمد : هي أيضا في الكويت مع أبي . هي مدرسة هناك .

مۇھەممەد : ئۇمۇ ھەم دادام بىلەن كۇۋەيتتە ، ئۇ شۇيەردە ئۇقۇتقۇچى .

حامد : أذهبت الي الكويت يامحمد ؟

هامىد : ئى مۇھەممەد! سىز كۇۋەيتكە بارغانمۇ ؟

محمد : نعم. ذهبت ـ ھەئە. باردىم .

وزميلك وأين أبوه ؟

ساۋاقدىشىڭىز, ئۇنىڭ دادىسى قەيەردە ؟

محمد : أبوه في اليابان . هوتاجر كبير .

ئۇنىڭ دادىسى ياپۇنىيەدە. ئۇ داڭلىق سودىگەر.

حامد :ألك أخ يا محمد ؟

هامد : مۇھەممەد سىزنىڭ بىرتۇققىنىڭىز بارمۇ ؟

محمد : نعم . لي أخ واحد , إسمه أسامة , وهو معي هنا في المدينة المنورة .

ھەئە ، مىنىڭ بىر قېرىندىشىم بار،ئۇنىڭ ئىسمى ئۇسامە ، ئۇ مەن بىلەن بۇ يەردە مەدىنە مۇنەۋۋەردە .

ولي أخت واحدة اسمها زينب , وهي في العراق مع زوجها . زوجها مهندس .

مىنىڭ بىر ھەمشىرەم بار، ئىسمى زەينەب ، ئۇ يولدىشى بىلەن ئىراقتا . ئۇنىڭ يولدىشى ئىنژىنىر.

حامد: أعندك سيارة ياأخي ؟

هامد : قېرىندىشىم ماشىڭىز بارمۇ ؟

محمد : لا . ماعندي سيارة .عندي دراجة . حمزة ,عنده سيارة .

ياق . مىنىڭ ماشىنام يوق. مىنىڭ ۋېلىسىپىتىم بار . ھەمزە، ئۇنىڭ ماشىنىسى بار .

بۇ دەرستىكى گىراماتىكىلىق قائىدىلەر:

1- مەزمۇن: ئۇلانما كىشىلىك ئالماش توغرىسىدا

بىز ئالدىنقى دەرسلىرىمىزدە مۇستەقىل كىشىلىك ئالماش توغرىسىدا چۈشەنچە بېرىپ ئۆتكەن، ئەمدى بۇ دەرستە كىشىلىك ئالماشنىڭ ئىككىنچى بىر تۈرى بولغان ئۇلانما كىشىلىك ئالماش توغرىسىدا چۈشەنچە بېرىپ ئۆتىمىز. ئۇلانما كىشىلىك ئالماش — مۇستەقىل ئىشلىتىلمەيدىغان، پەقەت سۆزلەرنىڭ ئاخىرىغا ئۇلاپ ئىشلىتىلىدىغان كىشىلىك ئالماشتىن ئىبارەت.

III شەخس ئۆلانما كىشىلىك ئالماشلىرى مۇنۇلار:

هُ هُمَا هُمْ هَا هُمَا هُنَّ

بۇ ئالماشلار ئىسىمنىڭ ئاخىرىغا ئۇلانسا ئىنىقلىغۇچى، پېئىلنىڭ ئاخىرىغا ئۇلانسا تولدۇرغۇچى بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

اِسْمُهُ أُسَامَةُ (ئۇنىڭ ئىسمى ئۇسامە)

اَسْمُهَا زَيْنَبُ (ئۇنىڭ ئىسمى زەينەب)

فَهِمْتُهُ (مەن ئۇنى چۈشەندىم)

دېگەنگە ئوخشاش.

II شەخس ئۇلانما كىشىلىك ئالماشلىرى مۇنۇلار:

كَ كُمَا كُمْ كِ كُمَا كُنَّ

بۇلارمۇ ئىسىمنىڭ ئاخىرىغا ئۇلانسا ئىنىقلىغۇچى، پېئىلنىڭ ئاخىرىغا ئۇلانسا تولدۇرغۇچى بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

مَا اسْمُكَ (ئىسمىڭ نېمە) أَيْنَ أَبُوكَ (داداڭ قەيەردە)

مَنْ خَلَقَكُمْ (سىلەرنى كىم ياراتتى)

دېگەنگە ئوخشاش.

I شەخس ئۇلانما كىشىلىك ئالماشلىرى مۇنۇلار:

يْ نَا

بۇلارمۇ ئىسىمنىڭ ئاخىرىغا ئۇلانسا ئىنىقلىغۇچى، پېئىلنىڭ ئاخىرىغا ئۇلانسا تولدۇرغۇچى بولۇپ كېلىدۇ ۋە ئەر-ئاياللغا ئورتاق ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:

اسمي محمد (ئىسمىم مۇھەممەد)

فَصْلُنَا جَمِيْلٌ (سىنىپىمىز چىرايلىق)

خَلَقَنَا اللهُ (بىزنى ئاللاھ ياراتتى)

دېگەنگە ئوخشاش.

2- مەزمۇن: «ذَهَبْتَ» توغرىسىدا

«ذَهَبَ»گە ئوخشاش III شەخس ئەرلىك بىرلىك ئىنىق ئۆتكەن زامان پېئىلنىڭ ئاخىرىغا ئالدى سۈكۈن ئوقۇلغۇچى زەبەرلىك «ت» ئۇلانسا، ئۇ II شەخس ئەرلىك بىرلىك ئىنىق ئۆتكەن زامان پېئىلغا ئايلىنىدۇ. ئەگەر ئالدى سۈكۈن ئوقۇلغۇچى پىشلىك «ت» ئۇلانسا، I شەخس ئەر-ئاياللغا ئورتاق بىرلىك ئىنىق ئۆتكەن زامان پېئىلغا ئايلىنىدۇ. مەسىلەن:

أَذَهَبْتَ إِلَى الْكُوَيْتِ يَا مُحَمَّدُ؟ (ئى مۇھەممەد! كۇۋەيتكە باردىڭمۇ؟)
نَعَمْ، ذَهَبْتُ. (شۇنداق، باردىم.)
دىگەنگە ئوخشاش.

3- مەزمۇن: «لِ» ۋە «عِنْدَ»نىڭ ئىشلىتىلىشى توغرىسىدا

بىر نەرسىنىڭ ياندا بارلىقىنى ئۇقتۇرۇشتا ئادەملەر ئۈچۈن «ل»، نەرسىلەر ئۈچۈن «عِند» ئىشلىتىلىدۇ. ئالماشتۇرۇپ ئىشلىتىشكە بولمايدۇ. مەسىلەن:

عِنْدِي كِتَابٌ (مېنىڭ كىتابىم بار) لِي أَخٌ (مېنىڭ قېرىندىشىم بار)

دىگەنگە ئوخشاش.

مەزكۇر «ل» ئەسلىدە زىرلىك ئوقۇلىسىمۇ، لېكىن «ي»دىن باشقا ئۇلانما كىشىلىك ئالماشلار ئۇلانغاندا يەككىلىكنى كۆزدە تۇتۇپ زەبەرلىك ئوقۇلىدۇ: «لِي»، «لَه»، «لَكَ»، «لَها» ... دىگەنگە ئوخشاش.

4- مەزمۇن: «مَعَ» توغرىسىدا

«مَعَ» ــــ ئىش-ھەرىكەتنىڭ ئورنى ياكى ۋاقتىنى ئۇقتۇرىدىغان ئىسىم بولۇپ، رەۋىش بولغانلىقى ئۈچۈن زەبەرلىك ئوقۇلغان. مەسىلەن:

خَرَجَ حَامِدٌ مَعَ خَالِدٍ (ھامىد خالىد بىلەن بىر ۋاقىتتا چىقىپ كەتتى)
جَلَسَ الْمُدَرِّسُ مَعَ الْمُدِيرِ (ئوقۇتقۇچى مۇدىر بىلەن بىر ئورۇندا ئولتۇردى)

5- مەزمۇن: تولۇق تۈرلىنىدىغان خاس ئىسىملار توغرىسىدا

مُحَمَّدٌ، خَالِدٌ، حَامِدٌ ... لارغا ئوخشاش ئىسىملارنىڭ ئاخىرى تەنۋىنلىك ئوقۇلىدۇ ۋە ئۈچىلى ھەرىكەت بىلەن تولۇق تۈرلىنىدۇ. مەسىلەن:

مُحَمَّدٌ مِنْ مُحَمَّدٍ

دىگەنگە ئوخشاش.

حَمْزَةُ، طَلْحَةُ، أُسَامَةُ ... لارغا ئوخشاش ئىسىملار تولۇق تۈرلەنمەيدىغان ۋە تەنۋىننى قوبۇل قىلمايدىغان ئەرلىك جىنستىكى خاس ئىسىملاردۇر.
بۇ ئىسىملارنىڭ ئاخىرىمۇ تەنۋىن ۋە زىر ھەرىكەتنى قوبۇل قىلمايدۇ، بەلكى تاق پېش ۋە تاق زەبەرلىكلا ئوقۇلىدۇ، زىرلىك ئوقۇلىدىغان ئورۇندا زەبەرلىك ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

مُعَاوِيَةُ فِي مُعَاوِيَةَ

دېگەنگە ئوخشاش.

6- مەزمۇن: ئاخىرنى زىر قىلغۇچى ھەرپلەر كىرگەن ئىسملارنىڭ سۈپەت بولۇشى توغرىسىدا

ئېنىقسىز ئىسىمدىن كېيىن بېشىغا زىر ئوقۇتقۇچى ھەرپ كىرگۈزۈلگەن ئىسىم كەلسە، ئۇ ئۆزىدىن ئىلگىرىكى كەلگەن ئىسىمنىڭ سۈپىتى بولىدۇ. مەسىلەن:

أَنَا طَالِبٌ بِالْجَامِعَةِ (مەن ئۇنىۋېرسىتېت ئوقۇغۇچىسى) دېگەنگە ئوخشاش.

بۇ جۈملىدە «بِالْجَامِعَةِ» دېگەن ئىسىم «طَالِبٌ» دېگەن ئىسىمنىڭ سۈپىتى بولۇپ كەلگەن.

هُمْ أَطِبَّاءُ مِنْ أَمْرِيْكَا (ئۇلار ئامېرىكىلىق دوختۇرلار)

بۇ جۈملىدە «مِنْ أَمْرِيْكَا» دېگەن ئىسىم «أَطِبَّاءُ» دېگەن ئىسىمنىڭ سۈپىتى بولۇپ كەلگەن.

تمارين

(1)أجب عن الأسئلة الآتية: (تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭ)

(1)مااسمك؟ (2) من أين أنت؟
(3) ما لُغَتُك؟ (4) أين أبوك؟
(5) أين أمّك؟ (6) ألك أخ؟
(7) ألك أخت؟ (8) أعِندَك سيارة؟
(9) أعندَك درّاجة؟ (10) أعندَك قلم؟

(11) أعندك دفتر؟ (12) أ أبـوك تاجر؟

(13) من أين محمدٌ ؟ (14) ما لغتـه؟

(15) أين أبـوه؟ (16) أين أمـه؟

(17) من أين حمزة؟ (18) ما لغتـه؟

(19) أين أبـوه؟ (20) أين زينـبُ؟

(21) أين زوجهـا؟ (22) أزوجها مدرس؟

---

(2) ضع في الفراغ فيما يلي الضمير (ه/ ها): (تۆۋەندىكى بوش ئورۇندا (ه)ياكى (ها) دىگەن ئالماشنى قويۇڭ)

(1)هذه البنت طالبة. اِسمـ .... زينب.

(2)محمد طبيب. وابنـ .... مهندس.

(3)هذا الرجل تاجر كبير. اسمـ.............................. عبد الله.

(4)آمنة في الغرفة وأمّـ .... في المطبخ.

(5)عائشة طبيبة وأختـ .... ممرضة.

(6)خرج محمد من الفصل وخرج مَعَـه زميلـ. ....

(3)هات خمسة أسئلة وأجوبة كالمثال الآتي: (تۆۋەندىكى مىسالدىكىگە ئوخشاش بەش سوئال ۋە بەش جاۋاب تۈزۈپ چىقىڭ)

أعِنْدكَ قَلَمٌ ؟ نعم. عِنْدِي قَلَمٌ.

(4)هات خمسة أسئلة وأجوبة كالمثال الآتي: (تۆۋەندىكى مىسالدىكىگە ئوخشاش بەش سوئال ۋە بەش جاۋاب تۈزۈپ چىقىڭ)

أعِنْدكَ قَلَمٌ ؟ لا. ما عِنْدِي قَلَمٌ.

(5)تأَمَّل ما يلي: (تۆۋەندىكىلەرنى ئويلىنىڭ)

بَيْتٌ

بَيْتِي
بَيْتُكَ

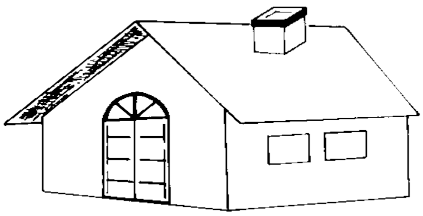

بَيْتُها
بَيْتُهُ

(6) أَضِفْ الأسماء الآتية إلى المتكلم والمخاطب والغائب والغائبة كما هو موضّح في المثال: (مسالدا كۆرستلگەندىكىدەك تۆۋەندىكى ئىسملارنى بىرىنچى شەخس بىرلىك(المتكلم) ۋە ئىككىنچى شەخس ئەرلىك بىرلىك (المخاطب) ۋە ئۈچىنچى شەخس ئەرلىك بىرلىك (الغائب) ۋە ئۈچىنچى شەخس ئاياللىق بىرلىك(الغائبة) ئالماشلىرىغا قوشۇڭ)

قَلَمٌ	هذا قلمي	هذا قلمك	هذا قلمه	هذا قلمها
كتابٌ	....			....
سرير	....			....
اسْمٌ	....			....
منديلٌ	....			....
اِبْنٌ	....			....
سيَّارة	....			....
مفتاح	....			....
يد	....			....

(7)اِقرأْ : (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ)

لِي لَكَ لَهُ لَهَا

(1)لي أختٌ واحدةٌ.

(2) أَلَكَ أَخٌ ؟ لا، ما لِي أَخ.

(3) أُخْتِي لَهَا طِفْلٌ صغير.

(4)زَمِيلي له أَخٌ و أُختٌ.

(نقول :عِنْدي كتاب. ونقول: لِي أَخٌ . لا نقول :عِنْدي أَخٌ).

(8)مَـعَ:

(1)خرج حامد مَع خالدٍ.

(2)ذهب الطبيبُ مَعَ المهندسِ.

(3)جَلَسَ المدرسُ مَعَ المدير.

(4)مَنْ مَعَكَ يا عليّ؟ مَعِي زَميلي.

(5)آمنة معها زَوْجُها.

(6)خَرَجَ أبي من البيت. مَنْ خَرَجَ مَعَهُ؟ خَرَج مَعَهُ عَمِيّ.

(9)

بَيْتٌ	بَيْتُكَ	بَيْتُهُ	بَيْتُهَا	بَيْتِي
أَب	أَبُوكَ	أَبُوهُ	أَبُوهَا	أَبِي
أَخٌ	أَخُوكَ	أَخُوهُ	أَخُوهَا	أَخِي

(1)أبي وأميّ فِي البيت.

(2)أين أبوك يا حامد؟ ذهب إلى السوق.

(3)أ أخوك طبيب؟ لا، هو مدرس.

(4)زينب في الرياض. أخوها في الطائف وأبوها في المدينة المنورة.

(5)هذا الطالب أبوه وزير وأخوه تاجر كبير.

(6)ذهب أخي إلى المدرسة وذهب أبي إلى الجامعة.

محمدٌ	خالدٌ	حامدٌ	عباسٌ	محمودٌ
حَمزَةُ	طَلْحَةُ	أُسامَةُ	مُعَاوِيَةُ	عِكْرِمَةُ

(10)اِقرأ الأسماء الآتية واضبط أواخرها: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

خالد .حمزة. عمار. أنس. معاوية. حامد. أسامة .عكرمة. عباس. محمد. طلحة.

الكلمات الجديدة: (يېڭى سۆزلەر)

الزَّمِيْلُ ـساۋاقداش الزَّوْجُ ـئەر واحِدٌ ـبىر

فَتىً ـيىگىت مَعَ ـبىلەن الطِّفْلُ ـكىچىك بال

الكُوَيْتُ ـكۇۋەيت اللغَةُ ـتىل

(11)الدَّرْسُ الحَادِي عَشَرَ

بَـيْـتِي

(منىڭ ئۆيۈم)

هذا بيتي. بيتي أمام المسجد. بيتي جميلٌ . فيه حديقةٌ صغيرةٌ ـ بۇ منىڭ ئۆيۈم . ئۆيۈم مەسچىتنىڭ ئالدىدا. ئۆيۈم چىرايلىق. ئۆيۈمدە كىچىك باغ بار.

هذه غرفتي. فيها نافذةٌ كبيرةٌ ومروحةٌ جَمِيلةٌ ـ بۇ منىڭ ياتاق ئۆيۈم. بۇنىڭدا چوڭ بىردەرىزە ۋە چىرايلىق بىر شامالدۇرغۇچ بار.

هذا سريري وهذا كُرسيِّي وهذا مكتبي ـ بۇ منىڭ كارۋىتىم ، بۇمنىڭ ئۇرۇندۇقۇم، بۇبولسا منىڭ كىتابىم .

ساعتي وقلمي وكتابي على المكتب. وحقيبتي تحت المكتب. نافذة غرفتي مفتوحة ـ منىڭ سائىتىم،قەلىمىم،كىتابىم، ئۈستەل ئۈستىدە .كىتابىم بولسا ئۈستەلنىڭ ئاستىدا .منىڭ ياتاق ئۆيۈمنىڭ دەرىزىسى ئۇچۇق .

هذه غرفةُ أخي. وتلك غرفةُ أختي. غرفةُ أخي كبيرةٌ وغرفةُ أختي صغيرة ـ بۇ قېرىندىشىمنىڭ ياتىقى. ئاۋۇ بولسا قىز قېرىندىشىمنىڭ ياتىقى. قېرىندىشىمنىڭ ياتىقى چوڭ. قىزقېرىندىشىمنىڭ ياتىقى كىچىك.

غرفةُ أخي أمامَ غرفتي وغرفةُ أختي أمامَ المطبخ ـ قېرىندىشىمنىڭ ياتىقى منىڭكى ياتىقىمنىڭ ئالدىدا، ۋە قىز قېرىندىشىمنىڭ ياتىقى ئاشخانا ئالدىدا .

لِي أَخٌ واحدٌ اسمهُ أسامةُ، ولِي أختٌ واحدةٌ اسمُها سُعَادُ ـمنىك بىرقېرىندىشىم بار ئىسمى ئۇسامە ۋە بىر قىز قېرىندىشىم بار ئىسمى سۇئاد .

أبي وأمي فِي تلك الغرفة الكبيرة ـدادام بىلەن ئانام ئاۋۇ چوڭ ياتاقتا .

أنا أحبُّ أبي وأمي. وأحبّ أخي وأختي ـمەن دادام بىلەن ئانامنى ۋە قېرىندىشىم بىلەن سىڭلىمنى ياخشى كۆرىمەن .

بۇ دەرستىكى گىراممانىكىلىق قائىدىلەر :

1- مەزمۇن: ئۇلانما كىشىلىك ئالماشلارنىڭ بېشىغا ئاخىرىنى زىر قىلغۇچى ھەرپلەرنىڭ كىرگۈزۈلۈشى توغرىسىدا

«ـهُ»، «ـهَا» ... لارغا ئوخشاش ئۇلانما كىشىلىك ئالماشلارنىڭ ئالدىغا «في»غا ئوخشاش ئاخىرىنى زىر قىلغۇچى قوشۇمچىلار كىرگۈزۈلسە، ئۇ ئاخىرىدىكى ئۇلانما كىشىلىك ئالماشلارنى ئورۇن جەھەتتىن زىر ئوقۇتۇپ، ئالدى قوشۇمچىلىق تولۇقسىز سۆز بىرىكمىسىنى ھاسىل قىلىدۇ ۋە كۆپىنچە ئىسىملىق جۈملىدە خەۋەر بولۇپ كېلىدۇ.

مەسىلەن:

فِيهِ حَدِيْقَةٌ صَغِيْرَةٌ (ئۇنىڭدا كىچىك باغچا بار)

فِيْهَا نَافِذَةٌ كَبِيرَةٌ (ئۇنىڭدا چوڭ دېرىزە بار)

2- مەزمۇن: «أُحِبُّ» توغرىسىدا

«أُحبُّ» ـــ «أُفْعِلُ» ئۆلچىمدە كەلگەن ئەر-ئايالغا ئورتاق ئىشلىتىلىدىغان I شەخس بىرلىك ئېنىق (معلوم) كەلگۈسى زامان پېئىلى بولۇپ، پائىلى ئۆز ئاستىغا يوشۇرۇنغاندۇر. پەرەزىي ئىبارىتى: «أُحِبُّ أَنَا».

مەسىلەن:

أَنَا أُحِبُّ أَبِي وَأُمِّي (مەن ئاتا-ئانامنى ياخشى كۆرىمەن)

تَمارِيْنُ

(1)ا قـرأ واكتـب: (توّؤوندنكلهرنى ئوقوْكْ ۋه يزىلكْ)

(1)من في هذا البيت؟ فِيْهِ حامد.

(2)ماذا في الحقيبة؟ فِيْها كتابي وَقَلَمي ودفتري.

(3)من في السيارة؟ فيها أبي وأمي وأخي وأختي.

(4)من في مسجد الجامعة الآن؟ ما فيه أَحَدٌ.

(5)من في هذه الغرفة؟ فيها المدير.

---

(2)اقـرأ: (توّؤوندنكلهرنى ئوقوْكْ)

(1) أُحِبُ أبي وأمي.

(2)أحب أخي وأختي.

(3)أحب زميلي.

(4)أحبّ أستاذي.

(5)أحبّ اللهَّ.

(6)أحبّ النبيَّ صلى الله عليه وسلم.

(7)أحبّ اللغةَ العربِّية.

(12) الدَّرْسُ الثَّاني عَشَرَ

سُعاد :السلام عليكِ ورحمة الله وبركاته.

سۇئاد :سىزگە ئاللاھنىڭ سالامى ۋە رەھمىتى ۋە بەركەتلىرى بولسۇن .

البنتُ :وعليكِ السلام ورحمة الله وبركاته.

قىز : سىزگىمۇ ئاللاھنىڭ سالامى ۋە رەھمىتى ۋە بەركەتلىرى بولسۇن .

كَيْفَ حالُكِ يا بنتُ؟

ئى قىز چاق! ئەھۋالىڭىز قانداق ؟

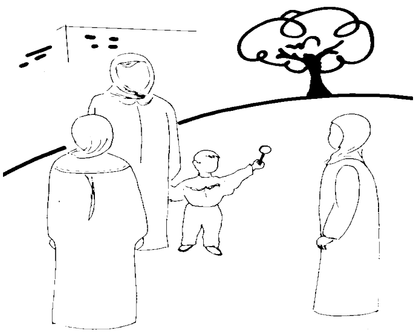

أنا بخَيرْ والحمدُ لله.

ئاللاھقا شۈكرى، مەن ياخشى.

مِن أينَ أنتِ؟ ـ سىز قەيەردىن ؟

أَنا من الرياض ـ مەن رىيازدىن .

ما اسمُكِ؟ ـ سىزنىڭ ئىسمىڭىز نىمە ؟

اسمي آمنة ـ ئىسمىم ئامىنە.

أين أبـوكِ؟ـ دادىڭىز قەيەردە ؟

أبي هنا في المدينة المنورةِ. هو مُوَجِهٌ في المدرسةِ الثانَوِّيةِ.

دادام مۇشۇيەردە يەنى مەدىنە مۇنەۋۋەردە. ئۇ تولۇق ئوتتۇرمەكتەپتە ئىلمى مۇدىر .

وأين أمِّـك؟ـ ئانىڭىز قەيەردە ؟

هي أيضاً هنا. هي طبيبة في مستشفَى الولادة.

ئۇمۇ ھەم بۇيەردە . ئۇ باللار دوختۇر خانىسىدا دوختۇر .

ومن هذه الفتاةُ الّتي مَعَكِ؟ أهي أختُكِ؟

سىز بىلەن تۇرغان بۇقىز كىم ؟ ئۇ سىزنىڭ ھەمشىرىڭىزمۇ ؟

لا. هي بنتُ عميّـ ياق . ئۇ تاغامنىڭ قىزى .

ما اسمها؟ـ ئۇنىڭ ئىسمى نىمە ؟

اسمُها فاطمـةـ ئۇنىڭ ئىسمى فاتىمە .

أهي، زَمِيْلَتُـكِ؟ـ ئۇ سىزنىڭ ساۋاقدىشىڭىزمۇ ؟

لا. أنا في المدرسة الْمُتَوَسِّطَةِ وهي في المدرسة الثانَوِيَّةِ.

ياق . مەن تولۇقسىز ئوتتۇرمەكتەپتە ۋە ئۇ تولۇق ئوتتۇر مەكتەپتە.

أَلَكِ أخـتٌ ؟ـ سىزنىڭ ھەمشىرىڭىزمۇ ؟

لا. ما لي أخت ـ ياق. مىنىڭ سىڭلىم يوق .

أَلَـكِ أخٌ ؟ـ سىزنىڭ قېرىندىشىڭىز بارمۇ ؟

نعم. لي أخ كبير وهو طالبٌ بالجامعة.

شۇنداق، مىنىڭ چوڭ بىر قېرىندىشىم بولۇپ ئۇ ئۇنىۋېرستتا ئوقۇيدۇ.

ومن هذا الطِفْل الذي مَعَكِ؟

سز بىلەن تۇرغان بۇ بالا كىم ؟

هو ابْن أخـي ـ ئۇمنىڭ قېرىندىشىمنىڭ ئوغلى .

ما اْسمُـه؟ـ ئۇنىڭ ئىسمى نىمە ؟

اسمُـه سَعْدٌ ـ ئىسمى سەئىد .

أ أمِّك في البيت الآنَ؟ـ ئانىڭىز ھازىر ئۆيدىمۇ ؟

لا .ذَهَبَتْ إلى المستشفى ـ ياق . ئۇ دوختۇرخانىغا كەتتى .

بۇ دەرستىكى گرامماتىكىلىق قائىدىلەر :

1ـ مەزمۇن: «كَيْفَ» توغرىسىدا

مەنىسى: «قانداق؟».
ئاتىلىشى: سوراق ئالمىشى.
ئىشلىتىلىشى: ھالەتنى سوراش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.
خاراكتېرى: قاتتىق ئىسىم بولۇپ، ئاخىرىنىڭ ھەرىكەت ئۆزگىرىشى شەكلىدە ئاشكارا ئىپادىلەنمەيدۇ. مەسىلەن:
كَيْفَ حَالُكَ(ئەھۋالىڭىز قانداق)
دېگەنگە ئوخشاش.

2ـ مەزمۇن: نىسبىي ئالماش (اِسْمُ الْمَوْصُولِ) توغرىسىدا

نىسبىي ئالماش ـــ ئۆز ئالدىغا مۇستەقىل بىر مەنانى ئۇقتۇرالمايدىـــغان، پەقەت ئۆزىدىن كېيىنكى تولۇقلىغۇچىنىڭ ۋاسـتىسى بىلەن قوشـۇمچە مەنە ئىپادىلەيدىغان باغلىغۇچى سۆزدىن ئىبارەت.

مەنىسى:
«اَلَّذِيْ» ۋە «اَلَّتِيْ» .. گە ئوخشاش نىسبى ئالماشنىڭ كەينىدىن چوقۇم جۈملە كېلىشى كېرەك.
كەينىدە كەلگەن جۈملە ئىسملىق جۈملە بولسا (دىكى ، تىكى) دەپ تەرجىمە قىلىمىز .
كەينىدە كەلگەن جۈملە پېئىللىق جۈملە بولسا (غان ، قان ،گەن ، كەن) دەپ تەرجىمە قىلىمىز .
نىسبىي ئالماش كەينىدىكى جۈملە بىلەن قوشۇلۇپ بىر بۆلەكلىك رولنى ئوينايدۇ، ئايرىم جۈملە بولالمايدۇ.
ئاتىلىشى: نىسبىي ئالماش (اِسْمُ الْمَوْصُولِ) دەپ ئاتىلىدۇ.
ئىشلىتىلىشى: بۇ دەرستە «اَلَّذِيْ» ۋە «اَلَّتِيْ»دىن ئىبارەت ئىككى نىسبىي ئالماش سۆزلەنگەن بولۇپ، «اَلَّذِيْ» ئەرلىك جىنس بىرلىك سان ئۈچۈن، «اَلَّتِيْ» ئاياللىق جىنس بىرلىك سان ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.

مەسىلەن:
مَنْ هٰذِهِ الْفَتَاةُ الَّتِيْ مَعَكَ (سىز بىلەن تۇرغان بۇ قىزچاق كىم)
مَنْ هٰذَا الطِّفْلُ الَّذِيْ مَعَكَ (سىز بىلەن تۇرغان بۇ كىچىك بالا كىم)
دېگەنگە ئوخشاش.

3- مەزمۇن: «ذَهَبْتُ» توغرىسىدا

«ذَهَبَ»گە ئوخشاش III شەخس ئەرلىك بىرلىك ئىنىق ئۆتكەن زامان پېئىلىنىڭ ئاخىرىغا سۇكۇنلۇق «ت» ئۇلانسا، ئۇ III شەخس ئاياللىق بىرلىك ئىنىق ئۆتكەن زامان پېئىلىغا ئايلىنىدۇ. مەسىلەن:
ذَهَبَتْ إِلَى الْمُسْتَشْفَى (ئۇ دوختۇرخانىغا كەتتى)
دېگەنگە ئوخشاش.

تمارين

(1) اقرأ واكتب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)كيف حالك يا أبي؟ (2)كيف حالك يا أمي؟

(3)أين ابنك يا زينب؟ ذهب إلى المسجد.

(4)أين بنتك يا آمنة؟ ذهبتْ إلى المدرسة.

(5)لمن هذه الساعة الجميلة ؟ أهي لك، يا فاطمة؟ نعم هي لي.

(6)أهذا قلمك يا محمد؟ لا. هذا قلمك أنتَ.

(7)تلك السيارة الجميلة التي خرجت الآن من المدرسة للمدير.

(8)أ أنت مهندس يا أَخي؟ لا أنا طبيب.

(9)أ أنتِ طبيبة يا أُختي؟ لا. أنا مدرسة.

---

(2)أقرأ كلَّ جملة من الجمل الآتية، ثم اقرأها أخرى بعد تغيير المنادى كما هو موضّح في المثال :(تۆۋەندىكى جۈملىلەرنىڭ ھەربىرىنى ئوقۇڭ، ئاندىن مىسالدا كۆرسىتىلگەندەك چاقىرىلغۇچى ئىسمنى ئۆزگەرتكەندىن كېيىن بۇ جۈملىلەرنى يەنە بىر قېتىم ئوقۇڭ)

مثال:

أين قَلَمُكَ يا أبي؟ أين قَلَمُكِ يا أمي؟

أعندكَ قَلم يا محمد؟ ....يا آمنة؟

أين بيتكَ يا أُستاذي ....يا أُستاذتي؟

أهذا الدفتر لكَ يا عليّ ....يا فاطمة؟

من أين أنتَ يا أخي؟ ....يا أختي؟

أين أبوكَ يا خالد؟ ....يا خديجة؟

أ أنتَ مريض يا خالي؟ ....يا خالتي؟

أين بنتكَ يا عمّي؟ ....يا عمّتي؟

ألكَ أخ يا حامد؟ ....يا سعاد؟

ماذا عندكَ يا أخي؟ ....يا أختي؟

السلام عليكَ يا أبي؟ ....يا أمّي؟

---

(3)أنث الفاعل في كل من الجمل الآتية:(تۆۋەندىكى ھەربىر جۈملىدە پائىل (پېئىل ئىگىسى)نى ئايالللىق كەلتۈرۈڭ)

مثال :خَرَجَ محمد من البيت. خَرَجَتْ آمنة من البيتِ

ذَهَبَ المدرس إلى الفصل. ....

ذَهَبَ أبي إلى المستشفى. ....

جَلَسَ الطالب في الفصل. ....

خرج أخي من البيت. ....

---

(4)تأمَلْ ما يلي: (تۆۋەندىكىنى ئويلىنىڭ)

جَلَسَتْ الطَّالبةُ = جلست الطَّالبـةُ

ـْ ال = ـِ ال

(5)اقرأ الجمل الآتية (تۆوەندىكى جۈملىلەرنى ئوقۇڭ)

(1)من الفَتىَ الذي خرج من بيتك الآن؟ هو ابن عمي.

(2)من الفتاةُ الّتي خرجت من بيتكَ الآن يا محمد؟ هي بنتُ خالَتي.

(3)لمن المفتاح الذي على المكتب؟ هو للمدرس.

(4)لمن الساعة التي على السرير؟ هي لِزَوْجِ أختي.

(6)أكمِلْ الجمل الآتية بوضع اسمِ مَوْصولٍ مناسب (الذي، التي) في الفراغ:(بوش ئورۇنلاردا (الذي، التي) دىن ئبارەت مۇناسىپ نسپى ئالماشنى قويۇپ تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تولۇقلاڭ)

(1)الكتاب .... على المكتب للمدرس .

(2)القلم .... في حقيبتي مكسور.

(3)السيارة .... خَرَجَتْ من المستشفى الآن للطبيب الجديد.

(4)الكلب .... في الحديقة مريض.

(5)الفتى................ خَرَجَ من المسجد الآن ابن المؤذِنّ.

(6)تلك البطة .... تحت الشَجَرةِ لبنت الفلاح.

(7)البيت الجديد .... في ذلك الشارع للوزير.

(8)الدَرْسُ .... بَعْدَ هذا الدَرْسِ سَهْل جداًّ.

(9)من الفتاة ....جَلَسَتْ أمامَ المدرِّسة"؟ هي طالبة من مالِيزيا.

أتلك الحقيبة ......تحت المكتب لك يا خالد؟ لا هي لصديقي محمدٍ.

الكَلِمَاتُ الجْدِيْدَةُ: (يىڭى سۆزلەر)

العَمّ : أخو الأب ـ تاغا ئاكا : دادىسىنىڭ بىر تۇققان قېرىنداشى

العَمّة : أختُ الأبِ ـهاما ئاچا : دادىسىنىڭ بىر تۇققان قىزقېرىنداشى

الخالُ :أخو الأمِّ ـ تاغا ئاكا : ئانىسىنىڭ بىر تۇققان قېرىنداشى

الخالة :أخت الأمِّ ـهاما ئاچا : ئانىسىنىڭ بىر تۇققان قىزقېرىنداشى

الفلاّح ـ دېهقان مستشفى الولادةِـ تۇغۇت دوختۇرخانىسى

(13) الدَّرْسُ الثَّالثَ عَشَرَ

(أ)

مَن هؤُلاءِ الفتْيَةُ الطوَالُ يا علىّ؟

ئى ئەلىي! بۇ ئىگىز يىگىتلەر كىم ؟

هُمْ طلاُّب جُـدُدٌ

ئۇلار يېڭى ئوقۇغۇچىلار .

من أين هُـمْ؟

ئۇلار قەيەردىن ؟

هُمْ من أمريكـا.

ئۇلار ئامېرىكىدىن .

أهُمْ زُمَـلاؤُكَ؟

ئۇلار سىزنىڭ ساۋاقداشلىرىڭىزمۇ ؟

نعم. هُمْ زُمَلائي. هُمْ في فصلي.

ھەئە. ئۇلار مېنىڭ ساۋاقداشلىرىم .ئۇلار مېنىڭ سىنىپىمدا.

أَهُمْ مُجْتَهِدُونَ؟

ئۇلار تىرىشچانمۇ ؟

نعم .هُمْ مُجْتَهِدُونَ.

شۇنداق . ئۇلار تىرىشچان .

ما أسماؤهُمْ؟

ئۇلارنىڭ ئىسىملىرى نىمە ؟

أسماؤهُمْ :ياسِرٌ وَزَكَرِّيَا ومُوْسَى وعبدُ الله.

ئۇلارنىڭ ئىسىملىرى: ياسىر،زەكەرىييا ،مۇسا،
ئابدۇللاھ .

ومن هؤلاءِ الرجالُ القصارُ؟

بۇ پاكا ئەرلەر كىم ؟

هم حُجَّاج

• ئۇلار ھاجىلار.

من أين هم؟

ئۇلار قەيەردىن ؟

بَعْضُهم من الصِّيْنِ وبَعْضُهم من اليابان.

ئۇلارنىڭ بەزىسى جۇڭگۇدىن ۋە بەزىسى

ياپۇنىيدىن .

أين مُوسَى و أَصْدِقَاؤُهُ؟

مۇسا ۋە ئۇنىڭ دوسلىرى قەيەردە ؟

ذَهَبُوا إلى المطعم.

ئۇلار ئاشخانىغا كەتتى .

بۇ دەرستىكى گراممىاتىكىلىق قائىدىلەر :

1- مەزمۇن: «هٰؤُلاءِ» توغرىسىدا

بۇ «هٰذَا» بىلەن «هٰذِهِ»نىڭ كۆپلۈك شەكلى بولۇپ، ئەر-ئايالغا ئورتاق ئىشلىتىلىدۇ.
مەسىلەن:

هٰؤُلاءِ رِجَالٌ (بۇلار ئەرلەردۇر)

هٰؤُلاءِ بَنَاتٌ (بۇلار قىزلاردۇر)

دېگەنگە ئوخشاش.

2- مەزمۇن: «هُمْ» توغرىسىدا

بۇ «هُوَ»نىڭ كۆپلۈك شەكلىدۇر.
ئاتىلىشى: III شەخس ئەرلىك كۆپلۈك مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشى.
ۋەزىپىسى: كۆپىنچە ئىسملىق جۈملىدە ئىگە بولۇپ كېلىدۇ.

مەسلەن:
هُمْ طُلَّابٌ جُدُدٌ (ئۇلار يېڭى ئوقۇغۇچىلار)
هُمْ مِنْ أَمْرِيكَا (ئۇلار ئامېرىكىدىن)
دېگەنگە ئوخشاش.

3- مەزمۇن: «ذَهَبُوا» توغرىسىدا

«ذَهَبَ»گە ئوخشاش III شەخس ئەرلىك بىرلىك ئېنىق ئۆتكەن زامان پېئىلىنىڭ ئاخىرىغا ئالدى پەش ئوقۇلغۇچى سۇكۇنلۇق «و» ئۇلانسا، ئۇ III شەخس ئەرلىك كۆپلۈك ئېنىق ئۆتكەن زامان پېئىلغا ئايلىنىدۇ. مەسلەن:
ذَهَبُوا إِلَى الْمَطْعَمِ (ئۇلار ئاشخانىغا كەتتى)
دېگەنگە ئوخشاش.

4- مەزمۇن: «هُنَّ» توغرىسىدا

بۇ «هِيَ»نىڭ كۆپلۈك شەكلىدۇر.
ئاتىلىشى: III شەخس ئاياللىق كۆپلۈك مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشى.
ۋەزىپىسى: كۆپىنچە ئىسىملىق جۈملىدە ئىگە بولۇپ كېلىدۇ. مەسلەن:
أَأَخَوَاتٌ هُنَّ؟ (ئۇلار ھەمشىرىلەرمۇ؟)
نعم، هُنَّ أَخَوَاتٌ. (شۇنداق، ئۇلار ھەمشىرىلەر.)
دېگەنگە ئوخشاش.

5- مەزمۇن: ئورۇنداش ئىزاھلىق سۆز بىرىكمىسى توغرىسىدا

ئورۇنداش ئىزاھلىق بىرىكمە ــ نام-ئۇنۋاننى بىلدۈرىدىغان «الـ»لىق ئېنىق ئىسىمدىن كېيىن بىر خاس ئىسىم كېلىپ ئۇنى ئىزاھلىغان سۆز بىرىكمىسىدىن ئىبارەت. مەسلەن:
أَبُوهُنَّ الشَّيْخُ بِلَالٌ (ئۇلارنىڭ ئاتىسى شەيخ بىلال)

6- مەزمۇن: «قَرِيبٌ»دىن كېيىن كەلگەن «مِنْ» توغرىسىدا

«قَرِيْبٌ» دېگەن ئىسىمدىن كېيىن كەلگەن «مِنْ» ــ «إِلَى»غا ئوخشاش ھالەتتە «...غا، ... قا، ... گە، ... كە» دەپ تەرجىمە قىلىنىدۇ. مەسلەن:
بُيُوتُهُنَّ قَرِيْبٌ مِنَ الْمَدْرَسَةِ (ئۇلارنىڭ ئۆيى مەكتەپكە يېقىن)
دېگەنگە ئوخشاش.

7- مەزمۇن: «خَرَجْنَ» توغرىسىدا

«خَرَجَ»گە ئوخشاش III شەخس ئەرلىك بىرلىك ئېنىق ئۆتكەن زامان پېئىلىنىڭ ئاخىرىغا ئالدى سۈكۈن ئوقۇلغۇچى زەبەرلىك «ن» ئۇلانسا، ئۇ III شەخس ئاياللىق كۆپلۈك ئېنىق ئۆتكەن زامان پېئىلغا ئايلىنىدۇ. مەسىلەن:

اَلْمُدَرِّسَاتُ خَرَجْنَ مِنَ الفَصْلِ
(ئايال ئوقۇتقۇچىلار سىنىپتىن چىقىپ كەتتى)

دېگەنگە ئوخشاش.

8- مەزمۇن: «أُولٰئِكَ» توغرىسىدا

بۇ «ذٰلِكَ» بىلەن «تِلْكَ»نىڭ كۆپلۈك شەكلى بولۇپ، ئەر-ئايالغا ئورتاق ئىشلىتىلىدۇ. كۆپىنچە ئىسملىق جۈملىدە ئىگە بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

أُولٰئِكَ أَصْدِقَائِي (ئاۋۇلار مېنىڭ دوستلىرىم)
أُولٰئِكَ مُهَنْدِسُونَ (ئاۋۇلار ئىنژېنېرلار)

دېگەنگە ئوخشاش.

تَمَارِيْنُ

(1)حوِّلْ المُبْتَدَ أَ في كلٍّ من الجمل الآتية إلى جمْع (تۆۋەندىكى جۈملىلەردىن ھەربىرىدىكى ئىگىنى (الْمُبْتَدَ أ)كۆپلۈككە ئۆزگەرتىڭ)

مثال :هذا طالب.	هؤلاءِ طُلَّاب	(طُلاب ُ)
(1)هذا تاجرٌ.	....	(تجارٌ)
(2)هذا حاجٌّ.	....	(حُجَّاج)
(3)هذا رَجُلٌ.	....	(رِجَالٌ)

(4)هذا كبيرٌ. .... (كِبَارٌ)

(5)هذا صَغيرٌ. .... (صِغَارٌ)

(6)هذا قَصِيرٌ. .... (قصارٌ)

(7)هذا طويلٌ. .... (طِوَالٌ)

(8)هذا ولَدٌ. .... (أوْلادٌ)

(9)هذا ابنٌ. .... (أبْناءٌ)

(10)هذا عَمٌّ. .... (أعْمَامٌ)

(11)هذا شَيْخٌ. .... (شُيُوخٌ)

(12)هذا ضَيْفٌ .... (ضُيُوفٌ)

(13)هذا زَميلٌ .... (زُمَلاءُ)

(14)هذا فَقيرٌ. .... (فُقَرَاءُ)

(15)هذا غَنِيٌّ. .... (أغْنِيَاءُ)

(16)هذا صَدِيْقٌ .... (أصْدِقَاءُ)

(17)هذا طبيبٌ .... (أطِبَّاءُ)

(18)هذا فتىً. .... (فِتْيَةٌ)

(19)هذا أخٌ. .... (إخْوَةٌ)

(20)هذا جديدٌ. .... (جُدُدٌ)

(21)هذا مدرِّسٌ .... (مدرِّسوْنَ)

(22)هذا مهندسٌ .... (مُهندسُوْنَ)

(23)هذا فلاَّحٌ. .... (فَلاحُوْنَ)

(24)هذا مجتهدٌ .... (مجتهدُوْنَ)

(25)هذا مُسْلِمٌ. .... (مسلِمُوْنَ)

(2)حوِّلْ المفردات التي تحتها خط إلى جموع كما هو موضّح في المثال:(مسالدا كۆرستىلگەندىكىدەك ئاستى سىزىلغان بىرلىك سۆزلەرنى كۆپلىككە ئۆزگەرتىڭ)

مثال :من هذا الرجل؟ هو حاجٌّ . من هؤلاء الرجال؟ هم حجّاج.

(1)من أين هذا الطالب؟ هو من الهند...............................

(2)أين التاجرالكبير؟هو في السوق...............................

(3)أين المدرس الجديد؟ هو عند المدير...............................

(4)أين الطالب الجديد؟ أهو في الفصل؟...............................

(5)أهذا الطالب غنيّ؟ لا. هو فقير...............................

(6)مَن هذا الرجل؟ هو ضَيْفٌ...............................

(7)لي أخ كبير. هو طالب بالجامعة...............................

(8)أين صديقك؟ ذهَبَ إلى المكتبة...............................

(9)محمد له ابن صغير. هو طالب في المدرسة...............................

(10)أزميلك مجتهد؟ نعم، هو مجتهد...............................

(3)أضِفْ الأسماء الآتية مرة إلى اسم ظاهر وأخرى إلى ضميركما هو موضّح في المثال:(مسالدا كۆرستىلگەندىكىدەك تۆۋەندىكى ئىسىملارنى بىر قېتىم ئاشكارە ئىسىمغا ۋە يەنە بىرقېتىم ئالماشقا قوشۇڭ)

مثال: أَبْنَاءٌ	أبناءُ محمد	أبناؤُه
أَسْمَاءٌ	الطلابِ.......	هُمْ
زُمـلاءُ	حامدٍ.........	كَ
أَصْدِقَاءُ	المدرس........	ـهُ.

(4) اِقرأ المثال ثم حوّلْ الجمل الآتية مثله (مسالنى ئوقۇڭ ئاندىن تۆۋەندىكى جۈمللەرنى ئۇنىڭغا ئوخشاش قىلىپ ئۆزگەرتىڭ)

مثال :الطالبُ ذَهَبَ إلى المطعم. الطلابُ ذَهَبُوا ألى المطعم.

(1)الطالب جَلَسَ في الفصل.

(2)المدرس خَرَجَ من المدرسة.

(3)التاجر ذَهَبَ إلى السوق.

(5)اِقْـرأ واكتـب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ)

(1)الطلاب في الفصل.

(2)من هؤلاء الأولاد؟ أهم أبناؤك؟ لا. هم أبناء أخي.

(3)من هؤلاء النَّاس؟ هم حجاج من تُركيا.

(4)أين التجار؟ ذهبوا إلى السوق.

(5)من هؤلاء الرجال؟ هم ضيوف.

(6)الفلاحون في الحُقُوْل وأبناؤهم في المدرسة.

(7)أين الطلاب الجدد؟ بعضُهم في الفصل وبعضهم عند المدير.

(8)أعمامي تجار كبار. (9)هؤلاء إخوتي.

(10)أين أبناؤك يا عليّ؟ هم في الدكان.

(11)الطلابُ الكِبار في الملعب والطلاب الصغار في الفصل

(12)هؤلاء الفتية إخوة. أبوهم إمام هذا المسجد.

(13)هؤلاء الرجال فلاحون من قَرْيَتي .

(14)أين الطلاب الجدد؟ أخَرَجُوا؟ نعم. خَرَجُوا وذهبوا إلى المكتبة.

(15)أهؤلاء الأطباء مسلمون؟ نعم. هم مسلمون.

(16)لي أبناء صغار. بعضهم في المدرسة الاِبْتِدَائِيَّة وبعضهم في المدرسة المُتَوَسِّطَة.

(6)اكتب جمع الكلمات الآتية: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ كۆپلىكىنى يېزىڭ)

كبير.........	مسلم............	رجل............	ابن............
ضيف.........	فتى.............	حاجّ............	أن............
صغير.........	طويل............	غني............	فقير............

الكلمات الجديدة: (يېڭى سۆزلەر)

الحَقْلُ ج: حُقُولٌ ـ ئېتىز النَّاسُ ـ كىشىلەر القَرْيَةُ ـ كەنت

الضَيْفُ ـ مېھمان الشَيْخُ ـ ياشانغان كىشى المَطْعَمُ ـ ئاشخانا

المدرسة الاِبْتِدَائِيَةُ ـ باشلانغۇچ مەكتەپ

"ب"

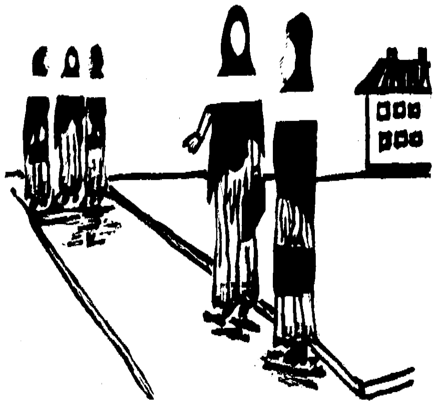

مَنْ هؤلاءُ الفَتَيَات يا مريمُ؟

ئى مەريەم! بۇقىزلار كىملەر ؟

هُنَّ زَمِيْلاتي.

ئۇلار مىنىڭ ساۋاقداشلىرىم .

أأخـوات هـن؟

ئۇلار بىر تۇققان قىرىنداشلارمۇ ؟

نعم . هُـنَّ أَخَواتٌ

ھەئە.ئۇلار بىر تۇققان قىرىنداشلار

من أبوهُـنَّ؟

ئۇلارنىڭ دادىسى كىم ؟

أبوهُـنَّ الشيْخُ بِلالٌ .

ئۇلارنىڭ دادىسى شەيخ بىلال .

أُمُّهُـنَّ أسْتَاذَتِي

ئۇلارنىڭ ئانىسى مىنىڭ ئۇستازىم

أين بَيْتُهُـنَّ؟

ئۇلانىڭ ئۆيى قەيەردە ؟

بَيْتُهُنَّ قَرِيبٌ من المدرسةِ.

ئۇلانىڭ ئۆيى مەكتەپكە يېقىن .

تَمارِيْنُ

(1) حوِّل المبتدأ في الجمل الآتية إلى جمع كـما هو موضّح في المثال:
(تۆۋەندىكى جۈملىلەردىكى ئىگىنى (الْمُبْتَدَ أ) مىسالدا
كۆرسىتىلگەندەك كۆپلۈككە ئۆزگەرتىڭ)

مثال :هذه بنت. هؤلاءِ بَنَاتٌ. (بَنَاتٌ)

(1)هذه طالبةٌ. ....(طالِبَاتٌ)

(2)هذه مُدَرِّسَةٌ. ....(مُدَرِّساتٌ)

(3)هذه طبيبةٌ. ....(طَبِيْبَاتٌ)

(4) هذه مُسْلِمَةٌ. ....(مُسْلمَاتٌ)

(5)هذه زَوْجَةٌ. ....(زَوْجَاتٌ)

(6)هذه أُخْـت. ....(أَخَواتٌ)

(7)هذه فَتَاةٌ. ....(فَتَيَـاتٌ)

(8)هذه جديدةٌ. ....(جُـدُدٌ)

(9)هذه كبيرةٌ. ....(كِبـارٌ)

(10)هذه صغيرةٌ. ....(صِغـارٌ)

(11)هذه طويلةٌ. ....(طِوالٌ)

---

(2)اِقـرأ واكتـب: (تۆۋەندىكلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)هؤلاء إِخْوَتِي وهؤلاء أَخَوَاتِي.

(2)من هؤلاء الفتيات؟ هؤلاء بنات المدرِّسة.

(3)هؤلاء الفتيات زميلاتي. أبوهنّ طبيب وأمهن مدرِّسة.

(4)أين الطالبات الجدد؟ ذَهَبْنَ إلى المكتبة.

(5)أين بناتك ياعمّتي؟ هنّ في المطبخ.

(6)أهؤلاء المرّضات مسلمات؟ نعم.

(7)هؤلاء طبيبات. أزواجهن مدرسـون.

(8)من هذه المَرْأَةُ؟ هي زَوْجَةُ الطبيب الجديد.

(9)أبنـاتـك في المدرسة الثانويّة يا أسامة؟ بعضها فِي المدرسة الثانويّة وبعضهن في المدرسة المتوسطة.

(10)ألك بنات يا لَيْلَى؟ نعم لي بنات كبار. وهن طالبات باجامعة.

(11)من هؤلاءِ النِّساءُ الطوال؟ هن طبيبات من أمريكا.

(12)الطبيبات خَرَجْنَ من المستشفى.

---

(3)اِقرأ المثال ثم حَوِّل الجمل الآتية مثله: (مسالنى ئوقۇك ئاندىن تۆۋەندىكى جۈمللەرنى ئۇنىڭغا ئوخشاش قىلىپ ئۆزگەرتىڭ)

مثال: زينبُ خَرَجَتْ من الفصل. زينبُ وآمنةُ ومريم خَرَجْنَ من الفصل

(1)المدرّسة ذَهبَتْ إلى الفصل....................................

(2)الطالبة الجديدة جَلَسَتْ في الفصل................................

(3)بنت محمد ذَهَبَتْ إلى المدرسة...................................

---

(4) أَشِرْ إلى الأسماء التالية باسم إشارةٍ للقريب (هذا، هذه، هؤلاء):

((هذا، هذه، هؤلاء)دىن ئىبارەت يېقىننى كۆرسىتىش ئالمىشى بىلەن تۆۋەندىكى ئىسىملارغا ئىشارەت قىلىڭ)

(1) ....أخي (2)............... أختي (3)........... رجال

(4) .... مدرسون (5) ....طالبات (6)............ أمي

(7)............أبي (8) ....طالبة (9) ....طبيبات

(10) ....تجار

(5)ضع في الأماكن الخالية من الجمل الآتية ضميراً مناسباً (هُوَ، هِيَ، هُمْ، هُنَّ): ((هُوَ، هِيَ، هُمْ، هُنَّ)قاتارلىق ئالماشلاردىن مۇناسىپ ئالماشنى تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلاردا قويۇڭ)

(1)من هذا الرجل؟ .... مدرِّسنا.
(2)أين الطالبات؟ ....في الفصل.
(3)من هؤلاء الفتية؟ ....أبناء المدرس.
(4)أين الطالبة الجديدة؟ ....في المكتبة.
(5)من هؤلاء الناس؟ ....حجاج من الهند.
(6)أين الطبيبات؟ .... في مستشفى الولادة.
(7)من هذا الولد الذي خرج من بيتك؟ .... ابن أخي.
(8)من أين هؤلاء الضيوف؟ ....من الرياض.
(9)من أين هؤلاء الممرضات؟ .... من الفلبِّيْنْ.
(10)من هذه الفتاة؟ .... بنت المدرسة.

(6)هاتِ جمع الأسماء الآتيـة: (تۆۋەندىكى ئىسىملارنىڭ كۆپلىكىنى كەلتۈرۈڭ)

أخت.........   بنت.........   مسلمة.........   طبيبة.........
طبيب.........   زوج.........   زوجة.........   فتاة.........
كبيرة.........   طويلة.........   جديدة.........   أخ.........
كبير.........   جديد.........

أَسمّاءُ ا الإِشـارَةَ للقَريْبِ

يقننى كۆرستتش ئالماشلرى

هـذا طـالبٌ   هؤُلاَءُ طـلاَّب
هـذه طالبـةٌ   هؤُلاَءِ طالباتٌ

الكلمات الجديدة: (يكّى سۆزلەر)

الزوج ج : أزواج ـ ئەر   المَرْ أَ ةُ ج : نِساءٌ ـ ئايال

(المَرْ أَ ةُ :بدون الـ : اِمْرَ أَ ة)   قَرِيْبٌ ـ يقن

"ج"

هؤلاءُ إخوتي و أُولئِكَ أَصْدِقَائِي.

بۇلار مىنىڭ قېرىندىشىم ۋە ئاۋۇلار بولسا مىنىڭ دوسلىرىم .

من أولـئكَ الرجال الطوال؟ـ ئاۋۇ ئېگىز ئەرلەر كىملەر ؟

هم أطبّاء من أمريكا ـ ئۇلار ئامىركىلىق دوختۇرلار.

من أولئِكَ النِّساءُ؟ـ ئاۋۇ ئاياللار كىملەر ؟

هنّ أُمّهات الطالبات ـ ئۇلار ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئانىلىرى .

آباءُ الطلاب عند المدير ـ ئوقۇغۇچىلارنىڭ دادىسى مۇدىرنىڭ قېشىدا.

أأولئكَ النّساءُ خالاتك يا مريم؟ـ ئى مەريەم! ئاۋۇ ئاياللار سىزنىڭ (ئانا تەرەپ)هامما ئاچىلىرىڭىزمۇ ؟

لا. هنّ عمـاتي ـ ياق .ئۇلار مىنىڭ (دادا تەرەپ)هامما ئاچىلىرىم .

هؤلاءُ أطبّاءُ و أُولئِكَ مهندسون ـ بۇلار دوختۇرلار ۋە ئاۋۇلار بولسا ئىنژىنىرلار .

هؤلاءُ الرجال فُقَراءُ و أُولئِكَ أَغْنِيَاءُ ـ بۇئەرلەر نامراتلار ۋە ئاۋۇلار بولسا بايلار .

أولئِكَ الطلاب ضِعـافٌ ـ ئاۋۇئوقۇغۇچىلار ئاجىزلار.

من أولـئك الرجال؟ـ ئاۋۇ ئەرلەركىملەر ؟

هـم وُزَراءُـ ئۇلار مىنىستىرلار.

تمارين

(1)حوّل المبتدأ في كلٍّ من الجمل الآتية إلى جمع، مع تغيير ما يلزم

(زۆرۈر بولغان جايىنى ئۆزگەرتىپ تۆۋەندىكى جۈملىلەردىكى ئىگىنى (الْمُبْتَدَأ) كۆپلۈككە ئۆزگەرتىڭ)

مثال : ذلك الرجل مدرس. أولئِكَ الرِّجالُ مدرسونَ.

(1)من ذلك الفتى؟. ....

(2)من أين ذلك المدرس؟...................................

(3)تلك الفتاة بنت الطبيب.................................. .

(4)هذا الطالب من إنكلترا وذلك من فرنسا..................... .

(5)أذلك المهندس مسلم؟.....................................

(6)هذه المرأة ممرّضة وتلك طبيبة............................. .

(7)من هذا الولد الطويل؟....................................

(8)تلك الفتاة الصغيرة أخت حامدٍ..............................

(9)تلك المرأة أمّ الطالبة.......................................

(10)ذلك الرجل عالم كبير مِن المَمْلَكة العربِيَّةِ السَعُودِيَّةِ..........

(2) أَشِرْ إلى الأسماء الآتية باسم إشارة للبعيد (ذلك، تلك، أولئك):

((ذلك، تلك، أولئك) دىن ئىبارەت يىراقنى كۆرسىتىش ئالمىشى بىلەن تۆۋەندىكى ئىسىملارغا ئىشارەت قىلىڭ)

(1) ....طالب. (2) ....تجار.

(3) ....مدرسات. (4) .... طبيبة جديدة.

(5) .... أُمّهاتُ الطالبات. (6) ....آباءُ الطلاب.

(7) ....فلاح. (8) .... أُمّ محمد.

(9) ....صديقي. (10) .... أخوا تي.

(11) .... إخوتي.

(3)هات جع الكلمات الآتية(تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ كۆپلىكىنى كەلتۈرۈڭ)

أُم............ أب............ اِمْرَ أَةٌ............ عَمّة............

ضعيف........ وزير............ اِسْمٌ............

(4) اقـرأ واكتـب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

أَصْدِقَاءُ أغْنِياءُ أَقْوِياءُ أَطِبَّاءُ

فُقَرَاءُ زُملاءُ وُزَرَاءُ عُلَمَاءُ

أَسْمَاءُ الإشَارَةِ لِلْبَعِيْدِ

يراقنى كۆرستتش ئاالماشلرى

	المفرد	الجمع
المذكر	ذلِكَ طالِبٌ	أُولئِكَ طُلاَّبٌ
المؤنث	تِلْكَ طالِبَةٌ	أُولئِكَ طَالِبَاتٌ

محمدٌ ذَهَبَ.

مَرْيَمُ ذَهَبَتْ.

محمدٌ وحامِدٌ وعَلِيٌ ذَهَبُوا.

مَرْيَمُ وآمنةُ وفَاطِمةُ ذَهَبْنَ.

الكلمات الجديدة:

أمّ ج: أمّهَاتٌ ـ ئانا أبٌ ج: آباءٌ ـ دادا ضَعِيْفٌ، ضَعيفَةٌ ج ضِعافٌ ـ

ئاجىز قَوىٌّ ج: أقْوِيَاءُ ـ كۈچلۈك عالِمٌ ج: عُلَماءُ ـ ئالىم ـ ئۆلىما

(14)الدَّرْسُ الرَّابِعَ عَشَرَ

الفِتْيَـةُ **السَّـلامُ عَلَيْكُم**ـ اللهنىڭ سالامى سلەرگە بولسۇن

حامـد **وعَلَيْكُم السَّلامُ ورحمةُ الله وبَركاتُهُ.**

سلەرگىمۇ ئالللاھنىڭ سالامى ۋە رەھمىتى ۋە بەركەتلىرى بولسۇن .

أَحَدُ **:كيف حالك يا عمي؟**

الفِتْيَةُ ئى تاغا قاندانق ئەھۋالىڭىز ؟

حامـد **:أنا بخير والحمد لله. كيف حالُكم؟ مَنْ أَنْتُمْ؟**

ئالللاغا شۈكرى، مەن ياخشى . سلەرنىڭ ئەھۋالىڭلار قاندانق ؟ سلەر كىم ؟

أحدُهم **:نحن أبناءُ الدكتورِ موسى**

بىز دوكتۇر مۇسانىڭ باللىرى .

حامـد **أهـلاً وسهـلاً ومـرحبـاً. أبوكم صديقي، أين عمّكم الشَيْخُ عِيْسَى؟**

خوش كەپسلەر قارشى ئالىمەن . سلەرنىڭ داداڭلار مىنىڭ دوستۇم ...

سلەرنىڭ تاغاڭلار شەيخ ئىيسا قەيەردە ؟

أحدُهم **:هو مريض. هو الآنَ في المستشفى.**

ئۇ كسەل ، ئۇ ھازىر دوختۇرخانىدا .

حامـد **:شَفَاهُ الله... مَن هذه الطِفلة التي مَعَكم**

ئاللاھ ئۇنىڭغا شىپالىق بەرسۇن ...سىلەر بىلەن تۇرغان بۇ كىچىك قىزچاق كىم ؟

أحدهم **:هي أختُنا**

بۇ بىزنىڭ قىز ھەمشىرىمىز .

حامد **:ما اسْمُها؟**

ئۇنىڭ ئىسمى نىمە ؟

أحدهم **:اسمها ليلَى.**

ئۇنىڭ ئىسمى لەيلا.

حامد **:أين بيتُكم الجديدُ؟**

سىلەرنىڭ يېڭى ئۆيۈڭلار قەيەردە ؟

أحدهم **:بيتنا الجديد قريب من المَطار .**

بىزنىڭ يېڭى ئۆيۈمىز ئايدىرومغا يېقىن .

حامد **:أأنتم في المدرسة الثانويّة؟**

سىلەر تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپتىمۇ؟

أحدهم **لا.نحن بالجامعة. أنا في كُلِّية الهَنْدَسَة، ومحمودٌ في كُلِّية الطِبِّ، وإبْراهِيْمُ في كُلِّيّة الشَرِيْعَةِ، ويُوْسُفُ في كُلِّية التجارة.**

ياق ، بىز ئۇنىۋېرسىتتا . مەن بىناكارلىق پاكۇلتېتىدا ، مەھمۇد بولسا دوختۇرلۇق پاكۇلتېتىدا، ئىبراھىم قانۇن پاكۇلتېتىدا ، يۈسۈف بولسا تىجارەت پاكۇلتېتىدا .

حامد **:مَن ذلك الفتى الذي في سيارتكم؟**

سىلەرنىڭ ماشىناڭلاردىكى ئاۋۇ يىگىت كىم ؟

محمود **:هو زميلي**

ئۇ مىنىڭ ساۋاقدىشىم .

حامد :من أين هو؟

ئۇ قەيەردىن ؟

محمود :هو من إنْكلترّا.

ئۇ ئەنگلىيەدىن .

حامد :ما اسمه؟

ئۇنىڭ ئىسمى نىمە ؟

محمود :اسمُه ولْيَم.

ئۇنىڭ ئىسمى ۋىليەم .

حامد :أمسلم هو؟

ئۇ مۇسۇلمانمۇ ؟

محمود :لا. هو نَصْرَانِيٌّ. أبوه أستاذي. اسمه الدُكْتُورُ إدْوَرْدُ.(يهديهما الله إلى الإسلام)

ياق ، ئۇ خرىستىيان . ئۇنىڭ دادىسى مىنىڭ ئۇستازىم .ئۇنىڭ ئىسمى دوكتۇر ئىدۇۋەرد . (ئاللاھ ئاتا بالا ئىككەيلەننى ئىسلامغا ھىدايەت قىلسۇن)

حامد : أ ذَهَبْتُمْ إلى المستشفى لِزيَارَةِ عَمِّكم اليومَ؟

سىلەر بۈگۈن تاغاڭلارنى يوقلىغىلى دوختۇرخانىغا باردىڭلارمۇ ؟

يوسف :نعم. ذَهَبْنَا.

ھەئە. باردۇق .

بۇ دەرستىكى گىرامماتىكىلىق قائىدىلەر :

1- مەزمۇن: «أَهْلاً وَسَهْلاً مَرْحَبًا» توغرىسىدا

مەنىسى: «خۇش كەپسىز، قارشى ئالىمەن ياكى قارشى ئالىمىز».
ئاتىلىشى: تاشلانغان پېئىلنىڭ تولدۇرغۇچىسى.
ئىشلىتىلىشى: باشقىلارنى كۈتۈۋېلىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.

2- مەزمۇن: «أَنْتُمْ» توغرىسىدا

بۇ «أَنْتَ»نىڭ كۆپلۈك شەكلىدۇر.
ئاتىلىشى: II شەخس ئەرلىك كۆپلۈك مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشى.
ۋەزىپىسى: كۆپىنچە ئىسمىلىق جۈملىدە ئىگە بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

مَنْ أَنْتُمْ (سىلەر كىم)
أَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ (سىلەر مۇسۇلمانمۇ)

دېگەنگە ئوخشاش.

3- مەزمۇن: «نَحْنُ» توغرىسىدا

بۇ «أَنَا»نىڭ كۆپلۈك شەكلىدۇر.
ئاتىلىشى: I شەخس ئەر-ئايالغا ئورتاق كۆپلۈك مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشى.
بۇ يەنە ئىككىلىك سان ئۈچۈنمۇ ئورتاق ئىشلىتىلىدۇ.
ۋەزىپىسى: كۆپىنچە ئىسمىلىق جۈملىدە ئىگە بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

نَحْنُ بِالْجَامِعَةِ (بىز ئۇنىۋېرسىتېتتا)
نَحنُ مِنْ إِنْكَلْتِرَا (بىز ئەنگلىيەدىن)

دېگەنگە ئوخشاش.

4- مەزمۇن: «ذَهَبْتُمْ» ۋە «ذَهَبْنَا» توغرىسىدا

«ذَهَبَ»گە ئوخشاش III شەخس ئەرلىك بىرلىك ئۆتكەن زامان پېئىلىنىڭ ئاخىرىغا ئالدى سوزۇق ئۇقۇلغۇچى «تُم» ئۇلانسا، ئۇ II شەخس ئەرلىك كۆپلۈك ئۆتكەن

ئۆتكەن زامان پېئىلغا ئايلىنىدۇ؛ ئالدى سۆكۈن ئوقۇلغۇچى «نا» ئۇلانسا، I شەخس ئەر-ئايالغا ئورتاق كۆپلۈك ئېنىق ئۆتكەن زامان پېئىلغا ئايلىنىدۇ. مەسىلەن:

أَذَهَبْتُمْ إِلَى الْمُسْتَشْفَى لِزِيَارَةِ عَمِّكُمُ الْيَوْمَ ؟
(بۈگۈن تاغاڭلارنى يوقلاش ئۈچۈن دوختۇرخانىغا باردىڭلارمۇ؟)
نعم، ذهبنا (شۇنداق، باردۇق).
دېگەنگە ئوخشاش

5- مەزمۇن: «أَيُّ» توغرىسىدا

مەنىسى: «قايسى؟».
ئاتىلىشى: سوراق ئالمىشى.
ئىشلىتىلىشى: ئۆزىدىن كېيىنكى ئىسىم بىلەن ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسى ھاسىل قىلىپ ئۇنىڭدىكى ئېنىقسىزلىقنى سوراش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:

أَيُّ يَوْمٍ هٰذَا (بۇ قايسى كۈن)
أَيُّ شَهْرٍ هذا (بۇ قايسى ئاي)

دېگەنگە ئوخشاش.

تَمارِيْنُ

(1)أجب عن الأسئلة الآتية: (تۆۋەندىكى سۇئاللارغا جاۋاب بېرىڭ)

(1)من أنتم؟ (2) أين بيتكم؟ (3) من ربّكم؟
(4)ما لغتكم؟ (5) أين مدرستكم؟ (6) أ أنتم مسلمون؟
(7)أفي بيتكم حديقة؟ (8) أعندكم سيارة؟ (9) أين مدرّسكم؟
(10)أ أنتم مدرسون؟

(2)اقـرأ واكتـب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)نحن مسلمون. اللهّ ربّنا والإسلام دِينُنا والنبي محمدٌ صلى الله عليه وسلم رسولنا والقرآن الكريم كتابنا والكَعْبَة قِبْلَتُنا والعربية لُغَتُنا.

(2)أين مدرسكم يا إخوانُ؟ خرج الآن من الفصل وذهب إلى المدير.

(3)في أيّ شارع بيتكم؟ بيتنا في الشارع الذي أمام المحْكَمَة.

(4)أبونا صديقُ عمِّكم.

(5)أأنتم مدرسون؟ لا. نحن أَطِبَّاء.

(6)أأنتم أبناء المدير؟ لا. نحن حَفَدَتُهُ.

(7)مَدْرستُنا كبيرة ومدرستكم صغيرة.

(8)لنا حديقة جميلة في تلك القرية.

(9)أخونا طالب في كلية الطب.

(10)أ أنتم أطبّاء؟ بعضُنا أطبّاء وبعضنا مهندسون.

(11)الله ربنا وربكم.

(12)أين ذهبتم يا إخوان؟ ذَهَبْنا إلى السوق.

(3) أضِف الأسماء الآتية إلى الضمائر كما هو موضح في المثال

(مىسالداكۆرستلگەندىكىدەك تۆۋەندىكى ئىسملارنى ئالماشلارغا قوشۇڭ)

بيتٌ بَيْتُكُم بَيْتُنا أمٌّ............

عـمٌّ .... صديقٌ.......

مدرسةٌ .... أختُ.........

لغـةٌ .... ديـنٌ.........

أبٌ .... أخٌ..........

(4) اِقـرأ: (تۆۆەندىكىلەرنى ئوقۇڭ)

أَيُّ يومٍ هذا؟ هذا يَوْمُ السَّبْتِ.

أَيُّ شَهْرٍ هذا؟ هذا شَهْرُ رَجَبٍ.

أَيُّ كُلِّيةٍ هذِهِ؟ هذه كلمة التِجَارةِ.

في أيِّ مدرسةٍ أنتَ؟ أنا في المدرسة المتوسِّطة

من أيِّ بلَدٍ أنت يا أُخت؟ أنا من اليُونَان.

(5)اِقـرأْ واكتـب: (تۆۆەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

وِلْيَمُ. إدْوَرْدُ .لَنْدَنُ. بارِيسُ. باكِسْتَانُ .إِصْطَنْبُولُ. إبْراهِيْمُ . إِسْمَاعِيْلُ.

إِسْحاقُ. يَعْقُوبُ . أَيُّوبُ. سُلَيْمانُ. داوُدُ. يُونُسُ . إِدْرِيسُ. جِبْرِيْلُ.

مِيْكَائِيلُ .فِرْعَوْنُ

(6)اقرأ المثال ثم حول الجمل الآتية مثله (مسالنى ئوقۇڭ ئاندىن تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئۇنىڭغا ئوخشاش ئۆزگەرتىڭ)

أنت ذَهَبْتَ إلى المدرسة أنتمُ ذَهَبْتُمْ إلى المدرسة.

أنت خَرَجْتَ من الفصل . ...من الفصل.

أنت جَلَسْتَ في الفصل. .... في الفصل.

أين ذَهَبْتَ يا أخي؟ .... يا إخْواني؟

لماذا خَرَجْتَ من الفصل يا ولَدُ؟ .... يا أولادُ؟

الكلمات الجديدة: (يېڭى سۆزلەر)

الحَـفِـيْدُ : نەۋرە اِبْـنُ الابْـنِ أَوِ ابْـنُ الْـبِنْـتِ:قىزىنىڭ ياكى ئوغلىنىڭ ئوغلى

ج حَفَـدَةٌـنەۋرىلەر

الكُلِّيَّةُ ج كُلِّيّات ـ پاكۇلتېت كُلِّيَةُ الطِّبِّـدوختۇرلۇق پاكۇلتىتى

كلِّيَةُ الشَرِيْعَةِـ شەرئەت پاكۇلتىتى كُلِّيَةُ الهَنْدَسَةِـ بىناكارلىق پاكۇلتىتى

كلِّيُّةُ التِجَارةِ ـ تىجارەت پاكۇلتىتى المحكمةـمەھكىمە

الأخُ ج اخْوةُ وإخْوان ـقېرىنداش،بىر تۇققان اليُوْنَانُ ـ يۇنان

أَهْلاً وسَهْلاً ومَرْحَباًـخوش كەپسىز قارشى ئالىمەن

نَصْرانِيٌ ج نَصَارَى ـ ناسارا، خرىستىئان البَلَدُ ج بلادٌـشەھەر

(15)الدَّرْسُ الْخَامِسَ عَشَرَ

الفَتَيات :السلام عليكم ورحمة الله وبركاته.

سلەرگە اللّٰەنڭ سالامى، رەھمىتى ۋە بەركەتلرى بولسۇن

زينبُ :وعليكم السلام ورحمة الله وبركاته... من أنتن يا أخَواتُ؟

سلەرگمۇ اللّٰەنڭ سالامى، رەھمىتى ۋە بەركەتلرى بولسۇن...

ئي قيرنداشلارسلەر كملەر ؟

إحْداهُنَّ :نحْنُ بناتُ الشيخ عبَّاس .

بزشەيىخ ئاباسنڭ قىزلرى .

زينب :أهلاً وسهلاً ومرحباَ . أُمُّكُنَّ أُستاذتي. كيْفَ حالُها؟

خوش كەپسلەرقارشى ئالمەن . سلەرنڭ ئاناڭلار منىڭ ئۇستازىم ،

ئۇنىڭ ئەھۋالى قانداق ؟

إحْداهُنَّ :هي بخير والحمد لله .

ئاللاھقا شۈكرى، ئۇ ياخشى .

زينب :أين هي الآن؟

ئۇھازىر قەيەردە ؟

إحداهنّ :هي الآن في الرِّياض .

ئۇھازىر رىيازدا .

زينب :متَى ذَهَبَتْ؟

ئۇقاچان كەتتى ؟

إحداهنّ: ذهبت قَبْلَ أُسْبوعٍ .

ئۇ بىر ھەپتە ئىلگىرى كەتتى .

زينب: من ذهَب معَها؟

ئۇنىڭ بىلەن بىرگە كىم كەتتى؟

إحداهنّ: ذهب معها أخونا إبراهيمُ .

ئۇنىڭ بىلەن قېرىندىشىمىز ئىبراھىم كەتتى .

زينب: كيف حالُكُنَّ؟

سىلەرنىڭ ئەھۋالىڭلار قانداق ؟

إحداهنّ: نحن بخير والحمد للّٰه .

بىز ياخشى، ئاللاھقا شۈكرى .

زينب: في أيِّ مدرسةِ أنتنَّ؟

سىلەر قايسى مەكتەپتە ئوقۇيسىلەر ؟

إحداهنّ: نحن في المدرسة المتوسطة.

بىز تولۇقسىزئوتتۇرمەكتەپتە ئوقۇيمىز .

زينب: متى اخْتِبَارُكُنَّ؟

سىلەر نىڭ ئىمتىھانىڭلار قاچان ؟

إحداهنّ: اِخْتِبَارُنا بَعْدَ شَهْرٍ .

إحداهنّ بىزنىڭ ئىمتىھانىمىز بىرئايدىن كېيىن .

: أذَهَبْتنَّ إلى المدرسة اليوم؟
زينب
سلەر بۈگۈن مەكتەپكە باردىڭلارمۇ ؟
: نعم. ذَهَبْنَا ورَجَعْنَا.
إحداهنّ
ھەئە ، بىز بېرىپ قايتىپ كەلدۇق .

بۇ دەرستىكى گرامماتىكىلىق قائىدىلەر:

1- مەزمۇن: «أَنْتُنَّ» توغرىسىدا

بۇ «أَنْتِ»نىڭ كۆپلۈك شەكلىدۇر.
ئاتىلىشى: II شەخس ئاياللىق كۆپلۈك مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشى.
ۋەزىپىسى: كۆپىنچە ئىسىملىق جۈملىدە ئىگە بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:
مِن أَنْتُنَّ (سىلەر كىم)
دېگەنگە ئوخشاش.

2- مەزمۇن: «قَبْلَ» ۋە «بَعْدَ» توغرىسىدا

«قَبْلَ» ــــ «بۇرۇن»، «ئىلگىرى» دېگەن مەنىدە؛ «بَعْدَ» ــــ «كېيىن» دېگەن مەنىدە.
ئاتىلىشى: ۋاقىت رەۋىشى.
ئىشلىتىلىشى: ئۆزىدىن كېيىنكى ئىسىم بىلەن ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسى ھاسىل قىلىپ ۋاقىتتىكى تەرتىپنى ئۇقتۇرۇش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:
ذَهَبْتِ قَبْلَ أُسْبُوعٍ (ئۇ بىر ھەپتە ئىلگىرى كەتتى)
إختبارُنا بعدَ شهرٍ (بىزنىڭ ئىمتىھان بىر ئايدىن كېيىن)

دېگەنگە ئوخشاش.

3- مەزمۇن: «مَتَى» توغرىسىدا

مەنىسى: «قاچان؟».
ئاتىلىشى: سوراق ئالمىشى.
ئىشلىتىلىشى: ۋاقىتنى سوراش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:
مَتَى اخْتِبَارُكُنَّ (ئىمتىھانىڭلار قاچان)
دېگەنگە ئوخشاش.

4- مەزمۇن: «ذَهَبْتُنَّ» توغرىسىدا

«ذَهَبَ»گە ئوخشاش III شەخس ئەرلىك بىرلىك ئېنىق ئۆتكەن زامان پېئىلىنىڭ ئاخىرىغا ئالدى سۈكۈن ئوقۇلغۇچى «تُنَّ» ئۇلانسا، ئۇ II شەخس ئاياللىق كۆپلۈك ئېنىق ئۆتكەن زامان پېئىلغا ئايلىنىدۇ. مەسىلەن:
أَذَهَبْتُنَّ إِلَى الْمَدْرَسَةِ الْيَوْمَ (بۈگۈن مەكتەپكە باردىڭلارمۇ)
دېگەنگە ئوخشاش.

ئۆگىنىپ ئۆتكەن زامان پېئىللىرىنىڭ تۈرلىنىش سىخېمىسى

		III شەخس	II شەخس	I شەخس
ئەرلىك	بىرلىك	ذهب	ذهبت	ذهبت
	ئىككىلىك	ذهبا	ذهبتما	ذهبنا
	كۆپلۈك	ذهبوا	ذهبتم	ذهبنا
ئاياللىق	بىرلىك	ذهبت	ذهبت	ذهبت
	ئىككىلىك	ذهبتا	ذهبتما	ذهبنا
	كۆپلۈك	ذهبن	ذهبن	ذهبنا

ئەسكەرتىش: ئىلگىرىكى دەرسلەردە پېئىلنىڭ ئىككىلىك شەكلى ئۆتمىگەن بولسىمۇ، بىز بۇ يەردە ئۇنى كۆرسىتىپ ئۆتتۇق. دېمەك، ئەمدى ھەرقانداق پېئىل كەلسە، ئۇنىڭ ئۆتكەن زامان سىغلىرىنى مۇشۇ جەدۋەلدە كۆرسىتىلگەندەك تۈرلەيمىز.

ئۆگىنىپ ئۆتكەن مۇستەقىل كىشىلىك ئالماشلارنىڭ سخېمىسى

		III شەخس	II شەخس	I شەخس
ئەرلىك	بىرلىك	هو	أنت	أنا
	ئىككىلىك	هما	أنتما	نحن
	كۆپلۈك	هُمْ	أَنْتُمْ	نَحْنُ
ئاياللىق	بىرلىك	هِيَ	أَنْتِ	أَنَا
	ئىككىلىك	هما	أنتما	نحن
	كۆپلۈك	هن	أنتن	نحن

ئۆگىنىپ ئۆتكەن ئۇلانما كىشىلىك ئالماشلارنىڭ سخېمىسى

		III شەخس	II شەخس	I شەخس
ئەرلىك	بىرلىك	هُ	كَ	يْ
	ئىككىلىك	هما	كما	نا
	كۆپلۈك	هُمْ	كُمْ	نَا
ئاياللىق	بىرلىك	هَا	كِ	يْ
	ئىككىلىك	هما	كما	نا
	كۆپلۈك	هن	كن	نا

تمارين

(1) أَ جِبْ عن الأسئلة الآتية: (تۆوەندىكى سۇئاللارغا جاۋاب بىرىڭ)

(1) من أنتنّ ؟ (2) أين أمّكنّ ؟
(3) أين بيتكنّ ؟ (4) أين أخوكنّ ؟
(5) أين مدرستكنّ ؟ (6) أذهبتن إلى المدرسة اليوم ؟

(2) أَنِّثْ المبتدأ في كل من الجمل الآتية:(تۆوەندىكى جۈملىلەرنىڭ ھەر بىرىدە ئىگىنى (المبتدأ) ئاياللىق كەلتۈرۈڭ)

مثال: أأنتم طلابٌ ؟ أ أنتنّ طالباتٌ ؟
(1) أ أنتم مدرسون؟ ....
(2) أ أنتم أطبّاء؟ ....
(3) أأنتم إخْوةُ حامدٍ ؟ ....
(4) أ أنتم مسلمون؟ ....
(5) أ أنتم أعمامُ محمودٍ ؟ ....

(6) أ أنتم أبناءُ المدير؟ ....

(7) أ أنتم آباءُ الطلابِ؟ ....

(3) حوِّل الضمير في كل من الجمل الآتية كما هو موضّح في المثال:

(تۆۋەندىكى جۈملىلەرنىڭ ھەر بىرىدە مىسالدا كۆرسىتىلگەندەك ئالماشنى ئۆزگەرتىڭ)

مثال : أين بيتُكم يا إخوان ؟ أين بيتُكُن يا أخوات ؟

(1) أين أخوكم يا إخوان؟......................

(2) أين مدْرستكم يا إخوان؟ ....

(3) متى آختباركم يا إخوان؟ ....

(4) أهذا عمّكم يا إخوان؟ ....

(5) أبيتكم قريب يا إخوان؟ ....

(6)في أيِّ شَهْرٍ آختبارُكـم يا إخوان؟ ....

(4)ضعْ في الأماكن الخالية فيما يلي ضَمِيرًا مُنَاسِبًا للمخاطب (أنتَ، أنتم، أنتِ، أنتنّ):(تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلاردا (أنتَ، أنتم، أنتِ، أنتنّ)دىن ئىبارەت ئىككىنچى شەخسنىڭ مۇناسىپ مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشىنى قويۇڭ)

(1) أ ...... مسلم؟ (2) أ ...... مريضة؟ (3) أ ...... طبيبات؟

(4) أ ... تجّار؟ (5) أ.... بنت المدرس؟(6) أ ... أخوات عباس؟

(7)أ ...... طلاب؟

---

(5)ضعْ في الأمكنة الخالية في الجمل الآتية ضَمِيرًا متصلاً للمخاطب (كَ. كمْ. كِ. كُنَّ): (تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلاردا (كَ. كمْ. كِ. كُنَّ)دىن ئىبارەت ئىككىنچى شەخسنىڭ مۇناسىپ ئۇلانما كىشلىك ئالمىشى قويۇڭ)

(1) أين بيتـ .... يإخوان؟ (2) أهذا كتابـ ...... يا حامد؟

(3) ساعتـ ...... جميلة يا لَيْلَي؟ (4) من أبو .... يا أخوات؟

(5) ما آسمـ.......... يا أخي؟ (6) ما آسمـ .... يا أختي؟

(7) أ أمّـ .... في البيت؟ (8) ما أسماؤ ....يا إخوان؟

---

(6)ضع في الأماكن الخالية فيما يلي ضَمِيرًا مُنَاسِبًا للمتكلم (أنا، نحن):

(تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلاردا (أنا، نحن)دىن ئىبارەت بىرىنچى شەخسنىڭ مۇناسىپ مۇستەقىل كىشلىك ئالمىشى قويۇڭ)

(1) .... مسلم. (2)......... مسلمون. (3)...... مسلمة.
(4)...... مسلمات. (5)...... بنات المدير. (6)....ابن المدرس.
(7)........ طلاب. (8)......... مريضة.

(7)اِقرأ واكتب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)
(1)ذهب أبي إلى القاهرة قَبْلَ أُسبُوعٍ.
(2)متى خرجت من الفصل يا محمد؟ خرجت بَعْدَ اَلدَّرْس.
(3)ذهبت إلى المسجد قَبْلَ الأَذانِ
(4)متى ذهبَ عمُّك إلى الرياض يا آمنةُ؟ ذهب قَبْلَ شَهْرٍ.
(5) أقَبْلَ الصَّلاةِ ذَهَبْتُ إلى المَطْعَمِ ؟ لا. ذهبت بَعْدَ الصلاة.

أين ذَهَبْتَ يا أخي؟ أين ذَهَبْتُمْ يا إخواني؟
أين ذَهَبْتِ يا أختي؟ أين ذَهَبْتنَّ يا أَخواتي؟
أنا ذَهَبْتُ نحن ذَهَبْنَا

الكلمات الجديدة: (يېڭى سۆزلەر)

قَبْلَ ـ ئىلگىرى بَعْدَ ـ كېيىن كَيْفَ ـ قانداق مَتَى ـ قاچان الأَسْبُوعُ ـ ھەپتە
الشَهْرُ ـ ئاي الأَذَانُ ـ ئەزان الصَّلاةُ ـ ناماز رَجَعَ ـ قايتتى اخْتِبَارٌ ـ ئىمتاھان

الضمائر المنفصلة

مۆستەقل کشلك ئالماشلار

للمفـرد	للجمع
هُـوَ طالـبٌ	هُـمْ طـلاّبٌ
هِـيَ طالبـةٌ	هُنَّ طالبـاتٌ
أَنْـتَ طالـبٌ	أَنْـتُمْ طـلابٌ
أَنْـتِ طالبـة	أَنْـتنَّ طالبـاتٌ
أنَـا طالـبٌ	نَحْنُ طـلابٌ
أَنَا طَالِبَة	نحن طالباتُ

(16)الدَّرْسُ السَّادِسَ عَشَرَ

المدرس: لِمَنْ هذه الأَقْلامُ يا محمد؟

ئوقۇتقۇچى : ئى مۇھەممەد بۇ قەلەملەر كىمنىڭ ؟

محمد :هِيَ لي يا أستاذ.

مۇھەممەد : ئى ئۇستاز ئۇ مىنىڭ .

المدرس :هي جَمِيلة جداً...وهذه الكُتُبُ الجديدة أهي لك؟

ئوقۇتقۇچى: ئۇ بەك چىرايلىق.. بۇ يېڭى كىتابلار ئۇمۇ سىز نىڭمۇ ؟

محمد: لا. هي لحامدٍ.

مۇھەممەد : ياق , ئۇ ھامىدنىڭ .

المدرس :أين دَفَاتِرُكُم يا إخوان؟

ئوقۇتقۇچى : ئى ئوغۇل قېرىنداشلار سىلەرنىڭ دەپتىرىڭلار قەيەردە ؟

عليّ: هي هُنا على هذا المكتبِ.

ئەلي : ئۇ بۇيەردە، بۇ ئۇستەلنىڭ ئۈستىدە .

بۇ دەرستىكى گىراماتىكىلىق قائىدىلەر:

ئەقىلسىز نەرسىلەرنىڭ كۆپلۈكى توغرىسىدا

ئەقىلسىز نەرسىلەرنىڭ ئىسىملىرىنىڭ كۆپلۈكى خۇسۇسىيەت جەھەتتە ئاياللىق جىنس بىرلىك ساندىكى ئىسىملارغا ئوخشايدۇ. شۇڭا، ئۇنى ئاياللىق جىنس بىرلىك ساندىكى ئىسىملار سۈپەتلەپ كېلەلەيدۇ. مەسىلەن:

هٰذِه كُتُبٌ جَدِيْدَةٌ (بۇ يېڭى كىتابلاردۇر)

دېگەنگە ئوخشاش.

شۇنىڭدەك، ئاياللىق جىنس بىرلىك ساندىكى ئىسىملارنى ئەقىلسىز نەرسىلەرنىڭ ئىسىملىرىنىڭ كۆپلۈكى ئىزاھلاپ كېلەلەيدۇ. مەسىلەن:

لِمَنْ هٰذِه الأَقْلامُ يَا مُحَمَّدُ (ئى مۇھەممەد! بۇ قەلەملەر كىمنىڭ)

دېگەنگە ئوخشاش.

يەنە شۇنىڭدەك، ئەقىلسىز نەرسىلەرنىڭ ئىسىملىرىنىڭ كۆپلۈكى ئىگە بولسا، خەۋەرنىڭ ئاياللىق بىرلىك ساندىكى ئىسىملاردىن كېلىشىمۇ توغرا. مەسىلەن:

اَلْكُتُبُ جَدِيْدَةٌ / جُدُدٌ (كىتابلار يېڭى)
ئىگە خەۋەر

دېگەنگە ئوخشاش.

تمــارين

(1)تَأَملْ الأمثلة الآتية:(تۆۋەندىكى مىسالالارنى ئويلىنىڭ)

المفرد : هـذا طالب جديد .هـو من بلجيكا.

(أ) الجمع : هؤُلاءِ طلاّب جُدُدٌ .هُمْ من بلجيكا.

المفرد : هـذا كتاب جديد .هـو من بلجيكا.

(ب) الجمع : هذه كُتُبٌ جديدةٌ .هي من بلجيكا.

(2)حوِّل المبتدأ في كل من الجمل الآتية إلى جمع:(تۆۋەندىكى جۈملىلەردىن ھەر بىرىدە ئىگىنى كۆپلىككە ئۆزگەرتىڭ)

مثال: هذا بَيْتٌ. هذه بُيُـوتٌ.

هـذا نَجْـمٌ. ....(نُجُوْمٌ)

هـذا دَرْسٌ. ....(دُرُوْسٌ)

هـذا قَـلَمٌ ....(أَقْلاَمٌ)

هـذا بَابٌ ....(أَبْوابٌ)

(5)هـذا نَهْـرٌ. ....(أَنْهَارٌ)

(6)هـذا جَبَلٌ. ....(جِبَالٌ)

(7)هـذا كَلْبٌ. ....(كِلاَبٌ)

(8)هـذا بَحْـرٌ. ....(بِحَارٌ)

(9)هـذا كِتَـابٌ. ....(كُتُبٌ)

(10)هـذا حِمَارٌ. ....(حُمُرٌ)

(11)هـذا سَرِيْرٌ. ....(سُرُرٌ)

(12)هـذا دفتر. ....(دفَاتِرُ)

(13)هـذا مَكْتَبٌ. ....(مَكَاتِبُ)

(14)هـذا فُنْدُق. ....(فنادق)

(15)هـذه ساعة. ....(ساعات)

(16)هـذه سَّيارَةٌ ....(سَّيارات ٌ)

(17)هـذه طَائِرَةٌ ....(طَائِراتٌ)

(18)ذلك نجم ....(نُجُوْمٌ)

(19)تلك سيّارة ....(سَّيارات ٌ)

(3)أشر إلى ألأسماء الأتيه بإسم إشارة مناسب للقريب (هذا،هذه،هؤلاء):

((هذا،هذه،هؤلاء)دىن ئىبارەت يىقىنى كۆرسىتىش ئالمىشى بىلەن تۆۋەندىكى ئىسىملارغا ئىشارەت قىلىڭ)

(1)......رَجُل. (2).........رجال. (3).........كلب.

(4)......كِلاب. (5).........دروس. (6)......مدرسون.

(7)......أخواتي. (8).........أقلام. (9).........كتاب.

(10)... سيّارات. (11)......سيّارة. (12).........حمار.

(13)...... كتب. (14).........حُمُر. (15).........عين.

(16)......طبيبة. (17)......طبيبات.

(4) أَشِرْ إلى الأسماءِ الآتية باسمِ إشارة مناسب للبعيد (ذلك، تلك، أولئك)

((ذلك، تلك، أولئك)دەن ئىبارەت ىيراقىى كۆرستنش ئالمشى ىبلەن تۆۋەندىكى ئىسملارغا ئىشارەت قىلىڭ) :

(1)........طالب. (2)......طلاب. (3).........نجم.

(4).........نجوم. (5).........بِنت. (6).........بَنات.

(7)......دَرّاجَة. (8)......درّاجات. (9).........سرير.

(10) ....سُرُر . (11) .... دجاجة . (12) ....مدرَّسة .

(13)...مدرِّسات. (14)......حاج. (15)......حُجاجٌ.

(16)......مسجد. (17)...سيارات.

(2)أسماءُ الإشارة للبعيد العاقل		(1)أسماءُ الإشارة للقريب العاقل	
أولئِكَ طُلاَّب	ذلك طالبٌ	هؤلاءِ طلاَّب	هذا طالبٌ
أولئِكَ طالِبَات	تلك طالبةٌ	هؤلاءِ طالباتٌ	هذه طالبةٌ
(4)أسماءُ الإشارة للبعيد غير العاقل		(3)أسماءُ الإشارة للقريب غير العاقل	
تِلْكَ بُيُوتٌ	ذلك بَيْتٌ	هذه بُيُوتٌ	هذا بَيْتٌ
تِلْكَ سيّا	تِلْكَ سيّارة	هذه سياراتٌ	هذه سيُّارة

(17) الدَّرْسُ السَّابِعَ عَشَرَ

أبوابُ المسجدِ مفتوحةٌ

مەسجىد نىڭ ئىشىكلىرى ئوچۇق .

لمن هذه البيوت الجديدة؟ هي لمدير الشَرِكَةِ

بۇ يېڭى ئۆيلەر كىمنىڭ ؟ ئۇ شىركەت مۇدىرىنىڭ .

النجوم جميلة

يۇلتۇزلار چىرايلىق .

هذه الدروس سَهْلَة

بۇدەرىسلەر ئاسان .

في الهند لُغات كثيرة

ھىندىستاندا نۇرغۇن تىللار بار .

أين الكتب الجديدة؟ هي في المكتبة

يېڭى كىتابلار قەيەردە ؟ ئۇلار كۇتۇپخانىدا .

تلك السُّرُرُ مكسورة

ئاۋۇ كارۋات سۇنۇق .

الساعة اليابانية رَخِيْصَة

ياپونىيىنىڭ سائىتى ئەرزان .

هذه الحُمُرُ (الحَمِيرُ) للفلاّح

بۇ ئىشخانىلار دېھقانلارنىڭ .

أين كُتُبُكُنَّ يا أخوات؟ هي في الفصل

ئى قىزقېرىنداشلار سىلەرنىڭ كىتابىڭلار قەيەردە ؟ ئۇلار سىنىپتا .

هذه كتبي وتلك كُتُبُ أختي

بۇمىنىڭ كىتابلىرىم ۋە ئاۋۇ بولسا مىنىڭ قىز قېرىندىشىمنىڭ كىتابلىرى .

هذه مكاتب الطلاب

بۇ ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئۈستەللىرى .

في هذا الشارع فنادقُ كبيرةٌ

بۇ كوچىدا نۇرغۇن ياتاقلار بار .

بۇ دەرستىكى گىراماتىكىلىق قائىدىلەر:

ئىسىملىق جۈملە توغرىسىدا

ئىسىملىق جۈملە ئىگە ۋە خەۋەردىن تەركىب تاپقان بولۇپ، ئۇلار بىر-بىرىگە تۆۋەندىكىدەك ئىككى جەھەتتىن ماسلىشىپ كېلىدۇ.

1) سان (يەنى بىرلىك، ئىككىلىك ۋە كۆپلۈك) جەھەتتە ماسلىشىپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

هؤُلاءِ رِجَالٌ　　هٰذَا رَجُلٌ

أُولٰئِكَ طُلاّبٌ　　هٰذَا طَالِبٌ

2) جىنس (يەنى ئەرلىك ۋە ئاياللىق) جەھەتتە ماسلىشىپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

أَنْتُم طُلاّبٌ　　أَنْتنَّ طَالِبَاتٌ

دېگەنگە ئوخشاش.

ئەمما، ئىگە ئەقىلسىز نەرسىلەرنىڭ ئىسىملىرىنىڭ كۆپلۈكى بولسا، خەۋەرنىڭ ئاياللىق جىنس بىرلىك سانىدىكى ئىسىمدىن كېلىشىمۇ توغرا. مەسىلەن:

لأَبْوَابُ مَفْتُوحَةٌ　　(دەرۋازىلار ئوچۇق)

دېگەنگە ئوخشاش.

مۇھىم نۇقتا: ئىسىملىق جۈملىنى تەرجىمە قىلغاندا ئاۋۋال ئىگىنى، ئاندىن خەۋەرنى تەرجىمە قىلىمىز.

تَمارِيْنُ

(1)أجب عن الأسئلة الآتية: (تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭ)

(1) أين الكتب الجديدة؟
(2) لمن هذه البيوت الكبيرة؟
(3) أ أبواب السيارة مفتوحة؟
(4) أين أقلام المدرس؟
(5) أين الكلاب؟
(6) أين الحمير؟
(7) أين كتبك يامريم؟
(8) أين دفاتر الطلاب؟
(9) أين الفنادق الصغيرة؟
(10) لمن هذه الأقلام الجديدة؟

(2)حوِّل المبتدأ في كل من الجمل الآتية إلى جمع:(تۆۋەندىكى جۈملىلەردىن ھەر بىردە ئىگىنى كۆپلۈككە ئۆزگەرتىڭ)

مثال: الباب مفتوحٌ . الأبواب مفتوحةٌ .
(ا) هذا قلم جديد. ....
(2) النجم جميل. ....
(3) ذلك كتاب قديم. ....
(4) ذلك البيت جميل. ....

(5) هذا الدرس سهل. ....

(7) هذا المكتب مكسور. ....

(8) هذا مسجد جميل. ....

(9) هذه ساعة رخيصة. ....

(10) تلك الطائرة كبيرة. ....

(11) هذا طالب جديد. ....

(12) ذلك الرجل عالِمٌ كبير. ....

(13) هذا النهر كبير. ....

(3)ضع في الأماكن الخالية فيما يلي أخباراً مناسبة:(تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلاردا مۇناسىپ خەۋەرلەرنى قويۇڭ)

(1) البيت. ....

(2) النجوم ....

(3) الباب. ....

(4) القلم................

(5) البيوت. ....

(6) الأبواب.............

(7) السيّارات. ......

(8) المنديل.................

(9) الفنادق. ....

(10) الطلاب.............

(4)هات جمع الكلمات الآتية:(تۆۋەندىكى ئىسىملارنىڭ كۆپلىكىنى كەلتۈرۈڭ)

قلم	نجم	بيت	باب ......
سيّارة	نهر	سرير	حمار ......
بحر	درس	طائرة......	كلب .....
حقل	درّاجة	قميص ...	كتاب .....

جبل .....

الكلمات الجديدة:(يىڤى سۆزلەر)

مـديرُ الشَرِكَةِـشركەت مۆدىرى الشَرِكَةُ ج شَرِكَاتٌـشركەت

القَمِيُّص ج قُمْصَانٌـكۆينەك رَخِيـصـئەرزان

(18) الدرسُ الثَّامِنَ عَشَرَ

المدرس : كم أخا عندك يا محمد ؟

ئۇقۇتقۇچى : ئى مۇھەممەد! قانچە ئۇغۇل قېرىندىشىڭ بار؟

محمد : لي أخ واحد .

مۇھەممەد : مېنىڭ بىر ئۇغۇل قېرىندىشىم بار

المدرس : وكم أختا لك ؟

ئۇقۇتقۇچى : سىنىڭ قانچە قىز بىر تۇققۇنىڭىز بار .

محمد : لي أختان .

مۇھەممەد : مېنىڭ ئىككى قىز بىر تۇققۇنىم بار .

المدرس : كم عجلة للدراجة يا محمد ؟

ئۇقۇتقۇچى : ئى مۇھەممەد! ۋېلىسىپىتنىڭ قانچە چاقى بار .

حامد : لها عجلتان .

ھامىد : ۋېلىسىپىتنىڭ ئىككى چاقى بار .

المدرس : كم عيدا في السنة يا ذكريا ؟

ئۇقۇتقۇچى : ئى زەكەرىيا بىر يىلدا قانچە ھېيت بار .

زكريا : في السنة عيدان : هما عيد الفطر وعيد الأضحى .

زەكەرىيا : بىر يىلدا ئىككى ھېيت بار : ئۇ ئىككىسى رۇزا ھېيت ۋە قۇربان ھېيت .

المدرس : يا إبراهيم ، أبوك تاجر كبير . كم متجرا عنده ؟

ئۇقۇتقۇچى : ئى ئىبراھىم ، سىنىڭ داداڭ چوڭ بىر تىجارەتچى .

ئۇنىڭ قانچە سودا سارىيى بار؟

إبراهيم : عنده متجران كبيران .

ئىبراھىم : ئۇنىڭ چوڭ ئىككى سودا سارىيى بار.

المدرس : كم نافذة في غرفتك يا إسماعيل ؟

ئۇقۇتقۇچى : ئى ئىسمائىل! سىنىڭ ياتىقىڭدا قانچە دىرىزە بار؟

إسماعيل : فيها نافذتان .

ئىسمائىل : ئۇنىڭدا ئىككى دىرىزە بار.

المدرس: لمن هذان الدفتران ؟

ئۇقۇتقۇچى : بۇ ئىككى دەپتەر كىمنىڭ ؟

علي ؟ هما لي .

ئەلى : بۇ ئىككىسى مىنىڭ .

المدرس : لمن هاتان المسطرتان ؟

ئۇقۇتقۇچى : بۇ ئىككى سىزغۇچ كىمنىڭ ؟

يونس : هما لي .

يۇنۇس : بۇ ئىككىسى مىنىڭ .

بۇ دەرستىكى گىرامماتىكىلىق قائىدىلەر:

1- مەزمۇن: «كَمْ» توغرىسىدا

مەنىسى: «قانچە؟»، «نەچچە؟».
ئاتىلىشى: سوراق ئالمىشى.
ئىشلىتىلىشى: مىقدارنى سوراش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.
ۋەزىپىسى: ئىسىملىق جۈملىدە ئىگە، پېئىللىق جۈملىدە تولدۇرغۇچى بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

كَمْ أَخًا لَكَ يَا مُحَمَّدُ (ئى مۇھەممەد! قانچە قېرىندىشىڭ بار)

كَمْ أُخْتًا لَكَ (سىنىڭ قانچە ھەمشىرەڭ بار)

كَمْ دَرْسًا حَفِظْتَ (قانچە دەرس يادلىدىڭ)

دىققەتكە ئېلىش:

«كَمْ»نىڭ پەرقلەندۈرگۈچىسى: 1) ئېنىقسىز ھالەتتە كېلىدۇ؛ 2) بىرلىكساندا كېلىدۇ؛ 3) قوش زەبەرلىك ھالەتتە كېلىدۇ. مەسىلەن:

كَمْ أُخْتًا لَكَ

دىققەتكە ئېلىش.

2- مەزمۇن: ئىككىلىك ساندىكى ئىسىم توغرىسىدا

بىرلىك ئىسىمنى ئىككىلىك ئىسىمغا ئايلاندۇرماقچى بولساق، ئاخىرى پەشلىك ئوقۇلىدىغان ھالەتتە، ئۇنىڭغا ئالدى زەبەر ئوقۇلغۇچى «ا» (ئەلىف) بىلەن زىرلىك «ن» ئۇلىنىدۇ. مەسىلەن:

لِي أُخْتَانِ (مېنىڭ ئىككى ھەمشىرەم بار)

فِي السَّنَةِ عِيدَانِ (بىر يىلدا ئىككى ھېيت بار)

دىققەتكە ئېلىش.

ئاخىرى زەبەرلىك ياكى زىرلىك ئوقۇلىدىغان ھالەتتە ئالدى زەبەر ئوقۇلغۇچى «ي» بىلەن زىرلىك «ن» ئۇلىنىدۇ. مەسىلەن:

رَأَيْتُ طَالِبَيْنِ (مەن ئىككى ئوقۇغۇچىنى كۆردۈم)

تَمارِيْنُ

(1)أجِبْ عن الأسئلة الآتية مستعملاً المثنى:(ئىككىلىكنى قوللىنىپ تۆۋەندىكى سۇئاللارغا جاۋاب بىرىڭ)

(1) كم قلماً عندك؟
(2) كم كتاباً عندك؟
(3) كم سَبُّورة في فصلكم؟
(4) كم ريالاً عندك الآن يا ليلى؟
(5) كم أُختاً لك يا عليّ؟
(6) كم عمًّا لك يا آمنة؟
(7) كم صديقاً لك يا محمد؟
(8) كم طالباً جديداً في فصلكم؟
(9) كم مسجداً في قريتك يا زكرياً؟
(10) كم فندقاً في هذا الشارع؟
(11)، كم أخاً لك يا سعاد؟ (الأخ مُثَنَّاةُ: أخَوانِ)

---

(2) اقرأ واكتب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1) خالد له ابنان وبنتان.
(2) في هذا البيت غرفتان كبيرتان.
(3) فاطمة لها طفلان صغيران.
(4) لي عَيْنان و أُذنَان ويدان ورِجْلان.

(5) في هذا الحَيّ مَدْرستان.

(6) صلاة الفَجْرِ ركْعتان.

(7) للبيت مفتاحان.

(8) لمن هاتان البقرتان؟ هما للفلاّح.

(9) أهذان الطبيبان من إنكلترا؟ لا. هما من فرنسا.

(10) في قريتي مسجدان صغيران.

---

(3)اقرأ الأمثلة الآتية ثم ضع في الفراغ فيما يلي تمييزاً لـ (كم) واضبط آخره:
(تۆۋەندىكى مىساللارنى ئوقۇڭ ئاندىن تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلاردا (كم)نىڭ پەرقلەندۈرگۈچىسىنى قويۇڭ)

كم سيَّارة في الجامعة؟ كم قَلَماً عندك؟ (3)(3)كم أختاً لك؟

(1) كم ....عندك؟ (2) كم ....لك؟ (3) كم ...في هذا الشارع؟

(4) كم ....في قريتك؟ (5) كم ....في فصلكم؟ (6) كم ....في السنة؟

(7) كم ....للدراجة؟ (8) كم ....في غرفتك؟

---

(4)حوّل المبتدأ في كل من الجمل الآتية إلى مثنىّ: (تۆۋەندىكى جۈملىلەرنىڭ ھەربىردە ئىگىنى ئىككىلىككە ئۆزگەرتىڭ)

مثال: هـذا كتاب. هـذان كتابـان.

(1) هـذا قلـم. ....

(2) هـذه مسْطَرَة. هاتان ....

(3) هـذا طالب.

(4) هـذه طالبـة.

(5) هذا الرجل مدرس.

(6) هذا الطالب من الهند.

(7) هذه الساعة من اليابان.

(8) هذه السيارة للمدير.

(9) لمن هذا المفتاح؟

(10) لمن هذه الملعقة؟

---

(5) اقرأ الكلمات الآتية واكتبها مع ضبط أواخرها: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

كلبـان. مكتبـان. قميصـان. أَخَوان. منديلان. مسطرتان. أختان. امْرَأَتَان.

(6) ثَنِّ الكلمات الآتية: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئىككىلىك قىلىڭ)

ولـد .... طبيبة .... سيارة ....

تاجر .... صديق .... لغة ....

بـاب .... مدرس .... ملعقة ....

هـذه .... هـذا .... اسم ....

الكَلِمَاتُ الجْدِيْدَةُ: (يىٌكى سۆزلەر)

العَجَلَةُ ج عَجَلاتٌ ـ چاق كَـمْ ـ قانچه العِيْدُ ـ هيت

الريالُ ج رِيالاتٌ ـ ريال (پۇل برلىكى) الحَيُّ ج أَحْيَاء ـ كەنت

المِسْطَرَةُ ج مَسَاطِرُ ـ سىزغۇچ الرَّكْعَةُ ج رَكَعاتٌ ـ رەكئەت (نامازنىڭ)

(19) الدَّرْسُ التَّاسِع عَشَرَ

المدير : كم طالبا جديدا فى فصلك يا شيخ ؟

مۇدىر : ئى شەيخ! سىنىپىڭىزدا قانچە يېڭى ئوقۇغۇچى بار؟

المدرس : فيه عشرة طلاب جدد .

ئوقۇتقۇچى : سىنىپتا ئون يېڭى ئوقۇغۇچى بار.

المدير : من أين هم ؟ أكلهم من بلد واحد .

مۇدىر : ئۇلار قەيەردىن ؟ ئۇلارنىڭ ھەممىسى بىردولەتتىنمۇ ؟

المدرس : لا . هم من بلاد مختلفة .منهم ثلاثة طلاب من الفلبين , وأربعة طلاب من اليابان , طالبان من الصين , وطالب واحد من ماليزيا .

ئوقۇتقۇچى : ياق . ئۇلار خىلمۇ خىل دولەتلەردىن . ئۇلاردىن ئۈچ ئوقۇغۇچى فىلىپپىندىن ، تۆت ئوقۇغۇچى ياپونىيەدىن ، ئىككى ئوقۇغۇچى جۇڭگودىن ، بىر ئوقۇغۇچى مالايسىيادىن .

المدير : أفى فصلك طلاب من أمريكا ؟

مۇدىر : سىزنىڭ سىنىپىڭىزدا ئامرىكىدىن ئوقۇغۇچىلار بارمۇ ؟

المدرس : نعم فيه سبعة طلاب من أمريكا .

ئوقۇتقۇچى : ھەئە سىنىپتا ئامرىكىدىن يەتتە ئوقۇغۇچى بار.

المدير : أهم جدد ؟

مۇدىر : ئۇلار يېڭىمۇ ؟

المدرس :لا. هم قدامى .

ئۇقۇتقۇچى : ياق . ئۇلار كونا .

المدير : كم طالبا فيه من أوربا ؟

مۇدىر : سىنىپتا ياۋروپادىن قانچە ئوقۇغۇچى بار ؟

المدرس : فيه خمسة طلاب من إنكلترا, وثمانية طلاب من ألمانيا , وستة طلاب من فرنسا , و تسعة طلاب من اليونان .

ئۇقۇتقۇچى : سىنىپتا ئەنگلىيەدىن بەش ئوقۇغۇچى ، گېرمانىيەدىن سەككىز ئوقۇغۇچى , فىرانسىيەدىن ئالتە ئوقۇغۇچى , يۇغوسلاۋىيەدىن توققۇز ئوقۇغۇچى بار .

المدير : شكرا يا شيخ .

مۇدىر : ئى شەيخ! رەھمەت .

بۇ دەرستىكى گىراممatikىلىق قائىدىلەر :

ئۈچتىن 10غىچە بولغان سانلار توغرىسىدا

ئۈچتىن 10غىچە بولغان سانلار سانالغۇچىسى بىلەن قارشى كېلىدىغان بولۇپ سان ئايالىلىق جىنىستىن كەلسە ، سانالغۇچىسى ئەرلىك جىنس كۆپلۈك ساندىكى ئىسىملاردىن كېلىپ ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسى ھاسىل قىلىدۇ. شۇڭا، سانالغۇچى ئىسىم كۆپلۈك ھالەتتە زىرلىك ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

ثَلاثَةُ طُلاّب (ئۈچ ئوغۇل ئوقۇغۇچى)

عَشَرَةُ طُلاّبً (ئون ئوغۇل ئوقۇغۇچى)

دىيگەنگە ئوخشاش.

بۇنداق ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسى ئەرلىك جىنستىكى ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسى دەپ ئاتىلىدۇ. مەسىلەن:

خَرَجَ ثَلاثَةُ طُلّابٍ (13 ئوغۇل ئوقۇغۇچى چىقىپ كەتتى)

دېگەنگە ئوخشاش.

دېمەك، بۇ مىسالدا پېئىل (خَرَجَ) ئەرلىك شەكىلدە كەلگەن. چۈنكى، ئۇچتىن ئونغىچە بولغان سانلار بىلەن بولغان ئىزاپەتلىك بىرىكمىدە ئېنىقلىغۇچى بۆلەك ئاساس قىلىنىدۇ.

تَمارِيْنُ

(1)اقرأ واكتب: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(3) ثَلاثَةُ طلابٍ .

(4) أَرْبَعَةُ طلاَّبٍ .

(5) خَمْسَةُ طلاَّبٍ .

(6) سِتَّةُ طلاَّبٍ.

(7) سَبْعَةُ طلاَّبٍ

(8) ثَمَانِيَةٍ طلاَّبٍ .

(9) تِسْعَةُ طِلاَّبٍ.

(10) عَشَرَةُ طلاَّبٍ.

(2) اقرأ وكتب: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1) عندي خمسة كتب وثلاثة أقلام.

(2) خالد له ستَّة أبناء.

(3) كـم أخاً لك يا آمنة؟ لي أربعة إخـوة.
(4) في الأسـبوع سبعـة أيّـام.
(5) كـم ريالاً عندك الآن ياعمّار؟ عندي الآن ثمانية ريالات.
(6) في هذا الحيّ تسعـة بيوت جديـدة.
(7) لهذه السيارة أربعـة أبـواب.
(8) كـم ثَمَنُ هذا الكتابِ؟ ثمنه سبعة ريالات ونِصفٌ .
(9) في هذا الفصل عشرة طلاب قُدامَى وأربعة طلاب جدد.
(10) كم قميصاً عندك يا إبراهيم؟ عندي أربعة قمصان.
(11) عندي ريـالان وخمسة قُرُوشٍ.
(12) في هذه الحافِلَة عشـرة رُكّـاب.

---

(3) أَجِبْ عن الأسئلة الآتية مستعملاً العدد المذكور بين اَلْقَوْسَيْنْ :(ئىككى تىرناق ئارىسىدا سۆزلەنگەن سانلارنى ئىشلىتىپ تۆۋەندىكى سۇئاللارغا جاۋاب بېرىڭ)

مثال: كـم كِتَابًا عندك؟	عنـدي ثلاثـة كتبٍ (3)
(1) كـم أَخاً لك يا حامد؟	(5) ....
(2) كـم عمًا لك يا ليلى؟	(4) ....
(3) كَم ابْناً لك يا شيخ؟	(6) ....
(4) كـم سُؤَالاً في هذا الدرس؟	(8) ....

(5) كـم راكِباً في الحافلة؟ .... (9)

(6) كـم ريالاً في جَيْبك؟ .... (7)

(7) كـم ثَمنُ هذا الكتاب؟ .... (10)

....

(4) اكتب الأعداد من 3 إلى 10 واجعل كلاً من الكلمات الآتية معدوداً لها:(ئۈچتىن 10غىچە بولغان سانلارنى يېزىڭ ھەمدە تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ھەربىرىنى ئۇ سانلارنىڭ سانالغۇچىسى قىلىڭ)

كتاب. قلم. تاجر. رجل. طالب. ريال. قرش. أخ. ابن.

الكَلِمَاتُ الجَدِيْدَةُ: (يېڭى سۆزلەر)

اليَـوْمُ ج أَيَامٌ ـ بۈگۈن الثَمَنُ ـ پۇل نصْفٌ ـ يېرىم الريالُ ج رِيالاتٌ ـ ريال القِرْش ج قُرُوشٌ ـ قۇرۇش (مىسىر ۋە سۈرىيەنىڭ ئۇششاق پۇلى) رَاكِـبٌ ج رُكَابٌ ـ يولوچى الحَافِلَةُ ج حافِلاتٌ ـ ئاپتوبۇس قَـدِيمٌ ج قُدامَى ـ كونا السُّؤَالُ ج أَسئِلَةٌ ـ سوئال الجَيْبُ ج جيوب ـ يانچۇق البَلَـدُ ج بِـلادٌ ـ شەھەر،دۆلەت أَلمانِيَا ـ گېرمانىيە أُوربَا ـ ياۋرۇپا اليونـان ـ يۇنان فَرَنْسَا ـ فىرانسىيە مَالِيْزِيا ـ مالايسىيا مختَلِفَةٌ ـ خىلمۇ ـ خىل

(20) الدَّرْسُ الْعِشْرُونَ

ليلى : يا سلمى! أفي فصلك طالبات من الصين واليابان ؟

لەيلا : ئى سەلما ! سىز نىڭ سىنىپىڭىزدا جۇڭگۇدىن ۋە ياپۇنىيدىن قىز ئوقۇغۇچىلار بارمۇ ؟

سلمى : نعم . في فصلنا خمس طالبات من الصين وأربع طالبات من اليبان ،وثماني طالبات من إندونيسيا.

سەلما : شۇنداق . بىز نىڭ سىنىپىمىزدا جۇڭگۇدىن بەش قىز ئوقۇغۇچى ،ياپۇنيە دىن توّت قىز ئوقۇغۇچى، ھىندىنوزىيىدىن بولسا سەككىز قىز ئوقۇغۇچى بار .

ليلى : وفي فصلنا ثلاث طالبات من الهند ،وست طالبات من الفلبين ،وسبع طالبات من تركيا.

لەيلا : بىز نىڭ سىنىپىمىزدا ھىندىستاندىن ئۈچ قىز ئوقۇغۇچى ،فىلىپىندىن ئالتە قىز ئوقۇغۇچى ، تۈرك كىيەدىن بولسا يەتتە قىز ئوقۇغۇچى بار .

سلمى : كم أختا لكِ يا ليلى ؟

سەلما : ئى لەيلا سىزنىڭ قانچە قىز قېرىندىشىڭىز بار .

ليلى : لي ثلاث أخوات .

لەيلا : مىنىڭ ئۈچ قىز قېرىندىشىم بار .

سلمى :وكم أخا لكِ ؟

سەلما : سىزنىڭ قانچە ئوغۇل قېرىندىشىڭىز بار ؟

ليلى : لي خمسة إخوة .

لەيلا : مېنىڭ بەش ئوغۇل قېرىندىشىم بار .

سلمى : لك ثلاث أخوات وخمسة إخوة .

سەلما : سىز نىڭ ئۈچ قىز قېرىندىشىڭىز ۋە بەش ئوغۇل قېرىندىشىڭىز بارمۇ ؟

ليلى :نعم ....وكم أخا وكم أختا لكِ ؟

لەيلا : شۇنداق ..... سىز نىڭ قانچە ئوغۇل قېرىندىشىڭىز ۋە قانچە قىز قېرىندىشىڭىز بار ؟

سلمى : لي أربعة إخوة وأربع أخوات .

سەلما : مېنىڭ تۆت ئوغۇل قېرىندىشىم ۋە تۆت قىز قېرىندىشىم بار .

ليلى : لي زميلة اسمها خديجة . لها ثمانية إخوة وثماني أخوات .

لەيلا : مېنىڭ بىر ساۋاقدىشىم بار ئۇنىڭ ئىسمى خەدىيچە .ئۇنىڭ سەككىز ئوغۇل قېرىندىشى ۋە سەككىز قىز قېرىندىشى بار .

بۇ دەرستىكى گىراممانىكلىق قائىدىلەر :

بۇ دەرستىمۇ يەنە ئۈچتىن 10غىچە بولغان سانلار توغرىسىدا توختىلىمىز. ئۈچتىن 10غىچە بولغان سانلار سانالغۇچىسى بىلەن قارشى كېلىدىغان بولۇپ سان ئەرلىك جىنىستىن كەلسە ، سانالغۇچىسى ئاياللىق جىنس كۆپلۈك ساندىكى ئىسىملاردىن كېلىپ ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسى ھاسىل قىلىدۇ. شۇڭا، سانالغۇچى ئىسىم كۆپلۈك ھالەتتە زىرلىك ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

ثَلاثُ طَالِبَاتٍ (ئۈچ قىز ئوقۇغۇچى)

عَشَرُ طَالِبَاتٍ (ئون قىز ئوقۇغۇچى)

دېگەنگە ئوخشاش.

بۇنداق ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسى ئايالالق جىنسىتىكى ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسى دەپ ئاتىلىدۇ. مەسىلەن:

ذَهَبَتْ عَشَرُ طَالِبَاتٍ (10 قىز ئوقۇغۇچى كەتتى)

دېگەنگە ئوخشاش. دېمەك، بۇ جۈملىدە «عَشَرُ» ئەرلىك ئىسىم بولسىمۇ، ئىزاپەتلىك بىرىكمىنىڭ ئىنىقلىغۇچى بۆلىكىنى ئېتىبارغا ئېلىپ تۇرۇپ پېئىل «ذَهَبَتْ» دەپ ئايالالق شەكلىدە كەلگەن.

تَمَارِينُ

(1)اقرأ واكتب: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(7) سَبْعُ طالباتٍ.

(8) ثَمَانِي طالباتٍ .

(9) تِسْعُ طالباتٍ.

(15) عَشْرُ طالباتٍ.

(3) ثَلاثُ طالباتٍ .

(4) أَرْبَعُ طالباتٍ .

(٥) خَمْسُ طالباتٍ .

(6) سِتُ طالباتٍ .

---

(2) اقرأ واكتب: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1) في بيتنا ثلاثُ غُـرَفٍ .

(2) في الجامعة عَشْرُ حافـلاتٍ .

(3) في هذه المدْرسة ثماني مدرِّسـات .

(4) عبّاس له سَبْعُ بنَـاتٍ .

(5) في بيتنا تِسعُ دَجاجَاتٍ .

(6) في الجامعة خَمْسُ كُلِّيَّـاتٍ .

(7) في المستشفى عَشْرُ طبيباتٍ وأربعُ ممرِّضات .

(8) خالدٌ له ثلاثةُ أبناءٍ وأربعُ بناتٍ .

(9) لي خمسةُ إخوةٍ وستّ أخَـواتٍ .

(10) في هذا الكتاب عَشَـرَةُ دروسٍ.

(11) لنا أربعةُ أعمام وخمسُ عمّـات .

(12) في بلدي خمسُ جـامعـاتٍ .

(13) في ذلك الدرس ثَمَانِي كَلِماتٍ جديدة.

(14) عندي ثلاثُ مجلاّت.

---

(3)أجب عن الأسئلة الآتية مستعملاً العدد المذكور بين قوسين: (ئككى تىرناق ئارىسىدا سۆزلەنگەن سانلارنى ئىشلىتىپ تۆۋەندىكى سۇئاللارغا جاۋاب بېرىڭ)

(1) كـم أخاً لك؟ ....(6)

(2) كـم أختاً لك؟ .... (5)

(3) كـم بقرة في الحقل؟ ....(10)

(4) كـم طالبة جديدة في الفصل؟ .... (9)

(5) كـم طبيبة في مستشفى الولادة .... (8)

(6) كـم حافلة في الجامعة؟ .... (6)

(7) كـم ابنـاً لك؟ .... (4)

(8) كـم بنتاً لك؟ .... (7)

(9) كـم جامعة في بلدك؟ .... (3)

(10) كـم كتاباً عندك؟ ....(8)

....

---

(4) اقرأ الجمل الآتية واكتبها مع كتابة الأعداد الواردة فيها بالحروف:

(تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئوقۇپ ھەمدە ئۇنىڭدا كەلگەن سانلارنى ھەرىپ بىلەن يېزىڭ)

(1) لي 4 إخوة و3 أخوات.

(2) محمد له 5 أبناء و8 بنات.

(3) عندي 10 كتب و7 مجلاّت.

(4) في المستشفى 9 طبيبات و6 ممرّضات.

(5) عندي 4 قمصان.

(6) لهذه السيارة 4 أبواب.
(7) في هذه الكَلِمة 5 حروف.
(8) في مدْرستنا 8 مدرِّسات.
(9) في بيتنا 10 رجال و .1 نساء.
(10) ذهب أبي إلى الرياض قبل 3 أيام.

---

(5) اكتب الأعداد من 3 إلى 10 واجعل كلاً من الكلمات الآتية معدوداً له:
(ئۇچتىن 10غىچە بولغان سانلارنى يېزىڭ ھەمدە تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ھەربىرىنى ئۇ سانلارنىڭ سانالغۇچىسى قىلىڭ)

سيارة. أخت. طالبة. مجلّة. بنت. ساعة.

الكلمات الجديدة: (يېڭى سۆزلەر)

إنْدُونِيْسِيَا ـھىندونوزىيە
الكَلِمَةُ ج كَلِمَاتٌ ـسۆز
المَجَلَّةُ ج مجَلَّاتٌ ـژورنال
الحَرفُ ج حُرُوفٌ ـھەرىپ

(21) الدَّرْسُ الحَّادِي والعشرون

مدرستي .

(مىنىڭ مەكتىپىم)

هذه مدرستي .هي قريبة من المسجد .هي مدرسة كبيرة لها ثلاثة أبواب. أبوابها مفتوحة الأن .

بۇ مىنىڭ مەكتىپىم . ئۇ مەسجىدگە يېقىن . ئۇ چوڭ مەكتەپ بولۇپ ئۇنىڭ ئۈچ دەرۋازىسى بار.

في المدرسة فصول كثيرة . هذا فصلنا .وهو فصل واسع . فيه نافذتان كبيرتان .

مەكتەپتە كۆپ سىنىپلار بار . بۇ بىزنىڭ سىنىپ . ئۇ كەڭرى سىنىپ . ئۇنىڭدا چوڭ ئىككى دىرىزە بار.

وفيه مكاتب وكراسيّ . وفيه سبورة كبيرة. هذا مكتب المدرس وذلك كرسيه . وتلك مكاتب الطلاب وكراسيّهم .

ئۇنىڭدا ئۈستەل ۋە ئورۇندۇقلار بار . ۋە ئۇنىڭدا چوڭ دوسكا بار . بۇ ئوقۇتقۇچىنىڭ ئۈستىلى، ئاۋۇ بولسا ئۇنىڭ ئورۇندىقى . ئاۋۇ بولسا ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئۈستەللىرى ۋە ئورۇندۇقلىرى .

مكتب المدرس كبير ومكاتب الطلاب صغيرة .

ئوقۇتقۇچىنىڭ ئۈستىلى چوڭ. ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئۈستەللىرى كىچىك .

في فصلنا عشرة طلاب .وهم من بلاد مختلفة . هذا محمد وهو من اليبان وهذا خالد وهو من الصين .

بىز نىڭ سىنىپىمىزدا ئون ئۇقۇغۇچى بار . ئۇلار ئوخشىمىغان شەھەرلەردىن . بۇ مۇھەممەد، ئۇياپۇنىيەدىن . بۇ خالىد ئۇ جوڭگودىن .

وهذا أحمد وهو من الهند . وهذا إبراهيم وهو من غانا . وهذا إسماعيل وهو من نيجيريا .

بۇ ئەھمەد، ئۇ ھىندىستاندىن . بۇ ئىبراھىم، ئۇ بولسا گانادىن . بۇ ئىسمائىل ئۇ بولسا نىيگىرىيىدىن .

وهذا يوسف وهو من إنكلترا . وهذا بيرم وهو من تركيا . وهذا عمار وهو من ماليزيا .

بۇ بولسا يۇسۇپ، ئۇ ئەنگلىيەدىن. بۇ بەيرۇم، ئۇ تۈركىيەدىن . ۋە بۇ ئەممار ئۇ بولسا مالايسىيادىن .

وهذا علي وهو من أمريكا . وهذا أبوبكر من اليونان .

بۇ ئەلىي، ئۇ بولسا ئامىرىكىدىن . بۇ ئەبۇبەكرى، ئۇ يۇگوسلاۋىيىدىن .

هم من بلاد مختلفة ، ولغاتهم مختلفة ، وألوانهم مختلفة ، ولكن دينهم واحد .

ئۇلار خىلمۇ- خىل شەھەرلەردىن ، ئۇلارنىڭ تىلى ھەر خىل ، ئۇلارنىڭ رەڭلىرىمۇخىلمۇ خىل ،ۋە لىكىن ئۇلارنىڭ دىنى بىر .

وربهم واحد .ونبيهم واحد . وقبلتهم واحدة . هم مسلمون . والمسلمون إخوة .

ۋە ئۇلارنىڭ رەببى بىر ، ئۇلارنىڭ پەيغەمبىرى بىر ، ئۇلارنىڭ قىبلىسىمۇبىر، ئۇلارمۇسۇلمانلار . مۇسۇلمانلار بولسا قېرىنداش .

هذا مدرسنا . اسمه الشيخ بلال . وهو من المدينة . وهو رجل صالح . نحن نحبه كثيرا.

بۇ بىزنىڭ ئوقۇتقۇچىمىز . ئۇنىڭ ئىسمى شەيخ بىلال . ئۇ بولسا مەدىنىدىن . ئۇ بىرياخشى ئادەم . بىز ئۇ شەيخنى بەكلا ياخشى كۆرىمىز

«نُحِبُّ» توغرىسىدا

«نُحبُّ» ـــ ئەر-ئايالغا ئورتاق ئىشلىتىلىدىغان I شەخس كۆپلۈك ئىنىق كەلگۈسى زامان,پېئىلى بولۇپ، پائىلى ئۆز ئاستىغا يوشۇرۇنغاندۇر. پەرەزىي (تەقدىرىي) ئىبارىتى: «نحن نحن».

مەسلەن:

نَحْنُ نُحبُّهُ كَثِيرًا   (بىز ئۇنى ناھايىتى ياخشى كۆرىمىز)

دېگەنگە ئوخشاش.

تمارين

(1) أجب عن الأسئلة الآتية: (تۆۋەندىكى سۇئاللارغا جاۋاب بىرىڭ)

(1) أين هذه المدرسة؟

(2) كم باباً لها؟

(3) أمُغْلَقَةٌ أبوابها الآن أم مفتوحة؟

(4) كم نافذةً في هذا الفصل؟

(5) كم طالباً في هذا الفصل؟

(6) أكلّهم من بلد واحد؟

(7) من أين أبو بكر؟

(8) من أين أحمد؟

(9) من أين يوسف؟

(15) من أين محمد؟

(11) من مدرسهم؟

(12) من أين هو؟

(2) ضَعْ هذه العَلامة (✔) أمام الجمل الصحيحة، وهذه العَلامة (✖) أمام الجمل التي ليست صحيحة: (توغرا بولغان جۈملىنىڭ ئالدىدا بۇ(✔) بەلگىنى، توغرا بولمىغان جۈملىنىڭ ئالدىدا بۇ(✖)بەلگىنى قويۇڭ)

(1) مدرستي قريبة من المطار.
(2) لها ثلاثة أبواب.
(3) أبوابها مغلقة الآن.
(4) مكاتب الطلاب كبيرة.
(5) مكتب المدرس كبير
(6) في فصلنا عشرة طلاب.
(7) عـمّار من اليونان.
(8) بيرم من تركيا.
(9) يوسف من ماليزيا.
(10) مدرسنا من المدينة.

(3) اذكر البلاد الواردة في الدرس من آسِيَا وإفْرِيْقِيَا و أُورُبَّا:(دەرستە كەلگەن ئاسىيا ۋە ئافرىقىدىكى شەھەرلەرنى سۆزلەڭ)

البلاد التي في أُورُبَّا	البلاد التي في إفْرِيقِيَا	البلاد التي في آسيَا

الكلمات الجديدة (يېڭى سۆزلەر)

الكُرْسِيُّ ج كَراسِيُّ ـ ئورۇندۇق   المَكْتَبُ ج مَكاتِب ـ ئۈستەل
القِبْلَةُ ـ قىبلە   ذاك: ذلك ـ ئاۋۇ   اللَّوْنُ ج أَلْوانٌ ـ رەڭ، رەڭگى
ولَكِنْ ـ ۋە لېكىن، بىراق

الدَّرْسُ الثَّانِي والْعِشْرُونَ (22)

حامد طبيب .زوجته مدرسة .

هامىد دوختۇر .ئۇنىڭ ئايالى ئوقۇتقۇچى .

اسمها آمنة .حامد له أربع أبناء . هم : حمزة وعثمان وأحمد وإبراهيم . أحمد وحمزة طالبان . أحمد طالب مجتهد . وحمزة طالب كسلان .

ئۇنىڭ ئىسمى ئامىنە. هامىدنىڭ تۆت ئوغلى بۇلۇپ . ئۇلار : ھەمزە ، ئوسمان ، ئەھمەد ، ئىبراھىم . ئەھمەد بىلەن ئوسمان ئوقۇغۇچى. ئەھمەد تىرىشچان ئوقۇغۇچى. ھەمزە بولسا ھورۇن ئوقۇغۇچى.

قال يوسف : عندي خمسة أقلام هذا قلم أحمر، وهذا قلم أزرق ، وهذا قلم أخضر ،وهذا قلم أسود ،وهذا قلم أصفر .

يۇسۇف مۇنداق دىدى : مەندە بەش قەلەم بار ، بۇ قىزىل قەلەم ، بۇ كۆك قەلەم ، بۇ يېشىل قەلەم ،بۇ قارا قەلەم ، بۇ سېرىق قەلەم .

قالت زينب: عندي مناديل كثيرة .هذا أبيض ،وهذا أصفر ، وهذا أحمر ،وهذا أزرق .

زەينەب مۇنداق دىدى : مەندە كۆپ لۆڭگىلەر بار. بۇ ئاق ، بۇ سېرىق ، بۇ قىزىل ، بۇ كۆك .

قالت لها فاطمة : أعندك منديل أخضر ؟

پاتىمە زەينەبكە مۇنداق دىدى : سىزدە يېشىل لۆڭگە بارمۇ ؟

قالت :لا . ماعندي منديل أخضر .

زەينەب مۇنداق دېدى : ياق ، مەندە يېشىل لۆڭگە يوق .

قال طلحة : عندي مفاتيح كثيرة . هذا مفتاح الغرفة ،وهذا مفتاح الحقيبة ،وهذا مفتاح السيارة .

تەلھە ئېيتتى : مەندە نۇرغۇن ئاچقۇچلار بار . بۇ ياتاق ئۆينىڭ ئاچقۇچى ، بۇ سومكىنىڭ ئاچقۇچى ، بۇ بولسا ماشىنىنىڭ ئاچقۇچى .

قال سفيان : في بلدنا مساجد ومدارس كثيرة ،وفنادق قليلة .

سۇفيان ئېيتتى : بىزنىڭ شەھىرىمىزدە كۆپ مەسجىدلەر ۋە كۆپ مەكتەپلەربار ، ياتاقلار بولسا ئاز .

أهؤلاء أطباء ؟

بۇلار دوختۇرلارمۇ ؟

لا . هم مدرسون . وهم علماء كبار.

ياق . ئۇلار ئوقۇتقۇچىلار . ئۇلار بولسا چوڭ ئالىملار .

بۇ دەرستىكى گراماتىكلىق قائىدىلەر:

تۆرلىنىشتىن چەكلەنگەن ئىسىملار توغرىسىدا

تۆرلىنىشتىن چەكلەنگەن ئىسىملار تۆۋەندىكىچە:

1) ئاياللارنىڭ ئىسىملىرى. مەسىلەن: زَيْنَبُ، مَرْيَمُ، فَاطِمَةُ، عَائِشَةُ ... لارغا ئوخشاش.

2) خاس ئىسىملار. مەسىلەن: مَكَّةُ، جُدَّةُ ... لارغا ئوخشاش.

3) ئاخىرىغا «ة» ئۇلانغان ئەرلەرنىڭ ئىسىملىرى. مەسىلەن: حَمْزَةُ، أُسَامَةُ، مُعَاوِيَةُ، طَلْحَةُ ... لارغا ئوخشاش.

4) ئاخىرىدا «ان» (ئەلىف نۇن) كەلگەن ئىسىملار. مەسىلەن: عُثْمَانُ، عَفَّانُ، سُفْيَانُ، مَرْوَانُ ... لارغا ئوخشاش.

5) «فَعْلَانُ» ئۆلچىمىدىكى سۈپەتداش ئىسىملار. مەسىلەن: كَسْلَانُ، جَوْعَانُ، عَطْشَانُ، شَبْعَانُ ... لارغا ئوخشاش.

6) «أَفْعَلُ» ئۆلچىمىدىكى ئىسىم ۋە رەڭنى ئۇقتۇرىدىغان سۈپەتلەر. مەسىلەن:

أَنْوَرُ(ئەنۋەر ــــ ئىسىم)؛ (بەك نۇرلۇق ــــ سۈپەت)

أَكْبَرُ(ئەكبەر ــــ ئىسىم)؛ (بەك چوڭ ــــ سۈپەت)

دېگەنگە ئوخشاش.

7) ئەرەب تىلىغا باشقا تىللاردىن قوبۇل قىلىنغان ئىسىملار. مەسىلەن: بَاكِسْتَانُ، يُوسُفُ، بَارِيسُ (پارىژ) ... لارغا ئوخشاش.

8) «أَفْعِلَاءُ»، «فُعَلَاءُ»، «مَفَاعِلُ»، «مَفَاعِيلُ» ئۆلچىمىدىكى كۆپلۈك ئىسىملار. مەسىلەن: أَصْدِقَاءُ، فُقَرَاءُ، مَدَارِسُ، مَفَاتِيحُ ... لارغا ئوخشاش.

تۆرلىنىشتىن چەكلەنگەن بۇ ئىسىملارنىڭ ئاخىرى تەنۋىن ۋە زىر ھەرىكەتنى قوبۇل قىلمايدۇ، بەلكى تاق پېش ۋە تاق زەبەرلىكلا ئوقۇلىدۇ. شۇنداقلا، زىرلىك ئوقۇلىدىغان ئورۇندا زەبەرلىك ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

هٰذَا إِبْرَاهِيمُ (بۇ ئىبراھىم)

هٰذَا الْكِتَابُ لِإِبْرَاهِيمَ (بۇ كىتاب ئىبراھىمنىڭ)

أَنَا مِنْ بَاكِسْتَانَ (مەن پاكىستاندىن)

دیگەنگە ئوخشاش.

المَمْنُوعُ مِنَ الصَّـرْفِ

الأنواع الآتية من الأسماءِ ممنوعةٌ من الصرف:

(1)زينب . مريمُ. فاطمةُ. عائشةُ. مكَّةُ. جُدَّةُ .

2) أسامَةُ. مُعاوِيَةُ. طَلْحَةُ .حمزةُ..

(3) ـ (أ) نُعْمانُ .عثمانُ. عفّـانُ. سُفْيانُ. مَرْوانُ

(ب) ملآنُ .كَسْلانُ. جوْعانُ. عَطْشانُ. شبْعانُ

(4) ـ (أ)أحمدُ، أنْورُ. أكْبرُ. أسْعَدُ

(ب) أبيضُ. أسودُ. أحمرُ. أصفرُ. أخضرُ. أزرقُ

(5) ـ (أ)باكســتانُ. بغدادُ .وِلْيَمُ. إدْوَرْدُ. لندنُ. بارِيسُ

.إسماعيلُ. إسحاقُ. يعقوبُ. يُونسُ. يُوسُفُ .(ب) إبراهيمُ

(6) ـ (أ)أطِبَّاءُ . أغْنِياءُ. أصْدِقاءُ. أقْوِياءُ

(ب) فُقَراءُ. وُزَرَاءُ. زُمَلاءُ. عُلَماءُ

(ج) دَقائِقُ .مَساجِدُ. مَدارِسُ. فنادِقُ. مكاتِبُ

(د) كَراسِيُّ .مَنادِيلُ. مَفاتِيحُ. فَناجِينُ

تَمْرِيْنٌ

(1)اِقْرَأْ الكلمات الآتية واكتبها مع ضبطِ أَواخِرِها: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇغاچ ھەمدە ئۇنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ يېزىڭ)

مَسَاجد. كُتُب. خالد. مَرْيم. فاطمة. عبّاس. حَمْزة. محمد.
سُفْيان. حامد. أحمد. مَنادِيل. بُيُوت. زُمَلاء. لَنْدَن. أقلام.
محمود. بَغْداد. مكّة. زَيْنب. أَصْدِقاء. مُدَرِّسات. إبراهيم.
فُقَراء. كبير. أكبر. مجتهد. طويل. كَسْلان. طُلاّب. جميل.
باريس. باكستان. عمّار. سيارات. أحمر. إسماعيل. عليّ.
مدْرَسة. مَلآن. قَلَم. مَدَارس. جُدّة. مَفَاتِيح. باب.
قريب. أُسامة. مَكاتب.

الكَلِمَاتُ الجَدِيْدَةُ: (يېڭى سۆزلەر)

الفِنْجَانُ ج فَناجِين ـ پىيالە — المِنْدِيْلُ ج مَنادِيْل ـ لۆڭگە — المفتاح ج مَفاتِيْح ـ ئاچقۇچ
المَدْرَسةُ ج مَدارِسُ ـ مەكتەپ — المَسْجِدُ ج مساجِدُ ـ مەسجد
الدقِيْقَةُ ج دقَائِقُ — منوّت — أَبْيَضُ ـ ئاق — أَحْمَرُ ـ قىزىل
أَخْضَرُ ـ يېشىل — أَسْوَدُ ـ قارا — أَزْرَقُ ـ كۆك — أَصْفَرُ ـ سېرىق
قَالَ، ـ ئۇ ئەر مۇنداق دېدى — قَالَتْ ـ ئۇ ئايال مۇنداق دېدى

الدَّرْسُ الثَّالِثُ والْعِشْرُوْنَ (23)

المدرس : من أنت يا أخي ؟

ئۇقۇتقۇچى : قىرىندىشىم سىز كىم ؟

أحمد : أنا طالب جديد .

ئەھمەد : مەن يېڭى ئوقۇغۇچى .

المدرس : ما آسمك .

ئۇقۇتقۇچى ئىسمىڭىز نىمە ؟

أحمد : إسمي أحمد .

ئەھمەد : ئىسمىم ئەھمەد .

المدرس : من أين أنت ؟

ئۇقۇتقۇچى : سىز قەيەردىن ؟

أحمد : أنا من باكستان .

ئەھمەد : مەن پاكىستاندىن .

المدرس : عندي سبعة دفاتر . لمن هي ؟

ئۇقۇتقۇچى : مىنىڭ قىشىمدا يەتتە دەپتەر بار . ئۇلار كىمنىڭ ؟

عباس : هات ياأستاذ . هذا لي . وهذا لمحمد وهذا لحامد وهذا لإبراهيم وهذا لعثمان وهذا ليوسف وهذا لطلحة .

ئاباس : ئى ئۇستاز! ئەكىلىڭ . بۇ مىنىڭ . بۇ مۇھەممەدنىڭ ، بۇ ھامىدنىڭ ، بۇ ئوسمانىنىڭ ، بۇ يۇسۇفنىڭ , بۇ بولسا تەلھەنىڭ .

المدرس : أهذا كتابك يامحمد ؟

ئۇقۇتقۇچى : ئى مۇھەممەد! بۇ سىنىڭ كىتابىڭمۇ ؟

محمد :لا, هذا كتاب حمزة .

مۇھەممەد : ياق , بۇ ھەمزىنىڭ كىتابى .

المدرس : أين علي ياإخوان ؟

ئۇقۇتقۇچى : ئى قېرىنداشلار! ئەلى قەيەردە ؟

حامد : ذهب إلي الرياض .

هامىد : ئۇ رىيازغا كەتتى .

المدرس : وأين يعقوب ؟

ئۇقۇتقۇچى : ياقۇپ قەيەردە ؟

حامد : ذهب إلي مكة .

هامىد: ئۇ مەككىگە كەتتى .

المدرس : أين إسحاق ؟

ئۇقۇتقۇچى : ئىسھاق قەيەردە ؟

محمد: خرج إلي المدير .

مۇھەممەد : ئۇ مۇدىر قېشىغا چىقىپ كەتتى .

المدرس : متى خرج ؟

ئۇقۇتقۇچى : قاچان چىقىپ كەتتى ؟

محمد : خرج قبل خمس دقائق .

مۇھەممەد : ئۇ بەش مىنۇت ئىلگىرى چىقىپ كەتتى .

تَمارِيْنُ

(1)تأَملْ الأمثلة الآتيـة(تۆوەندکی مساللارێ ئويلنك)

محمدٌ : من محمدٍ ، إلى محمدٍ ، لِمحمدٍ ، كتابُ محمدٍ .
زينبُ : من زينبَ ، إلى زينبَ ، لِزينبَ ، كتابُ زينبَ

(2)اِقرأْ واكْتُب: (تۆوەندكلەرێ ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)هذا الكتاب لمحمد وذلك لزينب

(2)ذهب خالد إلى أحمـد
(3)ذهب أبي إلى مكّة وذهب عميّ إلى جُدّة
(4)أخت مَرْوان مريضـة
(5)أين زوج خديجة؟ هو في لنـدن
(6)سيارة حامد جديدة وسيارة إبراهيم قديمة
(7)بيت خالد كبير وبيت أسامة صغير
(8)أين ذهب أبوك يا ليلى؟ ذهب إلى بغداد
(9)في إصطنبول مساجد كثـيرة
(10)عندي خمسة مفاتيـح
(11)الكعبة في مكّـة

(12)في هذا الشارع ثلاثة مساجد

(13)هذا الطبيب اسمه وِلْيم وهو من لندن وذلك اسمه لُويْس وهو من باريس

(14)سيارتي لونها أخضر

(15)عندي قلم أحمر

(16)"البيتُ الحرام في مكة"

(17)ذهب أحمد إلى محمد

(18)ذهب محمد إلى أحمد

(19)أأنت من مكّة؟ لا. أنا من الطَّائِف

(20)أخت فاطمة طالبة

(3)إقْرأ الكلمات الآتية واكتبها مع ضبطِ أَواخِرها: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ ھەمدە ئۇنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ يېزىڭ)

آمنة. مِن آمنة. لأحمد. أحمد. عثمان . مِن باكستان. باكستان . لخديجة. لندن . إلى بغداد. إصطنبول. مكّة. في مكّة. جُدّة

مساجد. في مدارس. يعقوب. لإسحاق. مُعاوِية. من مُعَاوِيَة . لعائشة. عائشة. محمد. خالد. من عباس. نُعْمَان. حامد

(4)اكتب الأعداد من 3 إلى 10 واجعل كلاً من الكلمات الآتية معدوداً لها:

(ئۈچتىن 10غىچە بولغان سانلارنى يېزىپ ھەمدە تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ھەربىرىنى ئۇ سانلارنىڭ سانالغۇچىسى قىلىڭ)

مسجد. فندق. منديل. مفتاح. صديق. زميل. كرسيّ. مدرسة. دقيقة

تَمَّتْ بِعَوْنِ اللهِ تَعَالَى

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ

وصلى الله على سيدنا ونبينا محمد، وعلى آله وصحبه وسلم.

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين..

فهرس

العلامة الدكتور ف. عبدالرحيم..............................1
ترجمة الدكتور ف. عبدالرحيم..............................4
الدرس الأول..15
الدرس الثاني..28
الدرس الثالث..32
الدرس الرابع..43
الدرس الخامس..54
الدرس السادس..65
الدرس السابع..74
الدرس الثامن..78
الدرس التاسع..86
الدرس العاشر..96
الدرس الحادي عشر..................................108
الدرس الثاني عشر..................................111
الدرس الثالث عشر..................................119
الدرس الرابع عشر..................................139
الدرس الخامس عشر..................................147
الدرس السادس عشر..................................157
الدرس السابع عشر..................................162

الدرس الثامن عشر.......................................167
الدرس التاسع عشر.......................................174
الدرس العشرون.......................................179
الدرس الحادي و العشرون.......................................185
الدرس الثاني و العشرون.......................................189
الدرس الثالث و العشرون.......................................194